

VĚDECKÝ ČASOPIS

ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

11

ROČNÍK 31 (LVIII)
PRAHA
LISTOPAD
1985
CENA 10 Kčs

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÁ
ÚSTAV VĚDECKOTECHNICKÝCH INFORMACÍ
PRO ZEMĚDĚLSTVÍ

Redakční rada

Prof. ing. Karel Svoboda, CSc. (předseda), prof. ing. Milan Brannický, CSc., prof. dr. ing. Alois Grolig, DrSc., doc. ing. Miroslav Grznár, CSc., ing. Zdeněk Hoffmann, CSc., prof. ing. Dimitrij Choma, DrSc., ing. Vladimír Jeníček, CSc., prof. Jaroslav Kabrhel, doc. ing. Mária Kadlečíková, CSc., ing. Jaroslav Korbini, CSc., ing. Jaroslav Kunc, CSc., doc. ing. Juraj Mikita, CSc., prof. ing. Jaroslav Píř, DrSc., ing. Vladimír Vácha, CSc.

Za vedení časopisu odpovídá prof. ing. Karel Svoboda, CSc.
Redaktorka ing. Hedvika Malíková

© Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, Praha 1985

Vědecký časopis ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA uveřejňuje studie, rozbor a vědecká pojednání o vyřešených úkolech výzkumu v oboru ekonomiky zemědělství a potravinářského průmyslu. Vydává Československá akademie zemědělská — Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství. Vychází měsíčně. Redakce: 120 56 Praha 2, Slezská 7, telefon 257541, 254451. Celoroční předplatné Kčs 120,—.

Научный журнал ЗЕМЕДЕЛЬСКАЯ ЭКОНОМИКА публикует обзоры, анализы и научные статьи о решенных заданиях по научному исследованию в области экономики сельского хозяйства и пищевой промышленности. Издает Чехословацкая сельскохозяйственная академия — Институт научно-технической информации по сельскому хозяйству. Выход в свет ежемесячно. Редакция 120 56 Прага 2, Слезска 7.

The scientific journal ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA publishes studies, analyses and scientific treatises about the solved research tasks in the sphere of the agricultural economics and the economics of food — production industry. Published by the Czechoslovak Academy of Agriculture — the Institute of Scientific and Technical Information for Agriculture. Issued monthly. Editorial office 120 56 Prague 2, Slezská 7.

Die wissenschaftliche Zeitschrift ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA veröffentlicht Studien, Analysen und wissenschaftliche Abhandlungen über die gelösten Forschungsaufgaben auf dem Gebiet der Ökonomik der Landwirtschaft und Nahrungsmittelindustrie. Herausgegeben von der Tschechoslowakischen landwirtschaftlichen Akademie — Institut für wissenschaftlich-technische Information der Landwirtschaft. Erscheint monatlich. Redaktion 120 56 Prag 2, Slezská 7.

Medzi hlavné ciele hospodárskej politiky našej spoločnosti patrí stále dokonalejšie uspokojovanie základných potrieb obyvateľstva. Medzi nimi má prioritné postavenie aj výživa, objem a akosť ktorej limitujú výrobo-ekonomicko-sociálne možnosti štátu (Ševčík 1983).

Charakteristickým rysom pri riešení výživových úloh v súčasnosti je akcent na racionálne využívanie výživových zdrojov poľnohospodársko-potravinárskym komplexom (PPoK), ktorému bola uložená zodpovednosť za výživu národa a za ďalšie zvyšovanie sebestačnosti v produkcii potravín. Z doterajších poznatkov vyplýva, že voči potravinárskemu priemyslu je postavená jednoznačná spoločenská objednávka na akosť, množstvo a štruktúru produkcie, čo ale nie je adekvátne kryté surovinami v uvedených intenciách. Skutočnosťou je, že produkcia surovín pre potravinársky priemysel je výrazne podmienená možnosťami poľnohospodárskej výroby, ktorá je limitovaná hlavne pôdno-klimatickými podmienkami a stupňom intenzifikačného procesu.

Pre zosúladenie potrieb a možností pri výrobe výživových produktov sa žiadalo vytvoriť priestor, ktorý by umožňoval obidvom partnerom PPoK vzájomne výhodné podmienky pri plnení celospoločenskej výživovej objednávky, pričom spoločným menovateľom tohoto procesu musí byť maximálne možná ekonomická efektívnosť. Jednou z najperspektívnejších ciest v tejto sfére je rozvíjať na kvalitatívne vyššej úrovni integračné vzťahy, ktoré vznikali a vznikajú v dôsledku reálnej spätosti týchto dvoch výrobných partnerov.

Praktickému rozvíjaniu integračných vzťahov v PPoK venovali pozornosť aj posledné zjazdy KSČ a pléna ÚV KSČ. Významné kroky k ich posilneniu urobil aj súbor opatrení najmä tým, že presunul rozhodovaciu právomoc na organizácie PPoK, posilnil hmotnú zainteresovanosť na výsledkoch výroby a vytvára predpoklady pre vznik a prehlbovanie rôznych väzieb medzi partnermi PPoK. Tieto kroky vyvolali potrebu doplniť súbor ekonomických nástrojov o ďalší, t. j. integračný fond.

Príspevok sa zaoberá prvými poznatkami o pôsobení a účinnosti prostriedkov integračného fondu v prvých dvoch rokoch jeho pôsobenia vo vybraných VHJ potravinárskeho priemyslu SSR.

MATERIÁL A METÓDY

Podkladový materiál pre analýzu bol čerpaný z tých VHJ, ktoré dostali súhlas na zriadenie integračného fondu, t.j. mliekárenského, hydinného,

cukrovarníckeho a liehovarensko-konzervárenského priemyslu, a tvorili ho štatúty integračného fondu, integračné zmluvy medzi podnikmi prvovýroby a spracovateľského priemyslu, oficiálne štatistické pramene, výkazníctvo a rozborové materiály predmetných VHJ, informácie získané pri riadených rozhovoroch s vedúcimi pracovníkmi riadiacej vertikály poľnohospodársko-potravinárskej výroby a materiály centrálnych orgánov o zámeroch pri aplikácii prostriedkov integračného fondu.

Hlavnou metódou skúmania pôsobenia integračného fondu medzi partnami PPK SSR bola metóda kritickej analýzy, ktorá bola dopĺňovaná komparačnou metódou pri sledovaní medziodvetvových a medzikrajových prístupov pri uplatňovaní prostriedkov predmetného fondu.

VÝSLEDKY ANALÝZY

Integračný fond (IF) je fond účelový a jeho hlavnou funkciou je umožniť VHJ stimulovať záujem poľnohospodárskych podnikov na produkcii surovín v množstve a akosti pomocou neinvestičných finančných prostriedkov tak, aby bola naplnená celospoločenská objednávka na produkty výživy v maximálne možnej miere z vlastných zdrojov pri čo najvyššej hospodárnosti. Legislatívnym podkladom pre zriadenie IF je odst. 6 § 8 vyhlášky č. 161/1980 Zb.

Zdroje prostriedkov fondu sú dva:

- odvod z tržieb za výrobky, ktorých VOC je zvýšená o pevne stanovený objem určený na tvorbu IF;
- finančné náklady držiteľa fondu, pričom prídel prostriedkov z finančných nákladov je rovný objemu prostriedkov z tržieb.

Podľa smerníc centrálnych orgánov slúžia prostriedky IF výhradne na neinvestičné účely a v zásade nemajú suplovať funkciu nákupných cien a doplnkových cenových nástrojov, ktoré sú financované z centralizovaných zdrojov (Čermák 1983). Správcom fondu je generálne riaditeľstvo príslušnej VHJ.

V jednotlivých VHJ boli prostriedky IF použité takto:

a) Mliekárenský priemysel: na čiastočnú úhradu nákladov poľnohospodárskych podnikov spojených so zvyšovaním akosti dodávaného mlieka a znižovaním sezónnosti v jeho dodávkach. V roku 1982 neboli uzavreté žiadne integračné dohody, v roku 1983 bolo spolu za VHJ uzavretých 198 integračných dohôd. Prístup jednotlivých podnikov k použitiu prostriedkov IF bol rôzny: Východoslovenské mliekárne uzavreli dohody s najdôležitejšími dodávateľmi mlieka, Stredoslovenské mliekárne a Mílex financovali súťaž medzi poľnohospodárskymi podnikmi v rámci svojich spádových oblastí, pričom prostriedky boli vyplácané iba limitovanému počtu podnikov s najlepšimi výsledkami, aj keď ostatným podnikom podľa podmienok súťaže nároky vznikli.

b) Hydinársky priemysel: na rozšírenie produkcie jatočnej hydiny a vajec v existujúcich spracovateľských kapacitách. Prostriedky na stimulovanie akosti nakupovaných produktov neboli použité. V rámci VHJ boli v roku 1982 uzavreté štyri integračné dohody. V roku 1983 boli uzavreté iba dve integračné zmluvy. Vo všetkých prípadoch boli prostriedky použité formou príspevku na rekonštrukčné a modernizačné práce existujúcich objektov, v ktorých poľnohospodárske podniky majú zabezpečiť produkciu podľa zmluvných podmienok — zvyčajne sortiment, množstvo a časové rozloženie dodávok.

c) Cukrovarnícky priemysel — IF na rozvoj výroby cukrovej repy: na financovanie opatrení, ktorými poľnohospodárske organizácie zabezpečia zvýšenie dodávok cukrovej repy v súlade s úlohami štátneho plánu, a to hlavne na stimulovanie dodávok polarizačného cukru formou výplaty prémie, stimulovanie časového rozloženia zberu a plnenia harmonogramu zvozu cukrovej repy, úhradu bezplatných služieb poľnohospodárskym podnikom (riadená výživa pôdy, poradenská činnosť a pod.). Použitie fondu v rámci celej VHJ je jednotné. Pomocou fondu sa rieši hlavne efektívne využitie kapacít, znižovanie strát skladovaním a čiastočne aj akosť cez zvyšovanie dodávok polarizačného cukru. Prostriedky sú poskytované všetkým producentom cukrovej repy podľa miery plnenia podmienok pre výplatu týchto prostriedkov:

— na zabezpečenie surovín pre konzervárenskú činnosť: zatiaľ prostriedky použité výlučne na odstránenie stagnácie vo výrobe jahôd na konzervárenské účely v spádových oblastiach existujúcich konzervární v rámci VHJ. Prostriedky sú uplatňované formou príspevku na nákup vhodných druhov jahodových sadeníc. Integračné dohody sú uzavreté s 9 organizáciami.

d) LIKO: na úhradu časti prevádzkových neinvestičných nákladov, ktoré poľnohospodárske organizácie vynaložia na zabezpečenie zvýšenia dodávok a akosti ovocia, zeleniny, lesných plodov a zemiakov v súlade s úlohami štátneho plánu. Prostriedky sú použité hlavne na zosúladenie objemu zberu paradajok a koreninovej papriky so spracovateľskými kapacitami, na rozvoj pestovateľských plôch priemyselných zemiakov a úzkoprofilových druhov ovocia a zeleniny, hlavne formou príspevkov na osivá a sadivá, na zavádzanie výkonnejších odrôd zeleniny a drobného ovocia do poľnohospodárskej výroby, na neinvestičné zúrodňovacie zásahy v prvovýrobe, ako aj na nákup prostriedkov na ochranu rastlín.

Pre všetky VHJ, v ktorých je zriadený integračný fond platí, že prostriedky sa môžu použiť maximálne do výšky vytvorených zdrojov, použiteľný zostatok ku koncu roka sa prevádza do nasledujúceho roku a do fondu je možné previesť iba prostriedky z iných zdrojov stanovené štatútom.

Na celkovej tvorbe prostriedkov IF vybraných VHJ sa podieľa najviac cukrovarnícky priemysel, kde najväčšiu položku tvoria úhrady za dodávky polarizačného cukru. Najväčší vzostup tvorby prostriedkov fondu vykázala VHJ LIKO, ktorá je aj v uplatnení IF zatiaľ najaktívnejšia. Naopak najnižšiu tvorbu prostriedkov vykazuje VHJ mliekárenského priemyslu, kde sa prejavuje vplyv nízkej ceny výrobkov, z hodnoty ktorých sa časť prostriedkov fondu tvorí (tab. I).

I. Podiel VHJ v % na plánovanej tvorbe integračného fondu spolu v rokoch 1982—1983

Rok	IF spolu v mil. Kčs	Z toho vo VHJ priemyslu							
		mliekárenského		hydinaárskeho		cukrovarníckeho		LIKO	
		mil. Kčs	%	mil. Kčs	%	mil. Kčs	%	mil. Kčs	%
1982	53,3	3,5	6,6	6,2	11,6	36,1	67,7	7,5	14,1
1983	54,8	4,4	8,0	6,4	11,7	27,6	50,4	16,4	29,9
Index 83/82	102,8	125,7	—	103,2	—	76,5	—	218,7	—

Plán a skutočné čerpanie prostriedkov IF v rokoch 1982 a 1983 udáva tab. II. Iba čiastočné čerpanie prostriedkov v roku 1982 vzniklo preto, lebo zásady používania týchto prostriedkov boli ministerstvom financií schválené až v IV. štvrťroku tohoto roku. V roku 1983, kedy už pravidlá boli známe, vzrástlo skutočné čerpanie prostriedkov o 25,0 %, ovšem čerpanie z možných zdrojov (plánovaná tvorba + zostatok z roku 1982) v percentuálnom vyjadrení bolo opäť nízke — iba 38,8 %, pričom najvyššie čerpanie bolo vo VHJ LIKO — na 95,5 %, a najnižšie vo VHJ mliekárenského priemyslu — 15,2 %. Táto VHJ aj pri nízkom plánovanom prúde prostriedkov do IF vykazuje v absolútnom i v percentuálnom vyjadrení najnižšie čerpanie zo všetkých VHJ vlastníacich IF. Podľa udania podnikov tejto VHJ je hlavným dôvodom nízkeho čerpania prostriedkov neplnenie zmluvných podmienok zo strany poľnohospodárskych podnikov. Napr. vo Východoslovenskom kraji v IV. štvrťroku 1983 podmienky pre výplatu finančných prostriedkov z IF splnilo len 23,7 % dodávateľov z tých, ktorí uzavreli integračné zmluvy.

II. Plán (*P*) a čerpanie (*S*) prostriedkov IF v rokoch 1982—1983 (údaje v tis. Kčs)

VHJ	1982				1983				
	<i>P</i>	<i>S</i>	%	<i>Z</i> ₁	<i>P</i> + <i>Z</i> ₁	<i>S</i>	%	<i>Z</i> ₂	index
1	2	3	4	5	6	7	8	9	7 : 3
mliekárenského priemyslu	3,5	—	—	3,5	4,4 3,5	1,2	15,2	6,7	—
hydínárskeho priemyslu	6,2	2,4	38,7	3,8	6,4 3,8	1,7	16,7	8,5	70,8
cukrovarníckeho priemyslu	36,1	19,6	54,3	16,5	27,6 16,5	9,8	22,2	34,3	50,0
LIKO	7,5	3,6	48,0	3,9	16,4 3,9	19,3	95,5	1,0	536,1
Spolu	53,3	25,6	48,0	27,7	54,8 27,7	32,0	38,8	50,5	125,0

% čerpania vypočítané z *S*: ($P + Z_i$), kde $i = 1, 2$ *Z* — zostatok

Zo štruktúry použitia prostriedkov IF (tab. III) vyplýva, že v roku 1983 v porovnaní s rokom 1982 nastal ich presun do oblasti vytvárania podmienok pre objem a akosť produkcie — skupina B a C. Najväčšie spektrum použitia prostriedkov fondu mali VHJ s najväčšou tvorbou, t.j. VHJ cukor—cukrovinky a LIKO. Dominujúcou oblasťou použitia prostriedkov IF je zabezpečenie suroviny v množstve a časové rozloženie jej dodávok z hľadiska spracovateľských kapacít — spolu vyplatené v roku 1982 75,4 %, v roku 1983 35,9 % z celkových prostriedkov.

K akosti dodávanej suroviny a akosti výrobkov z nej sa vzťahuje časové rozloženie dodávok, ktorého cieľom je predísť hromadeniu surovín, dôsledkom čoho dochádza k stratám v množstve a k zníženiu akosti. Na druhej strane

III. Štruktúra použitia prostriedkov IF v rokoch 1982 – 1983

VHJ	Rok	IF spolu (skutočnosť)	Z toho											
			príplatky k cenám za časové rozloženie dodávok surovín A		nákup genetického materiálu B		úhrada intenzifikač- ných a agro- technických zásahov C		úhrada údržby a modernizácie zariadení D		úhrada za dodávky surovín v množstve a akosti E		úhrada nákladov naviac F	
			mil. Kčs	%	mil. Kčs	%	mil. Kčs	%	mil. Kčs	%	mil. Kčs	%	mil. Kčs	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
mliekárenského priemyslu	82 83	— 1,2	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— 1,2	— 100	— —	— —
hydinárskeho priemyslu	82 83	2,4 1,7	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2,4 1,7	100 100	— —	— —	— —	— —
cukrovarníckeho priemyslu	82 83	19,6 9,8	6,2 4,5	31,6 45,9	0,3 0,4	1,5 4,1	1,4 1,2	7,2 12,2	— —	— —	11,7 3,7	59,7 37,8	— —	— —
LIKO	82 83	3,6 19,3	1,4 2,1	38,9 10,9	2,2 6,5	61,1 33,7	— 6,8	— 35,2	— 0,7	— 3,6	— —	— —	— 3,2	— 16,6
Spolu	82 83	25,6 32,0	7,6 6,6	29,6 20,6	2,5 6,9	9,8 21,6	1,4 8,0	5,5 25,0	2,4 2,4	9,4 7,5	11,7 4,9	45,7 15,3	— 3,2	— 10,0

v dôsledku nedostatočných kapacít sa stimuluje aj dodávka technologickejšie ešte nie dostatočne vhodných surovín — predčasný zber cukrovej repy, čo sa v konečnom dôsledku prejavuje v zníženom ekonomickom efekte v spracovateľských podnikoch a znížením zhodnotenia surovín.

Z ostatných oblastí použitia týchto prostriedkov je v priamom vzťahu k akosti nákup genetického materiálu, kde spracovateľský priemysel má možnosť orientovať poľnohospodárske podniky na zavedenie takých vstupov do výroby, ktoré sú akostne a produkčne najvhodnejšie.

Jednotlivé výrobné odbory potravinárskeho priemyslu SSR stimulovali produkciu svojich surovín pomocou prostriedkov IF v rôznom objeme. Priemerná výška príspevkov je závislá od celkového objemu IF, počtu poľnohospodárskych podnikov vstupujúcich do integračných vzťahov a od stupňa koncentrácie výroby v prvovýrobe (tab. IV). Vplyv koncentrácie v prvovýrobe a počtu podnikov v zmluvných integračných vzťahoch na výšku priemerného príspevku z fondu na jeden poľnohospodársky podnik dokumentuje VHJ hydinského priemyslu (stl. 9), kde je príspevok v roku 1982 8,2-krát a v roku 1983 16,3-krát vyšší ako priemerný príspevok na jednu integračnú väzbu, aj keď plánovaná tvorba prostriedkov v tejto VHJ je voči VHJ cukor—cukrovinky v roku 1982 5,8-krát a v roku 1983 4,4-krát menšia.

Opačný vplyv počtu integračných väzieb vidno vo VHJ cukor—cukrovinky. V tejto VHJ je najväčší plánovaný objem prostriedkov fondu, ale zároveň táto VHJ má aj najväčší počet integračných väzieb zo všetkých VHJ — v roku 1982 95,1 %, v roku 1983 57,5 % zo všetkých väzieb, ale priemerný príspevok na jednu väzbu je pod úrovňou priemerného príspevku na jednu väzbu za SSR v každom sledovanom roku.

Z hľadiska počtu integračných väzieb je druhá v poradí VHJ mliekárenského priemyslu, ktorá mala v roku 1983 32,7% podiel z celkového počtu väzieb za SSR. Táto VHJ má zároveň najnižší príspevok na jednu väzbu, a to 13,2-násobne menší ako je celoslovenský priemer. Stúpajúci trend priemerného príspevku na jednu väzbu majú všetky VHJ.

Napriek tomu, že polovica prostriedkov IF ide na úkor finančných nákladov VHJ, ani v jednom sledovanom výrobnom odbore nebol žiadnou formou kvantifikovaný prínos použitých prostriedkov, aj keď v štatútoch IF je zakotvené, že použitie prostriedkov musí byť ekonomicky efektívne.

Hlavné problémové okruhy, ktoré potravinárske podniky riešia pomocou IF, sú akosť, zabezpečenie potrebného množstva surovín, rovnomerné využitie kapacít a zníženie strát na surovine. Účinnosť tohoto nástroja (okrem zdrojov) značne znižuje to, že prostriedky IF možno použiť výlučne iba na neinvestičné účely. Rovnaký názor na toto obmedzenie má aj poľnohospodárska prax. Otvoreným problémom ostáva tvorba zdrojov prostriedkov fondu. Prvý zdroj — tržby — sú závislé hlavne od troch faktorov — suroviny, ceny finálnych výrobkov a spotrebiteľského záujmu. Limitovanie druhej časti zdrojov fondu (finančné náklady VHJ) objemom prvej časti znižuje účinnosť IF a nevytvára priestor pre aktivitu držiteľov fondu na účelné zvyšovanie prostriedkov fondu z vlastných zdrojov.

Z analýzy integračných väzieb vyplýva, že vektor aplikácie prostriedkov IF smeruje výlučne od spracovateľského priemyslu k prvovýrobe. Aj keď potravinársky priemysel funguje — okrem svojho vlastného poslania — ako komunikatívny prvok so spätnou väzbou medzi prvovýrobou a spotrebiteľským trhom, integračné väzby medzi podnikmi potravinárskeho priemyslu a podnikmi obchodu, resp. podnikmi prvovýroby, spracovateľského priemyslu

IV. Počet integračných väzieb (IV) a $\emptyset$ vyplatených prostriedkov na jednu integračnú väzbu v rokoch 1982–1983 (údaje v tis. Kčs)

Kraj	Rok	Počet IV	Vyplatené prostriedky z IF spolu	$\emptyset$ prostriedkov IF na 1 IV spolu	Z toho vo VHJ priemyslu							
					mliekárenského		hydinaárskeho		cukrovarníckeho		LIKO	
					počet IV	$\emptyset$ IF na 1 PP	počet IV	$\emptyset$ IF na 1 IV	počet PP	$\emptyset$ IF na 1 IV	počet PP	$\emptyset$ IF na 1 IV
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
VsK	82	49	2 321	47,4	—	—	1	570,0	48	36,5	—	—
	83	124	3 164	25,5	74	12,1	—	—	48	30,8	2	394,0
SsK	82	46	2 248	48,9	—	—	1	1500,0	40	14,1	5	37,0
	83	119	1 571	13,2	76	2,3	—	—	40	28,8	3	82,7
ZsK	82	272	21 094	77,6	—	—	2	146,5	261	66,6	9	379,4
	83	362	27 301	75,4	48	3,2	2	864,0	261	27,4	51	358,1
Spolu	82	367	25 600	69,8	—	—	4	596,6	349	56,2	14	257,1
	83	605	32 036	53,0	198	6,2	2	864,0	349	28,0	56	344,6

V. Podiel prostriedkov IF z vlastnej poľnohospodárskej produkcie v rokoch 1982–1983 (údaje v Kčs)

Rok	$\emptyset$ vlastná poľnohospodárska produkcia na jeden podnik	$\emptyset$ vklad prostriedkov IF na jednu integračnú väzbu		Z toho vo VHJ priemyslu							
				mliekárenského		hydinaárskeho		cukrovarníckeho		LIKO	
		Kčs	% z 2	Kčs	% z 2	Kčs	% z 2	Kčs	% z 2	Kčs	% z 2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1982	32 056 866	69 800	0,22	—	—	596 600	1,86	56 200	0,18	257 100	0,80
1983	34 244 828	53 000	0,15	6 200	0,02	864 000	2,52	28 000	0,08	344 600	1,01

a obchodu sa zatiaľ nevyskytujú, čo znižuje funkčnú pružnosť systému zabezpečujúceho výživu nášho obyvateľstva.

Spoločným menovateľom užitia fondov vo všetkých štyroch integrujúcich VHJ je, že v prvom rade je stimulovaný objem dodávok surovín, čo je uvedené aj v jednotlivých štatútoch, mimo VHJ mliekárenského priemyslu, ovšem podniky tejto VHJ v integračných zmluvách s poľnohospodárskymi podnikmi na prvom mieste uvádzajú dodávky suroviny v objeme. Z hľadiska zamerania fondov sa javí táto forma použitia rozporná z dvoch príčin:

a) Dodávky suroviny v objeme sú základným predmetom dodávateľsko-odberateľských vzťahov, pričom dodávateľské organizácie za tieto dodávky obdržia finančné prostriedky podľa platných smerníc a predpisov.

b) Poľnohospodárske produkty, ktoré tvoria suroviny uvedeným VHJ — mimo niektorých surovín VHJ LIKO — patria medzi produkty, výroba ktorých patrí medzi základnú činnosť poľnohospodárskych podnikov, ktorá podmieňuje ich ďalší rozvoj.

Z uvedeného vyplýva, že pri stimulácii tejto oblasti v prípade a) fungujú prostriedky ako ďalší nepriamy cenový nástroj a v prípade b) sa stimuluje oblasť, ktorá je predmetom eminentného záujmu podnikov prvovýroby. V tejto oblasti v roku 1982 bolo uplatnených 45,7 % zo všetkých použitých prostriedkov IF, v roku 1983 15,3 % (stl. 12, tab. III). Pokles v roku 1983 spôsobil zníženie objemu dodávok cukrovej repy vplyvom poveternostných podmienok. V súlade s poslaním fondu je stimulovanie dodávok surovín v časovom rozložení, ktoré vychádza zo špecifických potrieb spracovateľského priemyslu a ktoré dodávateľom zvyšuje nákladové položky nad kalkulovanú úroveň a toto zvýšenie nie je zohľadnené časovými cenami.

Za jedno z meradiel účinnosti prostriedkov IF možno považovať podiel ich priemerného vkladu na jednu integračnú väzbu z priemernej vlastnej poľnohospodárskej produkcie na jeden poľnohospodársky podnik (JRD + ŠM) — tab. V. Údaje evidentne dokumentujú jednak vplyv prístupov k použitiu prostriedkov fondu a jednak vplyv koncentrácie poľnohospodárskej výroby.

V mliekárenskom priemysle boli prostriedky použité plošne — aj keď rôznou formou, čo znamenalo zo strany integrátora priemerný príspevok na jeden integračný vzťah 6200 Kčs. V porovnaní s priemernou vlastnou poľnohospodárskou produkciou (VPP) na jeden poľnohospodársky podnik (suma JRD + ŠM za SSR) to tvorí 0,02 %, pričom v detailnej analýze bol zaznamenaný príspevok 3200 Kčs, čo činí voči VPP 0,009 %. Pri takýchto koreláciách je oprávnená pochybnosť o stimulatívnosti takto aplikovaných prostriedkov. V tomto prípade je jednoznačne neefektívny prístup podnikov VHJ v dôsledku rozdrobenia aj tak malého objemu prostriedkov fondu.

V tejto oblasti sa výrazne žiada diferencovaný prístup k aplikácii týchto prostriedkov s orientáciou na výrobu mlieka v akosti a objeme na nutrične vysoko náročné výrobky. Zabezpečenie dodávok mlieka v bežnej akosti a zmluvne dohodnutých objemov je za normálnych podmienok spoločenskou povinnosťou producentov bez nárokov na mimocenové finančné výhody.

Na druhej strane vplyv koncentrácie poľnohospodárskej výroby a zväčšenie spracovateľských potrieb na základe spotrebiteľského dopytu dokumentuje prístup VHJ hydínárskeho priemyslu. Táto VHJ uplatňovala prostriedky IF na rozvoj produkcie celospoločensky požadovaných produktov (napr. morčací program) v poľnohospodárskych podnikoch s rozhodujúcim vplyvom v tejto sfére. Z tohoto dôvodu dosiahla predmetná VHJ zo všetkých integrujúcich VHJ najvyšší podiel z VPP — 126-násobný v percentuálnom a 139,4-násobný v hodnotovom vyjadrení voči mliekárenskému priemyslu. Ovšem vo všeobecnosti podiel týchto prostriedkov z VPP je veľmi nízky a teda aj ich účinnosť nie je mimoriadne vysoká (stl. 6, 10 a 12 tab. V).

SÚHRN

Zriadením integračného fondu získala potravinárska prax ekonomický nástroj, ktorý umožňuje — v úzkej súčinnosti s ostatnými ekonomickými nástrojmi — riešiť niektoré špecifické problémy PPOK.

Doterajšie skúsenosti z používania IF formulujú jeden základný otvorený problém, a to zdroje prostriedkov fondu. Pre riešenie uvedeného problému, ako aj pre zvýšenie účinnosti IF vyplynuli tieto závery:

1. Vo všetkých VHJ, ktoré zriadili, resp. zriadiť IF, už pri plánovaní použitia prostriedkov fondu vyčíslit ich predpokladaný ekonomický prínos a tento v pravidelných intervaloch záväzne vyhodnocovať. Tento postup zakotviť do štatútov IF každého držiteľa fondu.

2. Prostriedky IF využívať na zabezpečenie plánovaných cieľov, vyplývajúcich z koncepcie dlhodobého rozvoja PPOK. Pre tieto účely uskutočniť zmeny v štatútoch IF o používaní prostriedkov a tvorby zdrojov podľa týchto alternatív:

- a) Pri terajšej tvorbe zdrojov IF koncentrovať prostriedky na významnejšie akcie vychádzajúce z koncepčných zámerov. Koncentrácia prostriedkov umožní urýchlenie tých procesov v podnikoch prvovýroby, ktoré prispievajú k urýchleniu, alebo prehĺbeniu obojstranne zaujímavých integračných väzieb s celospoločenským prínosom, napr. rekonštrukčné a modernizačné práce, zásadná zmena štruktúry výroby, zavádzanie výroby nových produktov a pod.

- b) Nedostatok prostriedkov z vlastných zdrojov riešiť pomocou sústavovej rezervy MPVŽ formou bezúročnej návratnej pôžičky. Podmienky pôžičky a jej návratnosti sa stanovujú v dohode. Táto forma doplnenia zdrojov podmieni držiteľa fondu k efektívnosti pri používaní prostriedkov fondu.

- c) Vytvoriť združený IF na úrovni poľnohospodárskeho a potravinárskeho podniku, ktorý by sa uplatňoval na akcie obojstranne zaujímavé, vychádzajúce z celospoločenských potrieb. Ekonomický prínos z takto použitých prostriedkov by sa rozdeľoval podľa participácie na tvorbe fondu. Takto uplatnené prostriedky by aktivizovali obidvoch partnerov. V prípade momentálneho nedostatku prostriedkov, hlavne z dôvodu naliehavosti rýchlo riešiť vzniklý problém, mohli by byť prostriedky doplnené podľa odseku b) tohoto bodu. Správou fondu si dohodnú partneri.

- d) Doterajšiu tvorbu zdrojov upraviť tak, že 50% podiel prostriedkov z odvodu z tržieb nebude limitovať prídely zo zdrojov VHJ. To znamená, že druhá časť prostriedkov IF zo zdrojov VHJ bude činiť minimálne 50 %, a pokiaľ zdroje VHJ dovoľujú, aj viac. Táto forma tvorby prostriedkov by opäť znamenala vysokú efektívnosť pri ich uplatňovaní.

Akceptácia uvedených záverov vytvorí držiteľom IF väčší priestor pre ich aktivitu, bude pozitívne pôsobiť na prehĺbovanie väzieb medzi partnermi PPoK a umožní vo vyššej miere presadzovať celospoločenské výživové zámery už pri produkcii surovín pre potravinársky priemysel, t. j. v oblasti, kde správne zásahy sa znásobene pozitívne prejavujú na koncovke výživovej vertikály.

Literatúra

- ČERMÁK V.: Fondy integrácie poľnohospodárskej výroby a podnikov potravinárskeho priemyslu. Informácie, 11, 1983 č. 24, s. 2–3.
- ŠEVČÍK J.: Organizácia poľnohospodárskej výroby. Bratislava Príroda 1983.

Došlo dňa 23. 3. 1985

HOPPEJ L. — VELGOS M., Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Svätoplukova 36, 040 00 Košice, Potravinársky kombinát n. p., 075 01 Trebišov

Prvé poznatky z uplatňovania integračného fondu v SSR

Zeměd. Ekon., 31, 1985, č. 11, s. 915—926. — 5 tab., lit. 2, res. čes., rus., angl., něm.

SSR, ZPoK, nástroje ekonomické, fond integrační, zdroje, čerpání, analýza

Príspevok sa zaoberá prvými skúsenosťami získanými pri používaní integračného fondu vo vybraných výrobných jednotkách potravinárskeho priemyslu SSR. Analyzujú sa zámery zakotvené v štatútoch integračných fondov a komparujú so skutočným použitím prostriedkov tohoto fondu. Pokusne je hodnotená účinnosť prostriedkov integračného fondu pomocou ich pomeru k vlastnej poľnohospodárskej produkcii. Predkladajú sa návrhy na riešenie problému nedostatočných zdrojov prostriedkov fondu.

ХОППЕЙ Л.—ВЕЛГОС М.: Научно-исследовательский институт экономики сельского хозяйства и продовольствия, Святоплукова 36, 040 00 Кошице, Пищекombинат, н. пр., 075 01 Требишов

Новые данные в использовании интеграционного фонда в ССР

Zeměd. Ekon., 31, 1985, № 11, s. 915—926. — 5 tab., lit. 2, rez. чешск., русск., англ., нем.

ССР, АПоК, экономические рычаги, интеграционный фонд, ресурсы, черпание, анализ

В статье обсуждается первый опыт с использованием интеграционного фонда в выбранных выборочно-хозяйственных единицах пищевой промышленности ССР. Анализируются намерения, закрепленные в положениях интеграционных фондов, и сравниваются с фактическим применением средств этого фонда. В опытным порядке оценивается эффективность средств интеграционного фонда при помощи их отношений к самой сельскохозяйственной продукции. Предлагаются проекты решения проблемы недостаточных ресурсов фонда.

HOPPEJ L. — VELGOS M., Economic Research Institute for Agriculture and Food, Svätoplukova 36, 040 00 Košice, Food Processing Plant, national enterprise, 075 01 Trebišov

The First Findings from the Use of Integration Fund in the SSR

Zeměd. Ekon., 31, 1985, No. 11, pp. 915—926. — 5 tabs, refs 2, summaries in cs, ru, en, de

SSR, agricultural and food production complex, economic tools, integration fund, resources, drawing, analyses

The first experience from the use of integration fund in the selected production-management units of the SSR food industry is presented. Principles embodied in the statute of integration funds are analysed and compared with the actual spending of the money of this fund. Experimentally, the effectiveness of the integration fund money is evaluated by their relation to the actual agricultural production. Proposals are given for a solution of the problem of insufficient resources of the fund.

Erste Erkenntnisse aus der Anwendung des Integrationsfonds in der SSR

Zeměd. Ekon., 31, 1985, Nr. 11, S. 915–926. — 5 Tab., Lit. 2, Zus. in Tschech., Russ., Engl., Dtech.

SSR, Land- und Nahrungsgüterkomplex, ökon. Instrumente, Integrationsfonds, Quellen, Nutzung, Analyse

Es werden die ersten Ergebnisse der Nutzung des Integrationsfonds in ausgewählten Produktions-Wirtschaftseinheiten der Nahrungsgüterindustrie der SSR behandelt. Die Aufgaben, wie sie im Statut des Integrationsfonds festgelegt sind, werden analysiert sowie mit dem tatsächlichen Anwendungsbereich der Mittel aus diesem Fonds verglichen. Versuchsweise wird die Wirksamkeit der Mittel aus dem Integrationsfonds bewertet mit Hilfe ihres Verhältnisses zur eigenen landwirtschaftlichen Produktion. Vorschläge zur Lösung des Problems der ungenügenden Quellen zur Bildung dieses Fonds werden unterbreitet.

Adresy autorov:

Ing Ladislav Hoppej, Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva Bratislava, pracovisko Svätoplukova 36, 040 00 Košice

Ing. Miroslav Velgos, Potravinársky kombinát, n. p., 075 01 Trebišov

8. zasadanie ÚV KSČ upozornilo na nutnosť urýchlovať využitie výsledkov vedy a techniky v praxi. Významnú stránku vedeckotechnického pokroku tvorí koncentrácia, ktorá zaujíma osobitné miesto pri rozvoji výroby i výrobných síl. V dokumente o smeroch ďalšieho rozvoja koncentrácie a špecializácie v období 6. päťročnice schválenom predsedníctvom ÚV KSČ a vládou ČSSR sa uvádza, že vytváranie nadmerne veľkých ekonomických celkov vedie k strate prehľadnosti organizácie a riadenia podnikov i projektovania výrobného, organizačného, riadiaceho, ekonomického a sociálneho systému. Hrmo (1979) upozorňuje, že v procese koncentrácie a špecializácie nie je rozhodujúca plošná veľkosť podniku, ale špecializovaná výrobo-technologická jednotka. V odvetví chovu hovädzieho dobytku sa problematikou stanovovania veľkovýrobnej koncentrácie zaoberajú Branický a Belajová (1981). Upozorňujú, že pri stanovení objektívne zdôvodneného stupňa koncentrácie jednotlivých kategórií dobytku treba brať do úvahy biologické, technologické, organizačné a ekonomické hľadiská i medziodvetvové vzťahy. Kniazev a Zabojeva (1981) uvádzajú, že v ZSSR má väčšina súčasných kolchozov alebo sovchozov v jednej farme umiestených menej ako 300 ks dobytká. Pre využívanie priemyselných metód je nutná minimálna koncentrácia 400 zvierat, preto vytvárajú veľkovýrobné komplexy založené na medzipodnikovej kooperácii.

V chove oviec považujú Ochodnický a kol. (1980) za optimálnu koncentráciu 1000—2000 bahníc (v rámci podniku), pri zameraní na mäsovú užitkovosť a 1 000 bahníc pri orientácii na mliekovú produkciu. V uralskej oblasti ZSSR podľa Dariševa (1980) uplatňujú štyri formy ovčiarskych brigád, keď ošetrujú a pasú 1000—30 000 oviec pri využívaní tzv. mechanizovaných krmných plosín.

S ohľadom na význam problematiky skúmame otázky koncentrácie v chove oviec a na základe výsledkov analýzy robíme závery.

MATERIÁL A METODIKA

Faktografický materiál sme získali z poľnohospodárskych podnikov a zo štatistických výkazov a ďalšie podrobnejšie informácie o plošnom rozmiestení polygastrických zvierat a pod. od vedúcich pracovníkov podnikov.

Vybraný súbor zahŕňa 22 podnikov, ktoré chovajú 3000 a viac oviec, a to v 82 prevádzkach. V práci využívame najmä metódu analýzy a kompará-

cie, keď výsledky súboru porovnávame s celoslovenským priemerom. Stručne charakterizujeme podnikovú koncentráciu prostredníctvom ukazovateľov výmery p. p., početných stavov hovädzieho dobytku a oviec i hustoty zvierat. Prevažná časť práce sa zaoberá koncentráciou polygastrických zvierat v prevádzkach, hodnotíme štruktúru počtu prevádzok, štruktúru počtu polygastrických zvierat v DJ a z toho podiel oviec v príslušných zvolených triedach koncentrácie (100—1500 a viac DJ). Osobitne hodnotíme prevádzky s chovom oviec v triedach (300—3000 a viac) oviec, zisťujeme v koľkých prevádzkach sa krmivo musí dovážať z iných prevádzok a analyzujeme príčiny.

VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY PODNIKOVEJ KONCENTRÁCIE

Podobne ako v ostatných poľnohospodárskych podnikoch, aj vo vybranom súbore patrí k základným charakteristikám koncentrácie podniku výmera poľnohospodárskej pôdy. Sledované podniky majú priemernú výmeru 5138 ha p. p., a to JRD 4433 a ŠM6588 ha p. p., zatiaľ čo celoslovenský priemer JRD v roku 1980 je 2556 ha p. p. a ŠM 5631 ha p. p. (statistická ročenka MZVŽ 1980), preto ich z tohto aspektu môžeme hodnotiť ako nadpriemerné.

S ohľadom na zameranie práce upozorníme z ďalších ukazovateľov na koncentráciu hovädzieho dobytku i oviec v rámci podniku aj vo vzťahu k výmere pôdy. Priemerná koncentrácia vo vybraných podnikoch je 2568 ks hovädzieho dobytku, 3543 oviec a na Slovensku (JRD + ŠM) v priemere 1807 ks hovädzieho dobytku. Podľa vlastného výskumu pripadá v SSR na 1 podnik s chovom oviec v priemere 1087 oviec. Taká koncentrácia vytvára dostatočný priestor pre využitie nových poznatkov vedy a techniky vrátane možnosti uplatniť špecializáciu. Pôjde skôr o ďalšie zdokonaľovanie vnútropodnikovej organizácie. Pokiaľ ide o hustotu zvierat, vo vybranom súbore pripadá na 100 ha p. p. 56,7 DJ, z toho 50 ks hovädzieho dobytku a 69 oviec, v celoslovenskom priemere 78,8 DJ, z toho 59,2 ks hovädzieho dobytku a 23,3 oviec. Zo vzájomnej komparácie vyplýva, že z hľadiska počtu hovädzieho dobytku i hustoty sú vybrané podniky podpriemerné a pri posudzovaní početných stavov oviec približne trojnásobne prevyšujú celoslovenský priemer.

HODNOTENIE PREVÁDZOK POLYGASTRICKÝCH ZVIERAT Z ASPEKTU KONCENTRÁCIE

Vo vybraných podnikoch chovajú okrem oviec aj iné druhy hospodárskych zvierat a podobná situácia je aj v jednotlivých prevádzkach. Z celkového počtu prevádzok pripadá len 12 % na špecializované a ovce chovajú prevažne v prevádzkach s mnohostrannou výrobou. Z hľadiska nárokov na krmovinovú základňu majú v druhej skladbe približne rovnaké požiadavky hovädzí dobytok a ovce, preto upriamime pozornosť na štruktúru prevádzok polygastrických zvierat. Niektoré ukazovatele štruktúry prevádzok polygastrických zvierat sledujeme podľa stupňa koncentrácie v tab. I.

Priemerná koncentrácia polygastrických zvierat v prevádzke vybraného súboru je 365,5 DJ, pritom v podnikoch s chovom oviec orientovaným na vlnu-mäso 313,1 DJ a pri zameraní na trojstrannú úžitkovosť 435,8 DJ. Ako vyplýva z tabuľky, priemerná koncentrácia patrí do intervalov tried 400—600 DJ. Zodpovedá jej 17,0 % prevádzok a v nich sa chová 21,2 % zvierat. Od najnižších prevádzok po úroveň priemeru je 80,4 % z prevádzok a 50,6 % z po-

I. Koncentrácia polygastrických zvierat vo vybranom súbore

Koncentrácia	Počet prevádzok	Polygastr. zvieratá v SSR		Percentuálny podiel		
		spolu	z toho ovce	prevádzok	polygastr. zvierat	oviec z polyg. zvierat
do 100	15	607,21	537,21	18,3	2,0	88,5
101—200	17	2 501,14	1472,14	20,7	8,3	58,8
201—300	11	2 619,04	541,44	13,4	8,7	20,7
301—400	9	3 127,55	901,25	11,0	10,4	28,8
401—500	12	5 312,87	1037,97	14,6	17,7	19,5
501—600	2	1 035,24	583,74	2,4	3,5	56,4
601—700	5	3 268,39	403,29	6,1	10,9	12,3
701—800	3	2 239,99	317,79	3,7	7,5	14,2
801—900	—	—	—	—	—	—
901—1000	3	2 772,40	140,40	3,7	9,2	5,1
1001—1300	3	3 461,68	296,28	3,7	11,6	12,7
1301—1500	1	1 424,35	199,35	1,2	4,8	14,0
nad 1500	1	1 599,91	87,21	1,2	5,4	5,4
Spolu	82	29 969,77	6518,07	100,0	100,0	x

četných stavov. Prevádzky s nadpriemernými koncentraciami sa podieľajú 19,6 % na počte prevádzok a 49,4 % na počte zvierat. Z tab. I vidieť, že najčastejšie sa vyskytujú prevádzky s koncentraciou polygastrických zvierat v intervaloch do 500 DJ (78,0 %).

V tab. I sledujeme aj to, akým podielom participujú ovce na polygastrických zvieratách v jednotlivých prevádzkach. Podiel oviec z polygastrických zvierat je v priemere 21,8 %, pri koncentrácii 201—700 DJ kolíše v rozpätí 19,5—28,8 % (okrem koncentrácie 501—600 DJ) a najnižší podiel 5,1—14,0 % pripadá na triedy koncentracií nad 701 DJ. Výsledky signalizujú, že podiel chovu oviec z polygastrických zvierat je väčší pri nižších koncentraciách v prevádzke a naopak.

S ohľadom na osobitný akcent, ktorý sa súčasne kladie na veľkosť prevádzok, sa hlbšie zaoberáme otázkou koncentrácie oviec. O zastupení počtu prevádzok a početných stavov oviec podľa zvolených tried v koncentrácii informuje tab. II. Vo vybranom súbore je priemerná koncentrácia v prevádzke 883 oviec, a to pri orientácii na vlnu-mäso 770 oviec a pri zameraní na vlnu-mäso-mlieko 1036 oviec. Prevádzky s koncentraciou do 1000 oviec sú z hľadiska výskytu najfrekvencovanejšie (71,9 %) a v nich sa chová 40,3 % z početných stavov oviec. Podiel 20,8 % tvoria prevádzky s koncentraciou 1001 až 2000 oviec a chovajú v nich 36,4 % z počtu oviec. Nízky podiel (7,3 %) tvoria prevádzky s koncentraciou nad 2000 oviec, ale chovajú 25,2 % z počtu oviec vybraného súboru.

Problematika veľkosti prevádzok úzko súvisí s otázkami zabezpečovania dostatku krmív v rámci prevádzky pre chované zvieratá. Vo vybranom súbore dovážajú krmivo v 26 prevádzkach, t. j. 32 % z celkového počtu. Na 1 ovcu dovezu v priemere 0,18 t (0,05—0,25 t) krmív z iných prevádzok vzdialených priemerne 8,4 km (3,7—14,5 km), čo vyjadrené dopravnými výkonmi znamená 1,5 tkm na ovcu (0,54—2,61 tkm). Objektívne kvantifikovať z tohto dôvodu vzniknuté náklady je problematické, pretože závisia od konkrétnych podmienok (dopravné prostriedky, prevážaný substrát, pracovné sily, terén

II. Koncentrácia oviec vo vybranom súbore

Koncentrácia oviec	Počet		Percentuálny podiel	
	prevádzok	oviec	prevádzok	oviec
do 300	13	3 019	15,8	4,2
301— 500	25	9 790	30,5	13,5
501—1000	21	16 413	25,6	22,6
1001—1500	8	9 969	9,8	13,8
1501—2000	9	14 998	11,0	20,7
2001—2500	3	6 427	3,7	8,9
2501—3000	1	2 629	1,2	3,6
3001 a viac	2	9 187	2,4	12,7
Spolu	82	72 432	100,0	100,0

atď). Za predpokladu 2,70 Kčs priamych nákladov na 1 km možno na 1 ovcu odhadovať čiastku cca 23 Kčs, ktorú po zosúladiení koncentrácie prevádzok oviec s podmienkami výživy možno považovať za pseudonáklad (ide len o orientačný prepočet).

V nadväznosti na to hlbšie analyzujeme podmienky, za akých treba presúvať krmivo z iných prevádzok. Koncentrácia prevádzok polygastrických zvierat, kde krmivá dovážajú, sa pohybuje v širokom variačnom rozpätí od 50 do 500 DJ a pritom nie je možno jednoznačne určiť, v ktorých triedach, lebo prevádzky sú rozptýlené do všetkých tried. Priemerná koncentrácia prevádzok, v ktorých krmivá dovážajú, je 1048 oviec, v prevádzkach sebestačných 790 oviec. Za zmienku stojí spomenúť, že v podnikoch, v ktorých krmivá dovážajú, majú po jednej prevádzke s koncentráciou cca 1700 oviec. V štruktúre počtu prevádzok majú o 20 % vyšší podiel prevádzok s koncentráciou nad 500 oviec v porovnaní so štruktúrou prevádzok celého súboru.

Z hľadiska špecializácie je chov oviec zastúpený na živočíšnej výrobe 15,1 % a v podnikoch sebestačných 10,2 %. Okrem toho v podnikoch s nedostatkom krmív v prevádzkach je nízka úroveň hektárových úrod viacročných krmovín, resp. trvalých trávnych porastov, v niektorých dosahujú len 50—60 % celoslovenského priemeru. Nízka je aj intenzita hnojenia, keď dávky priemyselných hnojív na 1 ha nedosahujú ani 0,1 t v čistých živinách.

ZÁVER

Súčasnú úroveň podnikovej koncentrácie oviec považujeme za dostatočnú. Najčastejšie sa vyskytujú prevádzky s koncentráciou polygastrických zvierat do 500 DJ s počtom oviec do 1000. V tretine z počtu prevádzok sa musí dovážať časť krmív z iných prevádzok. Vo vybraných podnikoch je priemerná koncentrácia sebestačných prevádzok 790 oviec, a to pri 10,2% zastúpení chovu

oviec na živočišnej výrobe (v DJ), pri preferenčnej hustote hovädzieho dobytku a existujúcej úrovni hektárových úrod. S ohľadom na to, že súbor zahŕňa 10 % z počtu prevádzok s chovom oviec v SSR, ťažko výsledky zobecňovať, ale tento prieskum je určitou sondou v oblasti koncentrácie chovu oviec. Situáciu v jednotlivých podnikoch modifikujú konkrétne podmienky (hektárové úrody krmovín, koncentrácia zvierat a pod.). Práca signalizuje závažnosť problému, aby sa už pri projektovaní prevádzok dôslednejšie zvažovala situácia v krmovínovej základni, so zreteľom na energetickú náročnosť súvisiacu s prepravnými trasami a predchádzalo sa tak vzniku deficitu vo výžive zvierat v rámci prevádzky.

Literatúra

- BRANICKÝ, M.—BELAJOVÁ, A.: K problematike stanovenia parametrov veľkovýrobnej koncentrácie v chove hovädzieho dobytku. IX. spoločná vedecká konferencia Racionalizácia operatívneho plánovania a riadenia poľnohospodárskej výroby. Vysoké Tatry 1981.
- DARIŠEV, M. M.: Soveršenstvovanie systemy upravlenija v ovcevodčeskyh sovechozoch. Vest. sel. choz. Nauki Kazachstan, 1980, č. 3, s. 12—15.
- HRMO, V.: Úlohy podnikových štruktúr pri zdokonaľovaní organizácie riadenia v podmienkach zlúčených JRD. Bratislava, Priroda 1979.
- KNIAZEV, N.—ZABOJEVA, I.: Koncentracija proizvodstva v skotovodstve. Ekon. sel. choz., 1981, č. 4, s. 45—48.
- OCHODNICKÝ, D. a kol.: Program komplexného rozvoja chovu oviec v SSR do roku 1990. Bratislava, Príroda 1980.

Došlo dňa 15. 5. 1985

VLÁČIL R., Výskumný ústav ovčiarsky, Opatovská cesta 53, 911 43 Trenčín

K otázkam koncentrácie podnikov a prevádzok s chovom oviec

Zeměd. Ekon., 31, 1985, č. 11, s. 927—932. — 2 tab., lit. 5, res. čes., rus., angl., něm.

živočišná výroba, ovce, koncentrace podniková, krmivová základna, analýza vztahů, výsledky výzkumu

Práca sa zaoberá hodnotením situácie vo vybraných podnikoch s chovom oviec z aspektu koncentrácie podnikov i prevádzok. Využíva komparáciu výsledkov súboru s celoslovenským priemerom. Vo vybraných podnikoch je priemerná koncentrácia 2568 ks dobytku a 3543 oviec, t. j. vyššia ako celoslovenský priemer. V práci je analyzovaná štruktúra prevádzok, v ktorých je priemerná koncentrácia polygastrických zvierat 365,5 DJ, z toho 883 oviec. V prevádzkach, kde je časť krmív dovážaná, je priemerná koncentrácia 1048 oviec, a v sebaštátných prevádzkach 790 oviec.

ВЛАЧИЛ Р., Научно-исследовательский институт овцеводства, Опатовска цеста 53, 911 43 Тренчин

К вопросам концентрации предприятий и производств по разведению овец

Zeměd. Ekon., 31, 1985, № 11, с. 927—932. — 2 табл., лит. 5, рез. чешск., русск., англ., нем.

животноводство, овцы, концентрация хозяйственная, кормовая база, анализ отношений, результаты исследования

В статье рассматривается оценка положения в выбранных предприятиях по разведению овец с точки зрения концентрации предприятий и производств. Результаты комплекса сравниваются с общесловацким средним. В выбранных предприятиях средняя концентрация представляет 2568 голов скота и 3543 овцы, т. е. превышает общесловацкое среднее. В статье анализируется структура производств, в которых средняя концентрация полигастритных животных представляет 365,5 гол. в пересчете на кр. рог. скот, в том числе 883 овцы. В хозяйствах, где часть кормов ввозится, средняя концентрация составляет 1048 овец и в самообеспеченных хозяйствах — 790 овец.

VLÁČIL, R., Sheep Research Institute, Opatovská 53, 911 43 Trenčín

Problems of the Concentration of Sheep Farms

Zeměd. Ekon., 31, 1985, No. 11, pp. 927—932. — 2 tabs, refs 5, summaries in cs, ru, en, de

animal production, sheep, farm concentration, fodder base, analysis of relations, results of research

Situation in selected farms with sheep breeding is evaluated from the aspect of farm concentration. The results of the set are compared with the Slovak average values. The average concentration in the selected farms is 2568 head of cattle and 3543 sheep, i. e. it is higher than the average for the whole Slovakia. Structure of farms, where the average concentration of polygastric animals is 365.5 cattle units, out of which there are 883 sheep, is analysed. In farms where a part of feeds is supplied from other places, the average concentration is 1048 sheep, in self-sufficient farms it is 790 sheep.

VLÁČIL, R. (Forschungsinstitut für Schafzucht, Opatovská cesta 53, 911 43 Trenčín

Ein Beitrag zu Fragen der Konzentration der Schafzuchtbetriebe

Zeměd. Ekon., 31, 1985, Nr. 11, S. 927—932. — 2 Tab., Lit. 5, Zus. in Tschech., Russ., Engl., Dtech.

Tierproduktion, Schafe, betriebliche Konzentration, Futterbasis, Beziehungsanalyse, Forschungsergebnisse

Die vorliegende Arbeit bewertet die Lage in ausgewählten Schafzuchtbetrieben vom Gesichtspunkt der Konzentration von Betrieben und Betriebsabteilungen. Sie vergleicht die Ergebnisse der verfolgten Gruppe mit dem slowakischen Durchschnitt. In den ausgewählten Betrieben beträgt die durchschnittliche Konzentration 2568 Rinder und 3543 Schafe, d. h. sie übersteigt den slowakischen Durchschnitt. Die Arbeit analysiert die Struktur der Betriebe, wo die durchschnittliche Konzentration der polygastrischen Tiere 365,5 VE, davon 883 Schafe beträgt. In Betrieben, wo ein Teil der Futtermittel eingeführt wird, beträgt die durchschnittliche Konzentration 1048 Schafe und in Selbst Aversorgen Betrieben 790 Schafe.

Adresa autora:

Ing. Rudolf Vláčil, CSc., Výskumný ústav ovčiariky, Opatovská cesta 53, 911 43 Trenčín

Problematika racionálního hospodaření s jadrnými krmivy při současném požadavku intenzifikace živočišné výroby cestou zvyšování užitkovosti je v současném období velmi aktuální. Dokumenty XVI. sjezdu KSČ, zasedání ÚV KSČ k problematice zemědělství i X. sjezd JZD věnují této problematice mimořádnou pozornost. Vědeckovýzkumná základna, orgány řízení zemědělství i zemědělská výrobní praxe v návaznosti na jednání a závěry uvedených orgánů přijaly již řadu návrhů a opatření, jejichž pozitivní výsledky se v současné době již začínají konkrétně projevovat.

Náš příspěvek je věnován možnosti využití metody vícekritériálního hodnocení při hodnocení souboru zemědělských podniků z hlediska dosažené užitkovosti a spotřeby jádra na jednotku produktu. Metoda vícekritériálního hodnocení umožňuje současné hodnocení libovolného počtu odvětví živočišné výroby, kterým lze navíc podle jejich důležitosti přiřadit různé váhy. Součástí hodnocení je jak problematika úrovně užitkovosti a spotřeby jadrných krmiv, tak i dynamiky vývoje těchto ukazatelů.

METODIKA A MATERIÁL

Dále uvedená metodika hodnocení užitkovosti a spotřeby jadrných krmiv na jednotku produkce je založena na vícekritériálním hodnocení. Obecně může být zadáno libovolné množství odvětví živočišné výroby za libovolný počet po sobě jdoucích časových období (let), a to na jakýmkoli způsobem vymezeném souboru zemědělských podniků (např. podniky jednoho okresu, kraje, jedné stanovištní jednotky apod.). K hodnocení úrovně využíváme víceleté průměry, k hodnocení dynamiky vývoje průměrné absolutní meziroční přírůstky. Tyto hodnoty jsou získány proložením empirických hodnot přímkou.

Při vícekritériálním hodnocení dáváme z disponibilních metod zpravidla přednost metodě normované proměnné. Pro tuto metodu stanovíme pořadí podniků uspořádáním podle kritéria

$$r_i = \sum_{j=1}^m z_{ij} \cdot w_j \quad (\text{pro } i = 1, 2, \dots, n)$$

kde: r_i — hodnota kritéria r pro i -tý podnik

z_{ij} — normovaná hodnota ukazatele j -tého odvětví na i -tém podniku

w_j — váha j -tého odvětví

n — počet hodnocených podniků

m — počet odvětví živočišné výroby, které jsou předmětem hodnocení

Normování provádíme podle vztahu

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}$$

kde: x_{ij} — hodnota ukazatele pro j -té odvětví i -tého podniku

$\bar{x}_j$ — aritmetický průměr

s_j — směrodatná odchylka

Podrobněji je metodika vícekritériálního hodnocení objasněna v pracích Křováka (1983), Minaříka a Šerháka (1984) a Minaříka (1984).

Výsledkem vícekritériálního hodnocení podniků je pak jejich jednoznačné pořadí, získané z těchto hledisek:

— podle úrovně dosažené užitkovosti v hodnocených odvětvích živočišné výroby za sledovaný časový úsek,

— podle úrovně spotřeby jádra na jednotku produkce v hodnocených odvětvích živočišné výroby za sledovaný časový úsek,

— podle dynamiky vývoje užitkovosti v hodnocených odvětvích živočišné výroby za sledovaný časový úsek,

— podle dynamiky vývoje spotřeby jádra na jednotku produkce v hodnocených odvětvích živočišné výroby za sledovaný časový úsek.

Těžiště pak spatřujeme zejména v možnosti hodnocení podniků současně podle libovolně zvolené kombinace hledisek, kde se nabízí tyto možnosti:

— hodnocení podle vztahu mezi úrovní užitkovosti a úrovní spotřeby jádra,

— hodnocení podle vztahu mezi úrovní a dynamikou vývoje užitkovosti,

— hodnocení podle vztahu mezi dynamikou užitkovosti a dynamikou spotřeby jádra,

— hodnocení podle vztahu mezi úrovní a dynamikou spotřeby jádra,

— hodnocení podle vztahu mezi úrovní užitkovosti a dynamikou spotřeby jádra,

— hodnocení podle vztahu mezi úrovní spotřeby jádra a dynamikou užitkovosti, přičemž za rozhodující je třeba považovat první tři se šesti uvedených kombinací.

Těsnost vztahů v uvedených kombinacích hodnotíme pomocí koeficientu korelace pořadí

$$R = 1 - \frac{6 \cdot \sum_{i=1}^n d_i^2}{n \cdot (n^2 - 1)}$$

kde d_i — rozdíl pořadí i -tého podniku získaných při každém z n hledisek hodnocení

Výsledky aplikace uvedeného metodického postupu uvádíme na souboru JZD okresu Brno-venkov za léta 1981 až 1984. Předmětem hodnocení jsou tři odvětví živočišné výroby:

— výrobu mléka,

— výkrm skotu,

— výkrm prasat.

Z dalších odvětví, která by pro svoji závislost na jaderných krmivech přicházela v úvahu, stojí na předním místě zejména výkrm brojlerů. Vzhledem k tomu, že toto odvětví je zastoupeno pouze asi u 50 % sledovaných podniků, nevzali jsme jej při hodnocení (pro velký počet chybějících hodnot) v úvahu.

V tab. I a II jsou uvedeny čtyřleté průměry pro všechny sledované uka-

I. Čtyřleté průměry užítkovosti JZD okresu Brno-venkov

P. č.	Sídlo JZD	Dojivost na 1 dojnici l	Přírůstky ve výkrmu skotu kg	Přírůstky ve výkrmu prasat kg
1.	Blažovice	3466	0,73	0,49
2.	Šlapanice	3596	0,76	0,46
3.	Syrovice	3721	0,79	0,46
4.	Ořechov	3797	0,70	0,41
5.	Blučina	3623	0,80	0,45
6.	Kupařovice	3783	0,73	0,48
7.	Moravany	3483	0,64	0,44
8.	Tuřany	3720	0,82	0,47
9.	Sokolnice	3712	0,67	0,41
10.	Moutnice	4431	0,82	0,49
11.	Brno II	3570	0,74	0,42
12.	Ivančice	3312	0,64	0,40
13.	Nová Ves	3774	0,80	0,54
14.	Říčany	3843	0,74	0,50
15.	Čebín	3337	0,80	0,54
16.	Neslovice	3463	0,81	0,47
17.	Pozorice	3593	0,85	0,48
18.	Drásov	3372	0,77	0,52
19.	Domašov	3707	0,85	0,56
20.	Zakřany	3186	0,71	0,45
21.	Deblín	3371	0,75	0,48
Okres	průměr	3612	0,758	0,472
	var. koef. %	7,28	8,20	9,18

zatele užítkovosti a spotřeby jaderných krmiv. K ilustraci rozdílů mezi podniky v úrovni sledovaných ukazatelů jsou v tab. I a II vypočteny variační koeficienty.

V tab. III a IV jsou soustředěny průměrné meziroční přírůstky (resp. úbytky) sledovaných ukazatelů. Přesto, že souhrnně lze konstatovat, že

II. Čtyřleté průměry spotřeby jaderných krmiv na 1 kg produkce JZD okresu Brno-venkov

P. č.	Sídlo JZD	Jaderná krmiva v kg		
		na 1 l mléka	na 1 kg přírůstku skotu	na 1 kg přírůstku prasat
1.	Blažovice	0,23	1,61	3,28
2.	Šlapanice	0,23	1,55	3,40
3.	Syrovice	0,21	1,54	3,35
4.	Ořechov	0,23	1,39	3,20
5.	Blučina	0,22	1,52	3,35
6.	Kupařovice	0,22	1,37	3,21
7.	Moravany	0,22	1,56	3,20
8.	Tuřany	0,23	1,25	3,38
9.	Sokolnice	0,23	1,48	3,31
10.	Moutnice	0,27	1,25	3,02
11.	Brno II	0,22	1,22	3,39
12.	Ivančice	0,20	1,45	3,26
13.	Nová Ves	0,18	1,44	2,62
14.	Říčany	0,22	1,64	3,28
15.	Čebín	0,21	1,39	2,70
16.	Neslovice	0,22	1,47	3,30
17.	Pozořice	0,22	1,39	3,30
18.	Drásov	0,21	1,23	2,08
19.	Domašov	0,22	1,65	3,14
20.	Zakřany	0,27	1,80	3,34
21.	Deblín	0,24	1,66	3,24
Okres	průměr	0,224	1,470	3,160
	var. koef. %	8,87	10,71	10,17

v okrese jako celku došlo v rozmezí let 1981—1984 ke zvýšení průměrné užitkovosti při snížení spotřeby jaderných krmiv na jednotku produktu, není tento vývoj typický pro všechny podniky.

III. Průměrné meziroční přírůstky (úbytky) užítkovosti JZD okresu Brno-venkov v období 1981–1984

P. č.	Sídlo JZD	Přírůstek dojivosti na 1 dojnici l	Přírůstky ve výkrmu skotu kg	Přírůstky ve výkrmu prasat kg
1.	Blažovice	53,2	–0,031	0,009
2.	Šlapanice	245,2	0,003	0,001
3.	Syrovice	181,5	–0,006	0,043
4.	Ořechov	277,5	0,023	0,012
5.	Blučina	–1,9	–0,032	–0,004
6.	Kupařovice	130,5	0,016	0,000
7.	Moravany	296,5	0,074	0,015
8.	Tuřany	103,0	–0,005	0,018
9.	Sokolnice	102,7	–0,008	0,048
10.	Moutnice	182,4	–0,005	0,056
11.	Brno II	71,7	–0,002	0,045
12.	Ivančice	197,3	0,004	0,017
13.	Nová Ves	262,6	–0,008	0,021
14.	Říčany	249,1	–0,044	0,028
15.	Čebín	158,9	0,044	0,033
16.	Neslovice	213,8	–0,017	–0,019
17.	Pozořice	233,4	–0,020	–0,002
18.	Drásov	239,1	0,001	–0,002
19.	Domašov	238,5	0,162	0,028
20.	Zakřany	37,8	–0,027	0,022
21.	Deblín	230,6	0,008	0,022

VÝSLEDKY HODNOCENÍ

Výsledky hodnocení JZD okresu Brno-venkov z hlediska úrovně a dynamiky užítkovosti jsou uvedeny v tab. V. Zatímco např. JZD Moutnice (10), Nová Ves (13) nebo Domašov (19) vykazovaly ve všech čtyřech letech stabilně dobré výsledky, lze obdobně nalézt i skupinu podniků trvale podprůměrných. Nejvyšší vzestup (o 10 pořadí) zaznamenalo JZD Čebín (15), zatímco u JZD Blučina (5) došlo k systematickému poklesu o 17 pořadí.

V tab. VI jsou dále uvedeny výsledky hodnocení podniků podle úrovně

IV. Průměrné meziroční přírůstky (úbytky) spotřeby jádra na jednotku produkce JZD okresu Brno-venkov

P. č.	Sídlo JZD	Jadrná krmiva v kg		
		na 1 l mléka	na 1 kg přírůstku skotu	na 1 kg přírůstku prasat
1.	Blažovice	-0,013	-0,080	0,041
2.	Šlapanice	-0,001	-0,034	-0,038
3.	Syrovice	0,009	0,036	0,055
4.	Ořechov	-0,006	-0,004	-0,067
5.	Blučina	-0,006	-0,021	0,061
6.	Kupařovice	-0,004	-0,060	0,049
7.	Moravany	-0,015	-0,102	0,047
8.	Tuřany	-0,008	-0,143	-0,051
9.	Sokolnice	0,000	-0,100	-0,041
10.	Moutnice	-0,007	-0,084	0,094
11.	Brno II	-0,006	0,064	-0,063
12.	Ivančice	0,002	-0,106	0,064
13.	Nová Ves	-0,004	-0,160	-0,071
14.	Říčany	-0,009	0,164	0,030
15.	Čebín	0,004	-0,013	-0,014
16.	Neslovice	0,007	-0,079	-0,042
17.	Pozorice	-0,006	-0,059	-0,058
18.	Drásov	-0,014	-0,010	-0,099
19.	Domašov	-0,020	-0,074	0,010
20.	Zakřany	-0,001	-0,111	-0,056
21.	Deblín	-0,002	-0,029	-0,078

dynamiky spotřeby jaderných krmiv. I v této tabulce lze nalézt JZD se stabilně dobrými výsledky (např. JZD Drásov (18), JZD Nová Ves (13)), stejně jako stabilně špatně hodnocené podniky. Nejvýraznější změnu pořadí zaznamenáváme u JZD Domašov (19) (zlepšení o 14 pořadí) a u JZD Syrovice (3), které zaznamenalo pokles o 15 pořadí.

Těžiště hodnocení spatřujeme ovšem v možnosti současného kombinovaného hodnocení jednotlivých podniků podle zvolené dvojice hledisek. Těsnosti závislosti pořadí jsou uvedeny v tab. XIII. Je třeba si uvědomit věcnou interpretaci těchto koeficientů. Obecně lze říci, že s rostoucí absolutní hodnotou

V. Hodnocení JZD okresu Brno-venkov podle úrovně a dynamiky užítkovosti

Pořadí	Úroveň užítkovosti					Dynamika užítkovosti
	1981	1982	1983	1984	průměr 1981–84	
1.	10	10	10	19	10	19
2.	5	19	19	10	19	7
3.	13	13	13	13	13	10
4.	19	8	17	15	17	15
5.	17	14	15	3	8	4
6.	16	17	16	14	14	3
7.	6	18	3	8	15	21
8.	8	16	14	6	3	13
9.	1	1	8	21	18	9
10.	18	3	18	18	6	10
11.	14	5	2	17	5	12
12.	2	6	5	11	16	11
13.	3	15	7	2	2	2
14.	15	2	6	7	1	18
15.	21	11	9	4	21	17
16.	11	4	1	16	4	8
17.	20	21	21	9	11	6
18.	9	20	4	1	9	16
19.	4	9	11	5	20	20
20.	12	12	20	12	7	1
21.	7	7	12	20	12	5

Čísla v tabulce odpovídají pořadovým číslům JZD z tab. I–IV.

příslušného koeficientu korelace se zjednodušuje struktura souboru hodnocených podniků. Všimneme-li si podrobněji např. koeficientu korelace pořadí mezi úrovní a dynamikou užítkovosti, dospíváme k těmto závěrům:

— Bude-li hodnota tohoto koeficientu blízká $+1$, znamená to, že ve sledovaném časovém období se diferenciací mezi hodnocenými podniky pokud jde o úroveň užítkovosti prohloubila.

— Bude-li hodnota tohoto koeficientu blízká -1 , znamená to, že rozdíly mezi předními a zaostávajícími podniky se pokud jde o užítkovost zmenšily.

Pořadí	Úroveň spotřeby jaderných krmiv					Dynamika spotřeby jad. krmiv
	1981	1982	1983	1984	průměr 1981–84	
1.	18	18	18	18	18	13
2.	15	15	13	13	13	8
3.	13	13	12	15	15	18
4.	3	11	6	8	11	19
5.	11	6	8	19	12	7
6.	6	16	15	17	6	17
7.	5	10	11	11	8	20
8.	17	4	17	7	17	1
9.	12	12	4	9	4	9
10.	16	3	19	4	16	21
11.	4	9	5	6	3	4
12.	8	8	16	12	7	2
13.	2	19	14	1	10	11
14.	9	17	7	5	5	16
15.	14	5	1	10	9	6
16.	10	14	2	16	19	10
17.	7	21	3	21	14	12
18.	1	2	9	2	1	5
19.	19	7	10	3	2	15
20.	21	1	21	20	21	14
21.	20	20	20	14	20	3

Čísla v tabulce odpovídají pořadovým číslům JZD z tab. I–IV.

— Bude-li hodnota tohoto koeficientu blízká nule, zůstává diferenciací na stejné úrovni.

Z tab. XIII vyplývá, že ve všech případech jde o statisticky nevýznamné, nule blízké hodnoty korelace pořadí, což svědčí o hluboké vnitřní diferencovanosti souboru hodnocených podniků.

Pro zvýšení přehlednosti a zjednodušení interpretace výsledků rozlišujeme v tab. VII až XII z každého hlediska hodnocení místo individuálního pořadí (tab. V a VI) pouze tři skupiny podniků:

VII. Hodnocení JZD z hlediska vztahu mezi úrovní užítkovosti a úrovní spotřeby jadrných krmiv

Podniky		z hlediska úrovně spotřeby jad. krmiv		
		nadprůměrné	průměrné	podprůměrné
z hlediska úrovně užítkovosti	nadprůměrné	Čebín Nová Ves Tuřany	Moutnice Pozořice	Domašov Říčany
	průměrné	Drásov Kupařovice	Blučina Neslovice Syrovice	Blažovice Šlapanice
	podprůměrné	Brno II Ivančice	Moravany Ořechov	Deblín Sokolnice Zakřany

VIII. Hodnocení JZD z hlediska vztahu mezi úrovní užítkovosti a dynamikou užítkovosti

Podniky		z hlediska dynamiky užítkovosti		
		nadprůměrné	průměrné	podprůměrné
z hlediska úrovně užítkovosti	nadprůměrné	Čebín Domašov Moutnice	Nová Ves Říčany	Pozořice Tuřany
	průměrné	Syrovice	Drásov Šlapanice	Blažovice Blučina Kupařovice Neslovice
	podprůměrné	Deblín Moravany Ořechov	Brno II Ivančice Sokolnice	Zakřany

- podniky v 1. až 7. pořadí hodnotíme jako nadprůměrné,
 - podniky v 8. až 14. pořadí hodnotíme jako průměrné,
 - podniky v 15. až 21. pořadí hodnotíme jako podprůměrné.
- V těchto třech skupinách tedy již další pořadí nerozlišujeme.

Tento subjektivní přístup k rozdělení podniků do skupin lze nahradit některou z objektivních metod vícekritériálního hodnocení, poskytujících pořadí tzv. indifferenčních tříd jednotek. Podle našich zkušeností se k tomuto účelu jeví jako velmi vhodná zejména metoda ELEKTRA III, o níž je pod-

**IX. Hodnocení JZD z hlediska vztahu mezi dynamikou užítkovosti a dynamikou spotřeby
jadrných krmiv**

Podniky		z hlediska dynamiky spotřeby jadr. krmiv		
		nadprůměrné	průměrné	podprůměrné
z hlediska dynamiky užitkovosti	podprůměrné	Domašov Moravany	Deblín Ořechov	Čebín Moutnice Syrovice
	průměrné	Drásov Nová Ves	Brno II Sokolnice Šlapanice	Ivančice Říčany
	podprůměrné	Požořice Tuřany Zakřany	Blažovice Neslovice	Blučina Kupařovice

**X. Hodnocení JZD z hlediska vztahu mezi úrovní spotřeby jadrných krmiv a dynamikou spotřeby
jadrných krmiv**

Podniky		z hlediska dynamiky spotřeby jadr. krmiv		
		nadprůměrné	průměrné	podprůměrné
z hlediska úrovně spotřeby jadr. krmiv	nadprůměrné	Drásov Nová Ves Tuřany	Brno II	Čebín Ivančice Kupařovice
	průměrné	Moravany Požořice	Neslovice Ořechov	Blučina Moutnice Syrovice
	podprůměrné	Domašov Zakřany	Blažovice Deblín Sokolnice Šlapanice	Říčany

robněji pojednáno např. v práci Křováka, Minaříka a Motyčky (1984).

Informaci obsaženou v tab. VII až XII by bylo možno slovně interpretovat velmi obsáhle. Omezíme se však pouze na náznak interpretace nejdůležitějších závěrů, přičemž předpokládáme, že další informace si čtenář vyvodí sám.

Z tab. VII např. vyplývá, že ve skupině 7 nadprůměrných podniků pokud jde o úroveň užítkovosti existují tři podniky, které realizují tuto užítkovost při nižší než průměrné spotřebě jadrných krmiv (jde o JZD Čebín, Nová Ves

XI. Hodnocení JZD z hlediska vztahu mezi úrovní užítkovosti a dynamikou spotřeby jaderných krmiv

Podniky		z hlediska dynamiky spotřeby jad. krmiv		
		nadprůměrné	průměrné	podprůměrné
z hlediska úrovně užítkovosti	nadprůměrné	Domašov Nová Ves Pozořice Tuřany		Čebín Moutnice Říčany
	průměrné	Drásov	Blažovice Neslovice Šlapanice	Blučina Kupařovice Syrovice
	podprůměrné	Moravany Zakřany	Deblín Brno II Ořechov Sokolnice	Ivančice

XII. Hodnocení JZD z hlediska vztahu mezi úrovní spotřeby jaderných krmiv a dynamikou užítkovosti

Podniky		z hlediska dynamiky užítkovosti		
		nadprůměrné	průměrné	podprůměrné
z hlediska úrovně spotřeby jad. krmiv	nadprůměrné	Čebín	Brno II Drásov Ivančice Nová Ves	Kupařovice Tuřany
	průměrné	Moravany Moutnice Ořechov Šlapanice		Blučina Neslovice Pozořice
	podprůměrné	Deblín Domašov	Říčany Sokolnice Šlapanice	Blažovice Zakřany

a Tuřany), dále dva podniky (JZD Moutnice a Pozořice) při průměrné a dva podniky (JZD Domašov a Říčany) při vyšší než průměrné spotřebě jaderných krmiv na jednotku produkce.

Obdobně je těchto 7 podniků diferencováno i z hlediska dosažené dynamiky užítkovosti (tab. VIII). JZD Čebín, Domašov a Moutnice vykazují vedle nad-

	Úroveň užitkovosti	Dynamika užitkovosti	Úroveň spotřeby jadr. krmiv	Dynamika spotřeby jadr. krmiv
Úroveň užitkovosti	—	0,1721	0,2026	0,0662
Dynamika užitkovosti		—	0,0688	0,0286
Úroveň spotřeby jaderných krmiv			—	0,0805
Dynamika spotřeby jaderných krmiv				—

průměrné úrovně i nadprůměrnou dynamiku užitkovosti, JZD Nová Ves a Říčany patří pokud jde o dynamiku k průměrným a JZD Pozořice a Tuřany k podprůměrným v rámci celého okresu.

Z tab. VIII lze dále vyvodit, že kdyby uvedené tendence zůstaly zachovány i v dalším období, lze očekávat u dvou posledně uvedených JZD postupný pokles mezi průměrné podniky, a naproti tomu u JZD Deblín, Ořechov a Moravany, které při podprůměrné úrovni užitkovosti vykazují nadprůměrnou dynamiku, vzestup ze skupiny podprůměrných do skupiny průměrných. Tendence k zaostávání se nejvýrazněji projevuje u JZD Zakřany, které vedle podprůměrné úrovně vykazuje i stagnaci ve vývoji užitkovosti.

Z tab. IX získáme přehled o vztazích mezi vývojem užitkovosti a vývojem spotřeby jaderných krmiv. Zde např. JZD Domašov a Moravany realizovaly vyšší než průměrné zvýšení užitkovosti při vyšší než průměrné úspoře jadra, zatímco v JZD Blučina a Kupařovice byla situace právě opačná.

Domníváme se, že uvedený náznak interpretace výsledků obsažených v kombinačních tabulkách VII až XII přesvědčil čtenáře o mnohostrannosti a komplexnosti pohledu, které v tomto směru poskytují možnosti vícekritériálního hodnocení podniků.

ZÁVĚR

Předložený příspěvek řeší podle našeho názoru netradičním způsobem aktuální problematiku hodnocení podniků z hlediska užitkovosti a spotřeby jaderných krmiv na jednotku produkce. Předností vícekritériálního hodnocení je zejména skutečnost, že umožňuje agregovat větší počet ukazatelů, čímž odstraňuje nepřehlednost, roztržitost a v mnoha případech i rozpornost hodnocení prováděného izolovaně podle jednotlivých ukazatelů. Vícekritériální hodnocení je jediným racionálním východiskem v případě, že hodnocení podle jednotlivých ukazatelů se výrazně odlišují. Prezentovaná metoda umožňuje zohlednit i různou závažnost hodnocených odvětví a zahrnuje v sobě i případ, že některá odvětví u některých (ne však příliš velkého podílu) podniků chybí.

Automatizované zpracování na počítači umožňuje operativní získání objektivní a komplexní informace, která může sloužit jako podklad k řídicí činnosti na středním článku řízení zemědělství. Za nezanedbatelný považujeme

rovněž stimulující psychologický účinek na vedoucí pracovníky a pracovní kolektivy hodnocených jednotek, spočívající v možnosti srovnání vlastních výsledků s výsledky srovnatelných podniků.

Jako každá metoda kvantitativní analýzy, musí být i vícekritériální hodnocení prováděno se znalostí individuálních zvláštností hodnocených jednotek. Jeho výsledek tedy nelze považovat za konečný verdikt, ale za podklad pro kvalifikované rozhodování, doplněné ještě znalostí dalších, číselně nevyjádřitelných podmínek a faktorů.

Literatura

KŘOVÁK, J.: Vybrané metody víceaspektního hodnocení průmyslových organizací. Výzkumná práce č. 96. Praha, VÚSEI 1983.

KŘOVÁK, J. — MINAŘÍK, B. — MOTYČKA A.: Metody vícekritériálního hodnocení a jejich využití v zemědělství. Zeměd. Ekon., 30, 1984, č. 11, s. 869 — 880.

MINAŘÍK, B.: Statistika v zemědělském podniku. Učební texty pro PGS oboru ASŘ. Brno, ES VŠZ 1984.

MINAŘÍK, B. — ŠERHÁK, J.: Využití shlukové analýzy a metod víceaspektního hodnocení při klasifikaci okresů podle úrovně živočišné výroby. Zeměd. Ekon., 30, 1984, č. 4, s. 223 — 232.

Došlo dne 11. 3. 1985

MINAŘÍK B. — MOTYČKA A., Vysoká škola zemědělská, Zemědělská 5, 613 00 Brno

Vícekritériální hodnocení užítkovosti a spotřeby jaderných krmiv v souboru zemědělských podniků

Zeměd. Ekon., 31, 1985, č. 11, s. 933 — 946. — 13 tab., lit. 4, res. čes., rus., angl., něm.

živočišná výroba, užítkovost, jaderná krmiva, metody statistické, hodnocení vícekritériální, aspekty aplikace

V práci je využito metody vícekritériálního hodnocení k hodnocení souboru JZD okresu Brno-venkov podle úrovně a dynamiky užítkovosti a spotřeby jaderných krmiv na jednotku produkce u tří odvětví živočišné výroby a jejich vzájemných vztahů. Hodnocení se týká období 1981 až 1984. Výsledkem hodnocení je jednak pořadí podniků podle uvedených hledisek, jednak zařazení do jedné ze tří skupin v kombinaci dvou hledisek hodnocení. Získané výsledky mohou sloužit jako podklad pro řízení na středním článku.

МИНАРЖИК Б. — МОТЫЧКА А., Сельскохозяйственный институт, Земедельска 5, 613 00 Брно

Комплексная оценка продуктивности и потребления концентратов в сельхозпредприятиях

Zeměd. Ekon., 31, 1985, № 11, с. 933 — 946. — 13 табл., лит. 4, рез. чешск., русск., angl., нем.

животноводство, продуктивность, концентраты, статистические методы, комплексная оценка, аспекты применения

В статье описывается метод многокритериальной (комплексной) оценки нескольких ЕСХК района Брно-пригород согласно уровню и динамике продуктивности и потребления концентратов на единицу продукции у трех отраслей животноводства и их взаимоотношений. Оценка касается периода 1981 — 1984 гг. Результатом оценки является как очередность предприятий согласно приведенным аспектам, так и их включение в одну из трех групп в комбинации двух аспектов оценки. Полученные результаты можно использовать в качестве отправного материала для управления предприятием на среднем уровне.

MINAŘÍK B., MOTYČKA A., University of Agriculture, Zemědělská 5, 613 00 Brno

Many-sided Evaluation of Efficiency and Consumption of Concentrates in a Set of Farms

Zeměd. Ekon., 31, 1985, No. 11, pp. 933–946. — 13 tabs, refs 4, summaries in cs, ru, en, de
animal production, efficiency, concentrates, statistical method, many-sided evaluation, aspects of application

A method of many-sided evaluation is applied to the evaluation of a set of co-operative farms in the Brno-Countryside district according to the level and dynamics of efficiency and consumption of concentrates per production unit in three branches of animal production and their mutual relations. Evaluation concerns the period 1981 to 1984. The result of evaluation is the rank of the farms according to the stated criteria, and inclusion into one of the three groups in a combination of two aspects of evaluation. The results can be used at an intermediate level of management.

MINAŘÍK B. – MOTYČKA A., Hochschule für Landwirtschaft, Zemědělská 5, 613 00 Brno

Mehrkriteriale Bewertung des Nutzeffekts und des Verbrauchs von Kraftfutter in Landwirtschaftsbetrieben

Zeměd. Ekon., 31, 1985, Nr. 11, S. 933–946. — 13 Tab., Lit. 4, Zus. in Tschech., Russ., Engl., Dtech.

Tier. Produktion, Nutzeffekt, Kraftfutter, statist. Methoden, mehrkrit. Bewertung, Anwendungsaspekte

In der Arbeit wird die Methode der mehrkriterialen Bewertung einer Gruppe von LPG im Kreis Brno-Land angewandt entsprechend dem Niveau und der Dynamik des Nutzeffekts und des Verbrauchs von Kraftfutter je Erzeugniseinheit in drei Zweigen der tierischen Produktion sowie deren gegenseitige Beziehungen. Die Bewertung umfasst die Jahre 1981–1984. Das Ergebnis ist einmal die Reihenfolge der Betriebe dem angeführten Gesichtspunkt nach sowie die Einordnung in eine von drei Gruppen in der Kombination von zwei Bewertungskriterien. Die gewonnenen Ergebnisse können als Unterlage dienen für die Leitungspraxis der mittleren Leitungsebene.

Adresa autorů:

Ing. Bohumil Minařík, CSc., ing. Arnošt Motyčka, CSc., Vysoká škola zemědělská, Zemědělská 5, 613 00 Brno

V souvislosti s intenzivním a efektivním rozvojem socialistické zemědělské velkovýroby vstupuje do popředí celá řada podmiňujících faktorů. Na XVI. sjezdu KSČ a 11. plenárním zasedání ÚV KSČ, které se zabývalo zemědělskou problematikou, bylo zdůrazněno, že chov skotu je rozhodujícím odvětvím živočišné a celé zemědělské výroby.

Význam chovu skotu spočívá především v tom, že jeho optimální rozvoj napomáhá dosažení soběstačnosti ve výrobě žádoucích potravin z tuzemských krmných zdrojů při omezených zdrojích koncentrovaných krmiv z dovozu.

Přestože výroba v odvětví chovu skotu nepatří po stránce energetické mezi nejméně náročné, hraje v rámci zemědělské výroby důležitou úlohu. V oblasti výživy skot ve srovnání s ostatními hospodářskými zvířaty nejefektivněji využívá objemná krmiva a tak relativně nejméně konkuruje výživě lidí. Nezastupitelná je jeho role v oblasti udržení, resp. zvýšení bionergetického potenciálu zemědělské půdy, který je rozhodujícím faktorem další intenzifikace zemědělské výroby.

Plné využití uvedených předností chovu skotu je možno realizovat jen při maximálním využívání produkční účinnosti objemných krmiv v rámci kompletní krmné dávky. Jednou z podmínek tohoto předpokladu je vysoká nutriční úroveň všech objemných krmiv.

Proto je zejména v poslední době pozornost zaměřena ke zvýšení nutriční úrovně jednotlivých krmiv, aby byly vytvořeny předpoklady pro vysokou konverzní účinnost v průběhu jejich zkrmování.

Jedním z technologických postupů jak zvýšit nutriční úroveň krmné slámy (krmiva s vysokým potenciálním obsahem živin) je její úprava hydroxidem sodným.

Ekonomické vyhodnocení tohoto technologického zásahu je nutno provádět až v samotné fázi využití takto upraveného krmiva společně s ostatními komponenty krmné dávky ve vztahu k vytvořené a později realizované živočišné produkci.

Cílem předkládaného příspěvku je ekonomické vyhodnocení technologické úpravy slámy hydroxidem sodným ve vztahu k produkčnímu efektu dosaženému při jejím zkrmování býkům ve výkrmu.

LITERÁRNÍ PŘEHLED

V zemích, kde se upravuje sláma chemickými přípravky (ČSSR, SSSR, NDR, NSR, Anglie, Skandinávie), není věnována dostatečná pozornost

komplexní ekonomické kalkulaci související jak s nákladovostí upravované slámy, tak i s následnými ekonomickými účinky na produkci v důsledku jejího zkrmování hospodářským zvířatům.

Maleř (1981) uvádí potřebu přímých nákladů u kontinuální linky na mechanickou a chemickou úpravu slámy v rozmezí od 157,96 do 203,98 Kčs na 1 t slámy (podle plánované roční výkonnosti linky). Zobač, Veselý a Jakobe (1980) v rámci ekonomické kalkulace doplňkové granulované směsi s 60% podílem slámy vypočetli náklady na 1 t směsi se slámou upravenou hydroxidem sodným vyšší o 106 Kčs než u směsi se slámou neupravenou. V souvislosti s použitím slámy upravené hydroxidem sodným ve výkrmu skotu uvádí Heissenhuber et al. (1981) náklady na chemickou úpravu 80 DM na 1 t slámy. Berg a Mietz (1980) vypočetli, že v důsledku úpravy slámy hydroxidem sodným a její následné peletizace se zvýší obsah energie proti peletované slámě chemicky neupravené o 25 k EFr (kilo Energetische Futtereinheit für Rinder — energetická krmná jednotka pro skot). V souvislosti s tím poklesnou provozní náklady na 1 k EFr z 0,26 M na 0,24 M. Prigge (1979) vypočítal celkové náklady na 1 t slámy upravené hydroxidem sodným nebo čpavkem v rozmezí 64 až 83 DM a Hoffmann, Steinhäuser a Heissenhuber (1979) uvádějí minimální náklad na úpravu slámy hydroxidem sodným 60 DM/t.

MATERIÁL A METODIKA

Nutriční, produkční a ekonomický efekt zkrmování slámy upravené hydroxidem sodným byl sledován a vyhodnocen v pokusu na 16 býčcích českého strakatého plemene. Sláma byla před vlastním použitím štípána na délku

I. Složení tvarovaných doplňkových směsí (TDS) K₁ a P₂ v %

Krmný komponent	TDS	
	K ₁	P ₂
Sláma ječná	59,40	58,15
Pšeničný šrot	13,98	13,57
Vojtěšková moučka	14,98	14,54
Melasa	4,99	4,85
Močovina	3,99	3,88
Dikalciumfosfát	2,00	1,94
Sůl krmná	0,50	—
Vit. doplněk VPD—Z	0,16	0,16
Hydroxid sodný	—	2,91

K₁ — TDS bez chemické úpravy slámy, zkrmovaná kontrolní skupině zvířat

P₂ — TDS s chemickou úpravou slámy hydroxidem sodným, zkrmovaná pokusné skupině zvířat

2–5 cm speciálním štípačem. Pokusné skupině zvířat byla sláma v granulované doplňkové směsi upravena hydroxidem sodným v dávce 5 kg na 100 kg slámy. Uvedené množství hydroxidu sodného v roztoku s 15 l vody bylo aplikováno na slámu speciální tryskou v rámci kompletního strojního zařízení na chemickou úpravu slámy.

Krmnou dávku tvořila kukuřičná siláž a tvarovaná doplňková směs (TDS) s upravenou, resp. neupravenou ječnou slámou. Složení obou doplňkových směsí je uvedeno v tab. I. Pokus proběhl ve čtyřech periodách v celkové délce 8 měsíců v pokusných stájích VÚVZ Pohořelice. Výsledky pokusu byly hodnoceny analýzou rozptylu, významnost rozdílů mezi průměry byla posuzována Tukeyovým testem (Snedecor a Cochran 1967). Podstata ekonomického hodnocení pokusného zásahu spočívala ve vyhodnocení kvantitativních vztahů mezi účinky (efekty), které vznikly v důsledku zkrmování slámy upravené hydroxidem sodným, a dodatečnými náklady vynaloženými na uvedenou technologii úpravy slámy. Krmiva byla oceněna na základě platných stálých zúčtovacích cen, resp. odbytových cen. Náklady na technologickou úpravu směsí byly převzaty z výsledků prací Blažka aj. (1978), kteří se zabývali typovými linkami na výrobu tvarovaných krmiv (VTK) v ČSR. Náklady na mechanickou a chemickou úpravu slámy (odpisy a opravy, mzdy, energie, materiál a režie) byly vypočteny na základě modelové kalkulace. Živočišná produkce byla vyjádřena průměrnou realizační cenou.

VÝSLEDKY

Detailní zhodnocení nutričního efektu chemické úpravy slámy obsahuje práce Zobače, Veselého a Jakobeho (1980).

Průměrný přírůstek živé hmotnosti na krmný den za celé období pokusu byl u pokusné skupiny 0,97 kg při spotřebě 5,16 kg tvarované doplňkové směsi (TDS) P₂ a 15,36 kg kukuřičné siláže na 1 kg přírůstku živé hmotnosti. V kontrolní skupině, ve které byla zkrmována neupravená sláma, byl zjištěn průměrný přírůstek živé hmotnosti na krmný den 0,81 kg při spotřebě 6,14 kg TDS K₁ a 18,08 kg kukuřičné siláže na 1 kg přírůstku živé hmotnosti.

Příjem TDS P₂ a siláže byl v pokusné skupině zvířat proti kontrolní skupině vyšší o 0,05 kg a o 0,15 kg na 100 kg živé hmotnosti a den.

Rozdíly v přírůstcích živé hmotnosti na 1 krmný den, v příjmu siláže na 100 kg živé hmotnosti a den a spotřebě TDS a siláže na 1 kg přírůstku živé hmotnosti mezi kontrolní a pokusnou skupinou jsou vysoce průkazné ($P < 0,01$). Rozdíl v příjmu TDS na 100 kg živé hmotnosti je průkazný ($P < 0,05$).

Přírůstky živé hmotnosti, příjem a spotřeba TDS a siláže jsou uvedeny v tab. II.

Příjem živin (sušina, ŠJ, SNL) na 100 kg živé hmotnosti a den a spotřeba živin na 1 kg přírůstku živé hmotnosti jsou uvedeny v tab. III. Příjem a spotřeba sušiny u kontrolní a pokusné skupiny jsou uvedeny jak v rámci celkové krmné dávky, tak i zvlášť u TDS a siláže, zatímco příjem a spotřeba ŠJ a SNL jsou v tabulce uvedeny celkem v krmné dávce. Průměrný příjem sušiny na 100 kg živé hmotnosti a den byl v pokusné skupině zvířat 2,04 kg při spotřebě 7,84 kg na 1 kg přírůstku živé hmotnosti. V kontrolní skupině byl příjem sušiny na 100 kg živé hmotnosti a den 1,97 kg a spotřeba 9,30 kg na 1 kg přírůstku živé hmotnosti.

II. Přírůstky živé hmotnosti, příjem a spotřeba krmiva v kontrolní (K) a pokusné skupině zvířat (P)

Ukazatel	Jednotka	K	P
Přírůstek ž. h.	kg/KD	^a 0,81	0,97
Příjem TDS	kg/100 kg ž. h. a den	^a 1,30	^b 1,35
Příjem siláže	kg/100 kg ž. h. a den	^a 3,80	^b 3,95
Spotřeba TDS	kg/l kg přír. ž. h.	^b 6,14	^a 5,16
Spotřeba siláže	kg/l kg přír. ž. h.	^b 18,08	^q 15,36

K — kontrolní skupina zvířat krmená tvarovanou doplňkovou směsí (TDS) K₁ s kukuřičnou siláží

P — pokusná skupina zvířat krmená TDS P₂ s kukuřičnou siláží

a, b — průměry stejného řádu označené odlišnými písmeny jsou navzájem průkazně odlišné ($P < 0,05$)

III. Příjem a spotřeba živin v kontrolní (K) a pokusné skupině zvířat (P)

Ukazatel	Živina	Jednotka	K			P		
			TDS K ₁	siláž	celkem	TDS P ₂	siláž	celkem
Příjem	sušina	kg/100 kg ž.h. a den	1,06	0,91	^a 1,97	1,10	0,94	^b 2,04
	ŠJ	ŠJ/100 kg ž.h. a den			^a 1,03			^b 1,09
	SNL	g/100 kg ž.h. a den			^a 130,19			^b 143,34
Spotřeba	sušina	kg/kg přír. ž. h.	5,01	4,29	^b 9,30	4,19	3,65	^a 7,84
	ŠJ	ŠJ/kg přír. ž.h.			^b 4,88			^a 4,21
	SNL	g/kg přír. ž.h.			^b 616,62			^a 553,12

Rozdíly mezi skupinami v příjmu i spotřebě sušiny (+0,07 kg; — 1,46 kg) jsou vysoce průkazné ($P < 0,01$). Obdobné tendence rozdílů příjmů na 100 kg živé hmotnosti a den a spotřeby na 1 kg přírůstkem živé hmotnosti jsou i u SNL a ŠJ.

V tab. IV jsou uvedeny náklady na výrobu obou druhů tvarovaných doplňkových směsí (K_1 a P_2). Z rozhodující části (99 %) jsou při použití hydroxidu sodného náklady na směs s upravenou slámou o 100,18 Kčs vyšší proti směsi se slámou neupravenou.

V souvislosti se zvýšením stravitelnosti organické hmoty v tvarované

IV. Kalkulace vlastních nákladů na výrobu 1 t tvarovaných doplňkových směsí (TDS) K_1 a P_2

Ukazatel	Cena (Kčs)	
	K_1	P_2
Sláma ječná	108	108
Pšeničný šrot	217	217
Vojtěšková moučka	240	240
Melasa	35	35
Močovina	86,80	86,80
Dikalciumfosfát	81,84	81,84
Sůl krmná	2,30	—
Vit. doplněk VPD—Z	19,44	19,44
Hydroxid sodný	—	99,60
Náklady na mechanickou úpravu slámy	69,69	—
Náklady na mech. a chem. úpravu slámy	—	72,57
Náklady na granulaci doplňkových směsí	253,80	253,80
Celkem	1113,87	1214,05

V. Hodnotové vyjádření vztahů mezi náklady na krmiva (KN) a přírůstkem produkce v rámci kontrolní (K) a pokusné (P) skupiny zvířat

Ukazatel (Kčs)	K	P	Index ($K = 100$)
Intenzita tržní produkce TP/KD	20,25	24,25	119,75
Absolutní úroveň nákladů na krmiva KN/KD	7,50	8,33	111,07
Náročnost nákladů na krmiva KN/TP; e^{-1}	0,37	0,34	91,89
Efektivnost krmivového nákladu TP/KN; e	2,70	2,94	108,89

TP — tržní produkce
 KD — krmný den
 e — efektivnost

doplňkové směsi s chemicky ošetřenou slámou (o 6,99 %) a s vyšším příjmem sušiny na 100 kg ž. h. v celé krmné dávce v důsledku vyšší chutnosti byla v pokusné skupině zvířat intenzita denní produkce v peněžním vyjádření vyšší o 4 Kčs, tj. o 19,75 % proti kontrolní skupině. Dodatečné náklady na úpravu slámy hydroxidem sodným a vyšší celková spotřeba krmiv na 1 krmný den zvýšily v pokusné skupině celkovou absolutní úroveň nákladů na krmiva o 0,83 Kčs na 1 krmný den, tj. o 11,07 % proti kontrolní skupině. V důsledku dynamičtějšího zvýšení produkce ve vztahu k nákladům na krmiva poklesla náročnost nákladů v pokusné skupině proti kontrolní o 0,03 Kčs, tj. o 8,11 %. V souvislosti s tím se zvýšila efektivnost nákladů na krmiva (jednotková produkce) v pokusné skupině proti kontrolní skupině o 0,24 Kčs, tj. o 8,99 %. Uvedené hodnotové vztahy jsou vyjádřeny v tab. V.

Ekonomickou efektivnost technologické úpravy slámy lze dokumentovat i ukazatelem pro vyjádření produkční pružnosti. Produkční pružnost, která vyjadřuje poměr změny přírůstku produkce ke změně nákladů na produkci (Píč a kol. 1984) je charakterizována koeficientem produkční pružnosti. V hodnoceném případě vyjadřuje koeficient produkční pružnosti poměr změny tržní produkce hovězího masa v Kčs ke změně nákladů na krmiva (v Kčs) na tuto produkci.

$$\begin{aligned} \text{Produkční pružnost} &= \Delta TP \cdot (\Delta KN)^{-1} \cdot KN (TP)^{-1} = \\ &= 4 \cdot (0,83)^{-1} \cdot 7,50 \cdot (20,25)^{-1} = 1,78 \end{aligned}$$

V uvedeném případě je koeficient produkční pružnosti větší než 1 (1,78), tzn. že produkce je elastická. Při této analýze bylo kalkulováno jen s náklady na krmiva, u kterých došlo v důsledku technologické úpravy slámy ke kvantitativní změně, ostatní nákladové položky z celkových vlastních nákladů zůstávají nezměněné.

Na základě pokusného ověřování i následného vyhodnocení lze konstatovat, že zkrmování slámy upravené hydroxidem sodným v tvarované doplňkové směsi s dalšími krmivy v krmné dávce s kukuřičnou siláží ve výkrmu býků je ekonomicky efektivní.

SOUHRN

V pokusném ověřování ve výkrmu býků byl sledován vliv chemického účinku hydroxidu sodného na výživnou hodnotu ječné slámy zařazené do tvarované doplňkové směsi, která byla zkrmována v příslušném poměru s kukuřičnou siláží.

Průměrný přírůstek živé hmotnosti na 1 krmný den za celkovou dobu pokusu činil u pokusné a kontrolní skupiny 0,97 a 0,81 kg. Spotřeba tvarované doplňkové směsi na 1 kg přírůstku živé hmotnosti byla u pokusné skupiny zvířat proti kontrolní skupině nižší o 0,98 kg, spotřeba siláže o 3,72 kg. Spotřeba ŠJ v celé krmné dávce na 1 kg přírůstku živé hmotnosti byla v pokusné skupině proti kontrolní nižší o 0,67 ŠJ. Příjem tvarované doplňkové směsi a siláže na 100 kg živé hmotnosti a den byl u pokusné skupiny zvířat o 0,05 kg a 0,15 kg vyšší proti skupině kontrolní. Příjem ŠJ na 100 kg živé hmotnosti a den v celé krmné dávce byl rovněž v pokusné skupině vyšší o 0,06 ŠJ ve srovnání s kontrolní skupinou zvířat. V důsledku výraznějšího nárůstu denní produkce proti nákladům na krmiva na 1 krmný den se zvýšila efektivnost nákladů na krmiva (jednotková produkce) v pokusné skupině proti kontrolní o 0,24 Kčs, tj. o 8,99 %.

Příčinou ekonomického efektu zkrmování chemicky upravené slámy byla zvýšená denní tržní produkce masa v podobě zvýšených denních přírůstků živé hmotnosti a efektivního nárůstu nákladů na krmiva. Zvýšená intenzita denního růstu byla důsledkem jednak zvýšené stravitelnosti organické hmoty v tvarované doplňkové směsi s upravenou slámou a tím zvýšeného využití potenciálních živin obsažených ve slámě, jednak zvýšeného příjmu živin na 100 kg živé hmotnosti a den v souvislosti se zvýšenou chutností zejména slámy upravené hydroxidem sodným a také celé krmné dávky.

Na základě uvedených zjištění je možno konstatovat, že úprava slámy hydroxidem sodným v koncentraci 5 kg hydroxidu sodného v 15 l vody na 100 kg ječné slámy a zařazení do tvarované doplňkové směsi s podílem cca 60 % společně s ostatními krmnými komponenty (úsušky, zrniny, melasa, minerální látky, močovina a vitamíny) v krmné dávce s odpovídajícím podílem kukuřičné siláže je ve výkrmu býků ekonomicky efektivní.

Literatura

- BERG, F. – MIETZ, M.: Ökonomische Wertung der Futterwerterhöhung von chemisch behandelten Stroh. Arch. Tierernähr., 30, 1980, č. 1–3, s. 311–318.
- BLAŽEK, S.: Progresivní technologie sklizně, konzervace a skladování krmiv. 1. vyd., Praha, SZN 1978, s. 254–273.
- HEISSENHUBER, A. et al.: Stroh im Trog verbessert das Einkommen. DLG-Mitteilungen, 96, 1981, s. 1248–1249.
- HOFFMANN, H. – STEINHAUSER, H. – HEISSENHUBER, A.: Das Ammoniakverfahren arbeitet etwas kostengünstiger als der Natronlauge aufschluss. DLG-Mitteilungen, 94, 1979, s. 21–23.
- MALEŘ, J.: Novou technikou za včasnou sklizeň a dobré využití slámy. Praha, Institut výchovy a vzdělávání MZVŽ ČSR 1981, s. 338–339.
- PÍČ, J. a kol.: Ekonomika zemědělských podniků. Praha, SZN 1984, s. 172–178.
- PRIGGE, H.: Strohaufschluss – Technik und Kosten. Welche Geräte bietet der Markt zu welchen Kosten an? DLG-Mitteilungen, 94, 1979, č. 13, s. 762–763.
- SNEDECOR, G. W. – COCHRAN, W. G.: Statistical methods. 6 Edition. Ames, Iowa, USA, The Iowa state University press 1967, 593 s.
- ZOBAČ, P. – VESELÝ, P. – JAKOBE, P.: Vliv chemické a technologické úpravy slámy na její výživnou hodnotu. [Závěrečná zpráva.] Pohořelice, VÚVZ 1980, 34 s.
- Stálé účtovací ceny pro účetnictví a podnikové plánování zemědělských podniků, platné od 1. 1. 1980. Praha, FMZVŽ 1979, s. 5.

Došlo dne 28. 1. 1985

HANÁK A. – VESELÝ P. – ZOBAČ P., Výzkumný ústav výživy zvířat, Videňská 699, 691 23 Pohořelice

Ekonomické vyhodnocení úpravy slámy hydroxidem sodným ve výkrmu býků

Zeměd. Ekon., 31, 1985, č. 11, s. 947–954. — 5 tab., lit. 10, res. čes., rus., ang.l, něm.

živočišná výroba, skot, býci, výkrm, sláma, hydroxid sodný, náklady, analýza ekonomická, výsledky výzkumu

Obsahem práce je ekonomické vyhodnocení chemické úpravy ječné slámy hydroxidem sodným na základě nutričního a produkčního efektu ve výkrmu býků. Podstata ekonomického hodnocení spočívala ve vyhodnocení kvantitativních vztahů mezi účinkem zkrmované chemicky upravené slámy v tvarované doplňkové směsi v krmné dávce společně s kukuřičnou siláží a dodatečnými náklady vynaloženými na uvedený technologický způsob úpravy slámy.

ГАНАК А.—ВЕСЕЛЫ П.—ЗОБАЧ П., Научно-исследовательский институт питания животных, Виденьска 699, 691 23 Погоржелице

Экономическая оценка обработки соломы гидроксидом натрия при откорме быков

Zeměd. Ekon., 31, 1985, № 11, с. 947—954. — 5 табл., лит. 10, рез. чешск., русск., англ., нем.

животноводство, крупный рогатый скот, быки, откормы, солома, гидроксид натрия, затраты, экономический анализ, результаты исследования

В статье экономически оценивается химическая обработка ячменной соломы гидроксидом натрия на основе питательного и продуктивного эффекта при откорме быков. Сущность экономической оценки заключается в обработке количественных отношений между эффектом скармливаемой химически обработанной соломы в гранулированной дополнительной смеси в кормовом рационе вместе с кукурузным силосом и дополнительными капиталовложениями в приведенный технологический способ обработки соломы.

HANÁK A., — VESELÝ, P. — ZOBÁČ P., Research Institute of Animal Nutrition, Vídeňská 699, 691 23 Pohořelice

Economic Evaluation of Straw Treatment with Sodium Hydroxide in Bull Fattening

Zeměd. Ekon., 31, 1985, No. 11, pp. 947—954. — 5 tabs, refs 10, summaries in cs, ru, en, de

animal production, cattle, bulls, fattening, straw, sodium hydroxide, costs, economic analysis, results of research

The objective of the present study is an economic evaluation of chemical treatment of barley straw with sodium hydroxide on the basis of nutrition and production effects in bull fattening. Economic evaluation concerns the quantitative relations between the effect of chemically treated straw in pelleted supplement in a feed ration together with maize silage and additional costs of the given technological method of straw treatment.

HANÁK A. — VESELÝ P. — ZOBÁČ P., Forschungsinstitut für Tierernährung, Vídeňská 699, 691 23 Pohořelice

Ökonomische Bewertung der Strohaufbereitung mit Sodahydroxyd bei der Bullenmast

Zeměd. Ekon., 31, 1985, Nr. 11, S. 947—954. — 5 Tab., Lit. 10, Zus. in Tschech., Russ., Engl., Dtech.

tier. Produktion, Rinder, Bullenmast, Stroh, Sodahydroxyd, Aufwand, ökon. Analyse, Forschungsergebnisse

Es wird die chemische Aufbereitung von Gerstenstroh mit Sodahydroxyd auf der Grundlage des Produktionseffekts bei der Bullenmast ökonomisch bewertet. Das Wesen besteht in der Einschätzung der quantitativen Beziehungen zwischen dem Effekt der Verfütterung von chemisch aufbereitetem Stroh im Zufütterungsgemisch mit Maiesilage sowie den zusätzlich notwendigen Kosten für die technologische Aufbereitung des Strohs.

Adresa autorů:

Ing. Albin Hanák, CSc., ing. Pavel Veselý, CSc., RNDr. Petr Zobač, CSc., Výzkumný ústav výživy zvířat, Vídeňská 699, 691 23 Pohořelice

Jedním z hlavních požadavků společnosti je zajišťování relativní soběstačnosti ve výrobě potravin, přičemž základním předpokladem růstu soběstačnosti je urychlená aplikace výsledků vědeckotechnického rozvoje v praxi zemědělské prvovýroby, služeb a zpracovatelů. Využívání výsledků vědy a techniky a jejich co nejrychlejší užití však mimo jiné vyžaduje optimální koncentraci a specializaci a s tím související formy kooperace.

Výroba zemědělských surovin jako základ výroby potravin vůbec je ve vztahu k ostatním odvětvím národního hospodářství specifická, což je dáno jejím plošným charakterem a značnou závislostí na přírodních podmínkách. Proces koncentrace a specializace působí v zemědělské výrobě rozdílně a zvláštnosti jsou takového rázu, že si již od samého počátku vynutily samostatnou právní úpravu.

Spolupráce jednotných zemědělských družstev mezi sebou, popř. i s dalšími socialistickými organizacemi existuje reálně i formálně právně již od počátku samotné existence JZD. Již v roce 1954 byl vydán právní předpis pro spolupráci JZD Směrné normy pro přidruženou výrobu v JZD a v roce 1958 Metodické a organizační pokyny pro sdružování stavebních skupin JZD a provádění svépomocné investiční výstavby.

Probíhající proces koncentrace a specializace a v souvislosti s ním i upevňování ekonomické stability JZD však vyžadoval podrobnější a preciznější právní úpravu společenských vztahů vznikajících při vzájemné spolupráci. Zákon č. 49/1959 Sb. o jednotných zemědělských družstvech už proto obsahoval samostatnou část týkající se spolupráce JZD a zároveň zákonné zmocnění pro ministerstvo podrobněji a přesněji upravit tyto společenské vztahy. Toto zmocnění bylo využito nejdříve při vydání vyhlášky č. 144/1960 Sb. o provozování pomocné a přidružené výroby v jednotných zemědělských družstvech a o jejich vzájemné spolupráci, a dále vyhláškou č. 47/1968 o společných družstevních podnicích a provozování přidružené výroby v JZD.

Z tohoto historického přehledu je zřejmé, že zpočátku byla spolupráce v oblasti zemědělské výroby úzce spojována s příruženou výrobou a dvě její formy, tj. kooperační sdružení a společné zemědělské (družstevní) podniky, byly upraveny zvláštními předpisy.

Teprve vyhláška č. 2/1972 Sb. o kooperačních vztazích při rozvoji specializace a koncentrace zemědělské výroby jednak spojuje bezprostředně proces koncentrace a specializace se spoluprací v zemědělství, a navíc je prvním uceleným předpisem, který upravuje zásadně všechny společenské vztahy vznikající při všech formách spolupráce. Tento právní předpis se v podstatě stal

základem i pro další etapu právní úpravy, a to zákon č. 122/1975 Sb. o zemědělském družstevnictví a vyhlášku č. 159/1975 Sb. o spolupráci v zemědělství a jejích formách.

Předsednictvo vlády ČSSR projednalo v roce 1979 Zprávu o průběhu procesu koncentrace a specializace zemědělské výroby a integračních vztahů mezi zemědělstvím a potravinářským průmyslem a Zprávu VLK ČSSR o výsledku prověrky postupu zavádění koncentrace a specializace zemědělské výroby, a přitom dospělo k závěrům, že je nezbytné vyhodnotit účinnost právních předpisů, které jej upravují, a případně navrhnout vhodná opatření, a to jak v oblasti právní úpravy, tak i v oblasti ekonomiky a organizace řízení.

Na základě těchto politických rozhodnutí byla v letech 1979—1981 podrobně zmapována celá oblast spolupráce v zemědělství a stanoveny hlavní věcné problémy v oblasti organizačních, řídicích, ekonomických a právních vztahů u všech druhů kooperace s návrhy na další postup při jejich řešení.

Výzkum potvrdil, že jak spolupráce, při níž nevzniká nová socialistická organizace, tak i společné zemědělské podniky jsou významnou, racionální a efektivní organizační formou specializace a koncentrace jednotlivých odvětví zemědělské výroby a služeb pro zemědělství, avšak jejich činnost byla dosud provázena některými ještě nevyřešenými věcnými problémy v oblastech organizace řízení, ekonomiky i právní úpravy, které bylo třeba v zájmu dalšího efektivního rozvoje řešit.

Proto bylo v roce 1980 přistoupeno k legislativní práci, jejímž výsledkem je vyhláška FMZV č. 100/1983 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhl. č. 159/1975 Sb. o spolupráci v zemědělství a jejích formách. Hlavním posláním této novely je postihnout nové vztahy a zachytit i nové tendence, které se projeví v průběhu procesu koncentrace a specializace, zejména v zemědělsko-potravinářském a zemědělsko-průmyslovém komplexu.

Nová právní úprava zejména upravila:

- vztahy, které jsou označeny jako jednoduchá spolupráce v zemědělství;
- vztahy, které vznikají mezi společnými zemědělskými podniky se stejným, popřípadě s obdobným zaměřením činnosti, které jsou označeny jako kooperační sdružení podniků;
- povinnosti ustavit v kooperačním sdružení všechny orgány, tj. kooperační radu, provozovatele a revizní komisi;
- pravomoc a působnost kooperační rady a provozovatele a vytvořila právní podmínky k vytvoření odborného aparátu (vedení) společné činnosti k operativnímu řešení provozu;
- vztahy mezi volenými orgány společných zemědělských podniků a jeho ředitelem, a navíc pravomoci a působnosti jak volených orgánů, tak ředitele s cílem posílit zejména základní zásady zemědělského družstevnictví, zejména zásadu družstevní demokracie.

Kromě toho stanovila charakter společných zemědělských podniků a provedla i přesnější úpravu v oblasti ekonomiky, a to jak v kooperačních sdruženích, tak i ve společných zemědělských podnicích.

SMLOUVY O JEDNODUCHÉ SPOLUPRÁCI

V průběhu vývoje se jednoznačně prokázalo, že pro potřeby zemědělství je právní institut spolupráce významným nástrojem, který podporuje rozvoj koncentrace a specializace, a lze jej považovat za formu organizace výrobní

základny, která se dynamicky rozvíjí. Je jistě nesprávné chápat spolupráci v zemědělství jako předstupeň budoucího velkého sloučeného zemědělského podniku. Na druhé straně i přesto, že samotná smlouva je nepochybně dobrým právním nástrojem (zejména z hlediska zásad zemědělského družstevnictví), jde o poměrně značně složitou a obsažnou právní skutečnost (§ 4 odst. 1 vyhlášky 159/1975 Sb. o spolupráci v zemědělství ve znění vyhl. č. 100/1983 Sb., dále jen novelizovaná vyhláška), a proto není vhodná pro všechny vztahy spolupráce, které navazují mezi sebou organizace působící v oblasti výroby potravin.

Proto bylo přistoupeno k právní úpravě podstatně zjednodušeného typu smlouvy o spolupráci v zemědělství, která by vytvořila předpoklady ke vzniku zpravidla dlouhodobých, dvoustranných, vzájemně výhodných vztahů, při kterých není třeba sdružovat finanční prostředky a vytvářet společné orgány k řízení společné činnosti. Tato specifická forma spolupráce se rozvíjí a lze předpokládat, že tomu tak bude i nadále, zejména v oblasti vlastní zemědělské výroby (pastva jalovic, dodávky telat do teletníků, dvouletý odchov jalovic apod.) a v oblasti služeb (sušení a výroba krmiv v podnikových sušárnách a tvarovnách, výpomoc kombajny, využívání velkokapacitních skladů).

Rozlišujícím kritériem mezi jednoduchou formou spolupráce a kooperačním sdružením je absence společných orgánů a sdružování finančních či materiálových prostředků. Vzhledem k těmto skutečnostem je pak možno smlouvu, kterou je jednoduchá spolupráce založena, podstatně zjednodušit a k její platnosti stačí, aby se členské organizace shodly na:

- předmětu spolupráce,
- účasti na společné činnosti,
- důsledcích porušení povinností plynoucích ze smlouvy.

S ohledem na to, že při jednoduché spolupráci nejsou vytvářeny společné orgány, které by měly mimo jiné řešit vzniklé rozpory, stanoví § 4 odst. 5 novelizované vyhlášky, že k řešení vzniklých sporů je příslušná zemědělská správa, která tuto smlouvu schválila.

Jak ukázaly výsledky výzkumu, lze v budoucnosti předpokládat plošné i druhové rozšiřování jednoduchých forem spolupráce, neboť „jednoduché formy spolupráce umožní postupně přerůstání forem horizontální kooperace až vertikální integrace a očekává se, že ovlivní pozitivně i utváření nových organizačních struktur na úrovni okresu (Trávníček a kol. 1984).

KOOPERAČNÍ SDRUŽENÍ PODNIKŮ

Novelizovaná vyhláška upravila v § 20 a) novou formu spolupráce v zemědělství, a to podle § 97 odst. 2 zákona č. 122/1975 Sb. o zemědělském družstevnictví. Kooperační sdružení podniků vzniká uzavřením smlouvy o spolupráci podniků mezi společnými zemědělskými podniky se stejným nebo obdobným zaměřením svých činností, popř. s dalšími socialistickými organizacemi, přičemž k její platnosti je třeba schválení MZVž republiky. Další ustanovení chybí, pouze právní předpis odkazuje na přiměřené použití ustanovení o smlouvě o kooperačním sdružení a dalších ustanovení o spolupráci, při níž nevzniká nová organizace.

Takovéto řešení má však mnoho úskalí, neboť v případech společných zemědělských podniků, které jsou členy tohoto sdružení, je jejich řízení jiné než

řízení JZD nebo státních socialistických organizací. Podle § 12 novelizované vyhlášky jsou členy kooperační rady zástupci členských organizací, tedy v případě společných zemědělských podniků ředitel nebo představitel kolektivních orgánů. Pokud bude zástupcem podniku v kooperační radě jeho ředitel, nemůže odpovědně na sebe přijímat závazky, pokud by zasahoval do výlučné pravomoci sboru zástupců, popř. představenstva; pokud by členem byl představitel kolektivních orgánů, nemůže jednat za podnik, neboť není bezprostředně seznámen s operativním řízením provozu společného zemědělského podniku.

Vedle těchto formálních nedostatků se však domnívám, že už sama existence těchto „sekundárních útvarů spolupráce v zemědělství, a to zejména na úsecích stavební činnosti a agrochemické činnosti“ (Havliš 1983) je snahou o nahrazování úkolů jiných organizací, jejichž účelová činnost je tímto směrem zaměřena.

Příkladem může být zemědělské stavebnictví; v ZPoK je zřízena VHH Zemědělské stavby, trast podniků. Její účelovou činností je především zajišťování státní technické politiky v zemědělském stavebnictví a dodávky technologických celků. Vedle této struktury zemědělského stavebnictví se v průběhu vývoje vytvořily v podstatě ve všech okresech zemědělská stavební sdružení, společné zemědělské podniky. V současné době je snaha tyto okresní organizace „zastřešovat“ sekundárním útvarem na úrovni kraje. To se však mj. v současné době již projevuje tak, že jednotná zemědělská družstva — členové společných zemědělských podniků — znovu vytvářejí své vlastní stavební skupiny, tedy takové skupiny, které byly kdysi základem vzniku okresních stavebních sdružení.

Jsmo toho názoru, že samotný problém není v nalézání a vytváření nových organizačních struktur a jejich zachycení v právních předpisech, ale v nalezení správných proporcí mezi účelovými činnostmi jednotlivých organizací, ať už ústředně řízených, nebo s místní působností.

ORGÁNY KOOPERAČNÍCH SDRUŽENÍ

S ohledem na nově upravenou jednoduchou spolupráci v zemědělství stanovila novelizovaná vyhláška povinnost ustavit v každém kooperačním sdružení kooperační radu, provozovatele a revizní komisi. Předcházející úprava ponechávala na vůli členských organizací, zda budou jednotlivé orgány zřízeny, či nikoliv. V současné době však v mnoha případech přesahuje společná činnost provozovaná v kooperačním sdružení hodnotově činnost jednotlivých členů, a proto je nezbytné, aby také činnost byla usměrňována a řízena.

Kooperační rada je nadále označena za nejvyšší orgán členských organizací kooperačního sdružení s tím, že se však nepochybně jedná o zastupitelský orgán, při jehož jednání se plně realizují zásady zemědělského družstevnictví. V novelizaci byla provedena úprava působnosti kooperační rady v zájmu posílení jejího postavení a vlivu na společnou činnost. Nově jí bylo dáno oprávnění projednávat návrhy střednědobých a prováděcích hospodářských plánů členských organizací, čímž by měla být zajištěna vzájemná provázanost plánů členských organizací a kooperačního sdružení, dále jí byla stanovena povinnost zajišťovat účinnou pomoc zaostávajícím členským organizacím a zajišťovat komplexní systém využívání zemědělské půdy a péče o ni.

Všechny změny v působnosti kooperační rady mají hlavní cíl pevněji

i bezprostředně ekonomickými vazbami propojit hospodářskou činnost kooperačního sdružení s činností členských organizací.¹⁾

* Velmi důležitá z hlediska dodržování zásad zemědělského družstevnictví je úprava vzniku společné vůle a přijetí rozhodnutí kooperační radou. Vyhláška č. 159/1975 Sb. o spolupráci v zemědělství a jejích formách vycházela ze zásady, že rozhodnutí kooperační rady musí být přijato jednomyslně, pokud vyhláška, smlouva nebo jednací řád neustanoví něco jiného. Toto ustanovení bylo předmětem značné kritiky, i když ne zcela oprávněné, neboť záleželo na vůli členských organizací, zda provedou vlastní úpravu. Přesto však novelizovaná vyhláška tuto proceduru upravila nově, a to tak, že v určitých (v § 12 odst. 4) vypočítaných případech platí zásada jednomyslnosti, v ostatních většinové rozhodování, pokud vyhláška, smlouva popř. jednací řád neustanoví něco jiného. To tedy znamená, že dnes platí zásadně většinové rozhodování, s výjimkou taxativně určených případů, ale členské organizace mohou provést odlišnou úpravu, a to ve smlouvě o spolupráci.

Funkční období funkcionářů kooperační rady, tj. předsedy a místopředsedy, stejně jako volební období členů revizní komise nebyly předcházející úpravou stanoveny a taková úprava nedávala možnosti přirozené obměny funkcionářského aktivu. Proto je také nyní stanoveno, že funkční období stanoví smlouva o spolupráci, ale toto období nesmí být delší než pět let.

Současné podmínky řízení zemědělského podniku kladou vysoké nároky na odborný aparát. V případě provozovatele společné činnosti jsou tyto nároky v podstatě zdvojnásobeny, a to proto, že provozovatel — vedle své vlastní činnosti — zajišťuje provoz společné činnosti kooperačního sdružení. Proto také bylo novelizovanou vyhláškou umožněno zřizovat odborná vedení (aparát) pro společnou činnost (§ 12 odst. 7).

Zřízení odborného vedení také bezprostředně souvisí s novým vymezením práv a povinností provozovatele, který je výkonným orgánem kooperačního sdružení, neboť svým vlastním jménem jedná ve vnějších vztazích. Toto postavení však nebylo v předchozí právní úpravě zvýrazněno a oprávnění jednat za kooperační sdružení bylo dovozováno z postavení provozovatele jako orgánu kooperačního sdružení. Nynější úprava přímo zmocňuje provozovatele, aby jednal za kooperační sdružení svým jménem a na jeho účet.

ORGÁNY SPOLEČNÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ

Společný zemědělský podnik je novelizovanou vyhláškou jednoznačně určen jako socialistická zemědělská družstevní organizace, tedy organizace, ve které se plně uplatňují všechny zásady zemědělského družstevnictví. V období před novelizací bylo i na nejvyšších úrovních mnohokrát kritizováno, že ve vztazích mezi členskými organizacemi a společným zemědělským podnikem a ve vztazích mezi orgány společných zemědělských podniků není vždy

¹⁾ V této souvislosti je třeba uvést, že v původních návrzích bylo uvažováno o tom, že je nezbytné stanovit právní režim vlastnictví prostředků a věcí, které byly vytvořeny při provozu společné činnosti. Předcházející právní úprava ponechávala volbu režimu na vůli členských organizací, a to ve smlouvě o spolupráci. V období intenzivních rozborů bylo zjištěno, že toto ustanovení v praxi činí značné potíže, neboť v mnoha smlouvách tato otázka není řešena vůbec. Pokud však ani nynější úprava změnu neprovedla, ponechala úpravu vlastnictví jako „essentialia negotii“ smlouvy, mám za to, že se tento problém neodstraní a bude stejně nezbytné se k němu v budoucnosti vrátit a řešit jej konkrétně a jednoznačně právním předpisem.

realizace zásad zemědělského družstevnictví na odpovídající úrovni. Proto také lze říci, že všechny změny, které byly novelou provedeny, mají směřovat k tomu, aby se zásady zemědělského družstevnictví, zejména zásada družstevní demokracie, zásada rovnosti a vzájemné ekonomické výhodnosti, uplatňovaly ve společných zemědělských podnicích odpovídajícím způsobem a tím došlo ke „zvýšení vlivu členských organizací na organizaci a řízení“ (Havliš 1983) společných zemědělských podniků a k vyrovnaní vztahů mezi kolektivními orgány a ředitelem.

Novela především jednoznačně vymezila, že členské organizace spravují záležitosti společného zemědělského podniku jeho orgány, za které jsou označeny sbor zástupců, představenstvo a revizní komise. To znamená, že prioritní je vztah členských organizací ke společnému zemědělskému podniku a že tento podnik, který byl členskými organizacemi zřízen, jim odpovídá za svou činnost.

Tomuto základnímu pohledu a přístupu také odpovídají provedené změny, neboť jejich hlavním obsahem jsou úpravy působnosti sboru zástupců, představenstva, revizní komise a ředitele ve prospěch zvýšení působnosti kolektivních orgánů. Na rozdíl od předchozí úpravy, která délku volebního období funkcionářů ponechávala výhradně na vůli členských organizací, je sice v současné době také ponechána na vůli členských organizací, avšak ani smlouvou nesmí být určena delší než pět let.

Představitelem sboru zástupců a představenstva navenek je předseda sboru zástupců, který je zároveň předsedou představenstva. Jeho oprávnění však v předchozí etapě spočívalo pouze v tom, že byl oprávněn tyto orgány svolávat a řídit jejich jednání, jeho další působnost stanovena nebyla. Nová právní úprava stanovila demonstrativní výčet působnosti předsedy sboru zástupců, který je oprávněn zejména:

- řídit a svolávat jednání sboru zástupců a představenstva;
- spolupodepisovat s ředitelem podniku písemnosti o právních úkonech v případech, v nichž přísluší rozhodování sboru zástupců nebo představenstvu;
- uzavírat za společný zemědělský podnik pracovní smlouvu s ředitelem;
- zúčastňovat se spolu s ředitelem podniku jednání s orgány státního hospodářského řízení zemědělství, případně s dalšími orgány, jde-li o závažné otázky týkající se rozvoje a činnosti podniku.

Tato působnost předsedy sboru zástupců je stanovena s cílem omezit samostatné rozhodování ředitele společného zemědělského podniku na rozhodování operativního charakteru bezprostředně řídící výrobu, kdežto rozhodnutí zásadního charakteru může napříště ředitel činit pouze po předchozím projednání ve sboru zástupců, popřípadě v představenstvu.

Stejně „ratio legis“ je obsaženo i v úpravě působnosti představenstva, neboť podle současné úpravy je představenstvo orgánem, který sboru zástupců předkládá návrhy střednědobých a prováděcích hospodářských plánů, plánů kádrového, personálního a sociálního rozvoje, zprávy o ročním hodnocení činnosti, roční uzávěrku, majetkové vypořádání, rozdělení zisku či případné ztráty apod. s tím, že frekvence schůzí představenstva je stanovena minimálně jedenkrát za měsíc, neboť představenstvo je nyní považováno za výkonný kolektivní orgán, který řídí činnost podniku v období mezi schůzemi sboru zástupců.

Ředitel společného zemědělského podniku (§ 25, odst. 1 novelizované vyhlášky) má povinnost především zajišťovat plnění plánů a zejména připravovat podklady pro jednání kolektivních orgánů podniku. Vedle ostatních povin-

ností, které je ředitel podniku povinen zajišťovat, má významné postavení povinnost předkládat písemnosti o právních úkonech, o nichž přísluší rozhodovat sboru zástupců nebo představenstvu, ke spolupodpisu předsedovi sboru zástupců. Z novelizované působnosti ředitele společného zemědělského podniku bylo vypuštěno ustanovení § 25 odst. 5, podle něhož byl ředitel podniku povinen upozornit příslušnou zemědělskou správu na nesoulad usnesení sboru zástupců nebo představenstva s právními předpisy, smlouvou nebo hospodářským plánem, a nahrazeno ustanovením, které zmocňuje vedoucí pracovníky podniku k jednání za podnik ve věcech vyplývajících z jejich pracovních úkolů nebo z organizačního řádu.

ÚPRAVY V OBLASTECH EKONOMICKÝCH PODMÍNEK A VZTAHŮ VZNIKAJÍCÍCH PŘI SPOLUPRÁCI V ZEMĚDĚLSTVÍ

Předmětem podrobných terénních šetření prováděných v letech 1979 až 1981 v oblasti spolupráce v zemědělství byla také ekonomická stránka těchto společenských vztahů. Výsledkem těchto analýz jsou pak úpravy provedené novelizovanou vyhláškou.

Především jde o zřízení nového fondu v kooperačním sdružení. Vedle doposud zřizovaného fondu výstavby (§ 13 odst. 3 g vyhl. č. 159/1975 Sb. o spolupráci v zemědělství a jejích formách) je podle § 14 a novelizované vyhlášky možno zřídit se souhlasem ministerstva zemědělství a výživy republiky vydaným v dohodě s ministerstvem financí republiky fond kooperace, popřípadě další účelové fondy. Fond kooperace je v právním předpise uveden jako jediný, i když režim jeho zřízení je stejný jako u ostatních účelových fondů, avšak důležité je, že vyhláška stanoví způsob jeho tvorby a jeho účelové určení.

Pokud je fond kooperace u provozovatele kooperačního sdružení zřízen, tvoří se z příspěvků členských organizací z rozdělení jejich hospodářského výsledku, stanoveného smlouvou o spolupráci. Tohoto fondu se pak používá výhradně k řešení společných problémů neinvestičního charakteru (k financování akcí investičního charakteru je určen fond výstavby) a k vyrovnávání disproporcí v rentabilitě realizovaných finálních výrobků, a konečně je možno jej použít i k překlenutí výkyvů v hospodaření kooperačního sdružení a členských organizací.

Naproti tomu s ohledem na charakter a cíl jednoduchých forem spolupráce je stanoveno, že v těchto útvarech se fondy nezřizují, což vyplývá z toho, že jedním z charakteristických znaků jednoduché formy spolupráce je to, že spolupracující organizace nesdružují materiálové ani finanční prostředky, a tedy nemohou vytvářet společné fondy.

Novelizovaná vyhláška také přesněji vymezila úpravu účasti členských organizací na společné činnosti v kooperačním sdružení, a to podstatně přesnějším vymezením těch okruhů spolupráce, které jsou „essentialia negotii“ smlouvy o spolupráci, a v návaznosti na tuto úpravu byla provedena změna povinností členských organizací, a to § 10 odst. 2d.

Úpravy ekonomických vztahů ve společných zemědělských podnicích jsou pouze dílčího charakteru a lze říci, že se vesměs jedná o úpravy, které reagují na změny jiných právních předpisů (např. vytváření fondů socialistických organizací, které je nyní upraveno vládním nařízením č. 161/1980 Sb. o finančním hospodaření výrobně hospodářských jednotek a podniků) nebo

o zlepšení stávající právní úpravy (např. stanovení lhůty pro vypořádání s členskou organizací, jejíž členství ve společném zemědělském podniku zaniklo).

ZÁVĚR

Intenzivní rozvoj výrobních sil v zemědělství v posledním období s sebou přináší i vznik nových výrobních vztahů, které dosud nejsou právem reflektovány. Proces koncentrace, specializace a kooperace je společenským procesem. Jedním z jeho základních znaků je nepřetržitost. Mluvíme-li o kooperaci, máme na mysli racionální členění, popřípadě spojování reprodukčního procesu samostatných právních subjektů s cílem vytvořit společensky co nejefektivnější výrobu.

Právní normy, které proces koncentrace a specializace upravují, musí pokud možno co nejpřesněji odhadovat budoucí vývoj a usměrňovat jej správným směrem. Provedená novelizace představuje nepochybně pokrok v právní úpravě spolupráce v zemědělství, akcentuje dodržování zásad zemědělského družstevnictví ve všech formách spolupráce a v neposlední řadě umožňuje vznik jednoduchých forem spolupráce v zemědělství jako velmi důležitého právního institutu pro rozvoj spolupráce v zemědělsko-potravinářském komplexu. Je samozřejmé, že by bylo možné i za současného stavu poznání předkládat další náměty „de lege ferenda“, avšak jde o to, aby některé z nich byly již v současné době experimentálně ověřovány v praxi (což právní úprava umožňuje), a teprve po důkladném ověření a vyhodnocení fixovány právním předpisem.

Literatura

HAVLIŠ, M.: Novelizace právní úpravy spolupráce v zemědělství. Hospodářský zpravodaj, 1983, č. 25.

TRÁVNÍČEK, Z. a kol.: Další rozvoj koncentrace, specializace a kooperace v zemědělství. [Syntetická zpráva.] Praha, VÚEZV 1984.

Nařízení vlády ČSSR č. 161/1980 Sb. O finančním hospodaření výrobních hospodářských jednotek a podniků.

Vyhláška FMZV č. 159/1975 Sb. O spolupráci v zemědělství a jejích formách.

Vyhláška FMZV č. 100/1983 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhl. č. 159/1975 Sb. O spolupráci v zemědělství a jejích formách.

Došlo dne 27. 11. 1984

HEMELÍK T., Vysoká škola zemědělská, 160 21 Praha 6 — Suchdol

Ekonomicko-právní aspekty nové úpravy spolupráce v zemědělství a jejich forem

Zeměd. Ekon., 31, 1985, č. 11, s. 955—964. — lit. 5, res. čes., rus., angl., něm.

spolupráce v zemědělství, spolupráce jednoduchá, kooperační sdružení, společné zemědělské podniky, orgány, aspekty ekonomické, aspekty právní, teoretické pojednání

Článek rozebírá ekonomické a právní aspekty nové právní úpravy spolupráce v zemědělství. Tato spolupráce je charakterizována jako dynamický prvek rozvoje výrobních sil v ZPoK, který s sebou přináší vznik nových společenských vztahů. Nová právní úprava těchto vztahů představuje nepochybně pokrok, zejména v tom, že akcentuje důsledné dodržování základních zásad zemědělského družstevnictví v souladu s ekonomickým rozvojem celého zemědělsko-potravinářského komplexu.

ХЕМЕЛИК Т., Сельскохозяйственный институт, 160 21 Прага 6-Сухдол

Экономико-правовые аспекты нового установления сотрудничества в сельском хозяйстве и их форм

Zeměd. Ekon., 31, 1985, № 11, с. 955—964. — лит. 5, рез. чешск., русск., англ., нем.

сотрудничество в сельском хозяйстве, простое сотрудничество, кооперативное объединение, межхозяйственные предприятия, органы, экономические аспекты, правовые аспекты, теоретическое обоснование

В статье рассматриваются экономические и правовые аспекты правовой регламентации в сельском хозяйстве. Такое сотрудничество характеризуется как динамический элемент развития производственных сил в АПоК, который несет с собой появление новых общественных отношений. Новая правовая регламентация этих отношений, бесспорно, представляет прогресс, главным образом в том, что он акцентирует тщательное соблюдение основных принципов сельскохозяйственной кооперации согласно с экономическим развитием всего агропродовольственного комплекса.

HEMELÍK T., University of Agriculture, 160 21 Praha 6 — Suchdol

Economic and Legal Aspects and Forms of the New Regulation of Co-operation in Agriculture

Zeměd. Ekon., 31, 1985, No. 11, pp. 955—964. — refs 5, summaries in cs, ru, en, de

co-operation in agriculture, simple co-operation, co-operative association, joint agricultural enterprise, organs, economic aspects, legal aspects, theoretical treatise

Economic and legal aspects of the new legal regulation of co-operation in agriculture are dealt with. This co-operation is characterized as a dynamic element of labour force development in the agricultural and food production complex, which gives rise to new social relations. The new legal regulation of these relations represents, undoubtedly, a progress, particularly by emphasizing a consistent keeping of the basic principles of co-operative farming in accordance with the economic development of the whole agricultural and food production complex.

Ökonomisch- rechtliche Aspekte der Neugestaltung der Zusammenarbeit in der Landwirtschaft und deren Formen

Zeměd. Ekon., 31, 1985, Nr. 11, s. 955—964. — Lit. 5, Zus. in Tschech., Russ., Engl., Dtech.

Zusammenarbeit in der Landwirtschaft — einfache, kooperative, gemeinsame Betriebe, ökon.-rechtliche Aspekte, theoret. Aspekte

Es werden die ökonomischen und rechtlichen Aspekte der juristischen Neugestaltung der Zusammenarbeit in der Landwirtschaft untersucht. Diese wird als dynamisches Element charakterisiert zur Entwicklung der Produktivkräfte im Landwirtschafts- und Nahrungsgüterkomplex, wobei sich neue gesellschaftliche Beziehungen entwickeln. Die juristische Neugestaltung dieser Beziehungen stellt zweifellos einen Fortschritt insbesondere darin dar, daß sie konsequent die Einhaltung der Grundsätze der Genossenschaftsbewegung in der Landwirtschaft in Übereinstimmung mit der ökonomischen Entwicklung des gesamten Land- und Nahrungsgüterkomplexes akzentuiert.

Adresa autora:

JUDr. Tomáš Hemelík, Vysoká škola zemědělská, 160 21 Praha 6

ÚKOLY VYŘEŠENÉ VE VÚEVZ V PRAZE V ROCE 1984

Z výzkumné problematiky věcného rozvoje ZPoK

Honcová J., Krůček Z., Marková C., Němcová E., Trnková V.: *Návrh řízení sociálního rozvoje v zemědělství a v potravinářském průmyslu pro 8. pětiletku*. Návrh řízení obsahuje dvě samostatné části: 1. Návrh řízení kádrového, personálního a sociálního rozvoje (KPSR) v resortu zemědělství a výživy v 8. pětiletce, který vytyčuje cíle, zásady, hlavní směry, úkoly a opatření v plánovitém řízení KPSR v resortu a hlavní ukazatele, které je třeba sledovat na úrovni centra. 2. Návrh metodické příručky pro plánování personálního a sociálního rozvoje v organizacích resortu zemědělství a výživy v 8. pětiletce, který obsahuje návody na postup zpracování plánu pro jednotlivé úseky sociálních činností včetně existujících předpisů, směrnic, norem, normativů a odkazů na zdroje podrobnějších informací a přehledu ukazatelů, které je žádoucí sledovat na úrovni jednotlivých organizací a na středním stupni řízení.

Hudečková H., Jelínková V., Ledvinová L.: *Tvorba odvětvové soustavy přípravy mládeže pro dělnická povolání*. Práce se zabývá posouzením souladu soustavy oborů přípravy mládeže se soustavou dělnických povolání potravinářského průmyslu. Problematika je zkoumána v souvislosti s úpravami kvalifikačního katalogu. Hlavní metodou zpracování je srovnávací analýza materiálů vypracovaných v letech 1981–1984 pro oblast kvalifikace dělníků v potravinářském průmyslu. Práce vyúsťuje v návrh upravené soustavy studijních a učebních oborů pro přípravu na dělnická povolání v potravinářském průmyslu, který je podkladem pro konečné rozhodnutí centrálních orgánů o resortní soustavě učňovského školství.

Štiková O., Šmrha O., Kušiak J.: *Optimalizace sortimentu mlékárenských výrobků z hlediska ekonomické efektivity*. Závěrečná zpráva obsahuje varianty řešení nejvhodnějšího sortimentu mlékárenských výrobků z hlediska ekonomické efektivity při různé úrovni objemu zpracovaného mléka. V prvním problému okruhu je zkoumán vliv fixních nákladů a možnosti volby nejvýhodnějších výrobků na ekonomiku výroby, ve druhém okru-

hu je zkoumán vliv růstu plánovaných kapacit na ekonomiku výroby a ve třetím především vliv výběru nejvýhodnějších výrobků na ekonomickou efektivnost. Ze všech uvedených řešení je patrné, že přes dominantní postavení fixních nákladů, zejména při nutnosti jejich maximálního využití, má na ekonomiku výroby také značný vliv volba vhodného sortimentu výrobků.

Prokopec J., Kušiak J.: *Uplatnění principu komplexnosti v systému řízení jakosti potravinářských výrobků*. Cílem výzkumného úkolu bylo vypracovat návrhy opatření ke zdokonalení systému řízení jakosti výrobků v potravinářském průmyslu v souladu s úkoly, které byly stanoveny Komisí pro otázky řízení jakosti zemědělských a potravinářských výrobků pro období 7. pětiletého plánu. Prvé tři kapitoly řeší problematiku zavedení rezortního systému řízení jakosti výrobků v rámci odvětví, přípravu podmínek pro řízení jakosti v období 8. pětiletého plánu a vybudování informačního systému jakosti zemědělských a potravinářských výrobků. Čtvrtá kapitola se zabývá uplatněním opatření, která byla přijata ke zdokonalení kontrolního systému v národním hospodářství, a to na úseku technické kontroly jakosti výrobků v podmínkách odvětví zemědělství a výživy.

Kaštánková J., Kušiak J.: *Analýza výše ztrát a nevyužitých rezerv výrobků technologického řetězce olejnin*. Cílem výzkumné zprávy bylo navrhnout možnosti intenzifikace výroby a racionalizace spotřeby olejnin snížením ztrát a vyšším využitím rezerv. Výzkumný úkol je rozdělen do tří základních částí. V první části práce jsou navrženy možnosti zvýšení výroby olejnin v zemědělské prvovýrobě s cílem soběstačnosti u těchto surovin. Druhá část práce se zabývá problematikou snížení ztrát a vyššího zhodnocení surovin v tukovém průmyslu. Ve třetí části práce je provedena analýza výše ztrát u tuků ve finální spotřebě včetně návrhů na jejich snížení.

Perlín C., Kušiak J.: *Optimalizace zdrojů a spotřeby bílkovin ve výživě obyvatelstva*. Na úseku řepkových bílkovin byla stanovena

efektivnost výroby koncentráту na základě porovnání dvou technologií sójových a řepkových koncentrátů a jejich ekonomického vyhodnocení. U mléčných bílkovin byla zhodnocena technologie kaseinátu sodného, vycházející z kontinuální linky na výrobu kyselého kaseinu, ve srovnání s projektem velkokapacitní kaseinárny. Rovněž byly ekonomicky zhodnoceny technologie ultrafiltrace pro výrobu koncentrátu sérových a všech mléčných bílkovin včetně zhodnocení odpadu. Pro bilanci zdrojů a spotřeby bílkovin pro lidskou výživu byl zpracován dotazník a zhodnoceny první výsledky z oblasti potravinářského průmyslu i přípravy hotových pokrmů ve společném stravování.

Hrubý J., Kušák J.: *Konkretizace výživových a potravinových cílů k roku 1990 a návrhy jejich realizace*. Cílem výzkumného úkolu bylo připravit podklady a návrhy pro plán spotřeby potravin k roku 1990, a to pro směry vývoje (výživové a potravinové cíle), aktivní výživovou a potravinovou politiku (podpora směrů vývoje, kritické potravinové skupiny tuky a cukr) a zajištění plánované úrovně. Výzkumný úkol jsme rozdělili do pěti částí. V části A (Směry vývoje do roku 1990) je provedena analýza obecných výživových a potravinových cílů, vývoje nutriční hodnoty spotřeby potravin a stanoveny cíle pro rok 1990. V části B se zabýváme aktivní výživovou a potravinovou politikou, nejprve z hlediska podpory směrů vývoje. Dále je věnována pozornost problematice kritických potravinových skupin tuků a cukru. Byl analyzován jejich spotřební vývoj a provedena konfrontace s obecnými potravinovými cíli.

Froněk P., Kochlíková B.: *Stanovení produkce v modelu zemědělsko-průmyslového komplexu*. Závěrečná zpráva se zabývá kvantitativním popisem inputových toků do ZPoK, zejména pak jejich rozkládáním mezi jednotlivé odvětví zemědělské výroby. Pro stanovení těchto toků byla vypracována metoda sdružených distribučních vlivů a kalkulační metoda škálovacích transformací. Vzhledem k tomu, že obě metody mají širší možnosti užití, jsou v práci podrobně teoreticky i prakticky popsány a diskutovány v samostatných kapitolách. Současně byla také navržena a prakticky uplatněna i hodnotící charakteristika kvality škálové transformace. Uvedenými metodami jsou v práci stanoveny charakteristiky inputových toků, které jsou zde publikovány a komentovány.

Fleš J., Koubková M.: *Cesty efektivního rozvoje zemědělsko-potravinářského komplexu*. Práce se zabývá rozбором makroekonomických ukazatelů reprodukčního procesu v čs. zemědělství. Upozorňuje na dlouhodobou stagnaci úrovně tvorby národního důchodu v tomto odvětví v důsledku neúměrného

růstu výrobní spotřeby. Na řadě dalších makroekonomických ukazatelů jsou analyzovány projevy a důsledky extenzivního vývoje: pokles pružnosti produkčního využití základních fondů, zvyšování investicí a fondové náročnosti produkce. Dále byla provedena analýza efektivnosti použití hlavních výrobních faktorů — průmyslových hnojiv, paliv a energie a mechanizačních prostředků. V závěrečné části jsou naznačeny příčiny nízké efektivnosti, vyplývající ze specifiky zemědělské výroby, ale i z nedostatků ve struktuře, kvalitě a komplexnosti základních prostředků, přicházejících do zemědělské prvovýroby z dodavatelských odvětví průmyslu.

Jeníček V., Kraus J., Tuček P., Vološin J.: *Ke koncepci vnějších vztahů čs. zemědělsko-potravinářského komplexu — náměty a návrhy věcného rozvoje*. Výzkumná práce obsahuje náměty a návrhy řešení vybraných věcných problémů čs. zahraničního obchodu a socialistické ekonomické integrace. V první části se zabývá vývojem a postavením čs. ZPoK. Dále uvádí národohospodářské souvislosti zahraničního obchodu čs. ZPoK s vývojem a perspektivami vnějších vztahů čs. ekonomiky. Následuje část, zabývající se efektivní strukturou čs. vývozu ZPoK a jejími teritoriálními aspekty včetně vztahů k ne-socialistickým zemím. Dále práce charakterizuje směry perspektivního zapojení čs. ZPoK do mezinárodní socialistické dělby práce a rovněž rozvoj spolupráce ČSSR a SSSR v zemědělsko-potravinářské sféře.

Majerová V., Kohn P., Krůček Z.: *Vybrané otázky socialistického způsobu života pracovníků státních statků*. Předkládaná závěrečná zpráva se zaměřuje na rozbor současného stavu vybraných pracovních a životních podmínek pracovníků státních statků, se zvláštním zřetelem k problémům velkých státních statků typu oborových podniků. Informace a zkušenosti z podniků byly konfrontovány s poznatky centrální řídicí sféry a poznatky vědy a výzkumu. Získané výsledky byly shrnuty, vyhodnoceny a námětová část je orientována na problematiku zlepšování věkové a kvalifikační struktury, zlepšování pracovního prostředí, časových režimů, podmínek péče o pracovníky, bydlení, předškolních zařízení, vybavenosti obcí a problematiku sociální infrastruktury území s důrazem na vztah podnikové a územní sféry.

Blažek K., Mašek J.: *Směry a formy zlepšování pracovních podmínek v zemědělství a v potravinářském průmyslu*. Výzkumná zpráva charakterizuje vliv vědeckotechnického rozvoje na časový vývoj pracovního prostředí a namáhavosti práce v potravinářském průmyslu se zaměřením na masný průmysl, obsahuje vyhodnocení terénních výzkumů postojů

pracovníků k základním ztěžujícím faktorům práce a pracovních podmínek včetně objektivních měření těchto faktorů, uvádí tabulkový přehled více než 50 ztěžujících faktorů práce a pracovního prostředí pro 52 úseků potravinářského průmyslu, vypracovává soubor námětů na investiční a neinvestiční způsoby zlepšování pracovního prostředí a dalších podmínek práce v zemědělství a v potravinářském průmyslu, vycházející z přehledu možných příčin ohrožení zdraví pracovníků, a nastiňuje otevřené problémy, které vyžadují urychlené řešení.

Marková C., Trnková V.: *Ověřování zdokonalených nástrojů řízení sociálního rozvoje v územním celku*. Zpráva ukazuje hlavní problémy při řešení jednoho ze základních úkolů sociální politiky v zemědělství, a to postupného

odstraňování rozdílů v dosažené úrovni sociálního rozvoje mezi jednotlivými zemědělskými podniky a dosažení úrovně sociální péče o pracující v rozsahu ostatních odvětví národního hospodářství. Jednou z cest dosažení tohoto cíle je vzájemná spolupráce mezi zemědělskými podniky, nezemědělskými výrobními organizacemi a národními výbory v oblasti sociálního rozvoje. Práce se dále zabývá věcnými úseky realizace sociální politiky zemědělských organizací, jako jsou závodní stravování, předškolní zařízení, zdravotní péče, bytová výstavba, občanská a technická vybavenost. Rozebírá i úlohu zemědělství v území a jeho vliv na další vývoj venkovského prostoru.

Ing. Milena Hajná, VÚEZVŽ Praha

VEDÚCI PRACOVNÍCI POĽNOHOSPODÁRSKÝCH DRUŽSTIEV V MAĎARSKEJ ĽUDOVODEMOKRATICKEJ REPUBLIKE

Ivanics András: Ako zmýšľajú, pracujú a žijú vedúci pracovníci poľnohospodárskych družstiev v Maďarskej ľudovodemokratickej republike. Budapešť, Poľnohospodárske nakladateľstvo 1982, 197 strán.

Od začiatku efektívneho fungovania poľnohospodárskej veľkovýroby sa už viackrát menila a inovovala vo výrobnom procese využívaná technika a technológia. Tendencie, miera ako aj prínos týchto zmien boli skúmané a zdokumentované z viacerých hľadísk. Takáto pozornosť ovšem doposiaľ nebola venovaná najdôležitejšiemu, tvorivému činiteľovi vo výrobe — človeku.

Preto sa autor, dlhoročný pracovník Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva v Budapešti, snaží vyplniť túto medzeru a prostredníctvom tejto publikácie poskytnúť čitateľovi verný obraz o súčasných vedúcich pracovníkoch, o výsledkoch ich činnosti na práci, o charaktere povolania a v neposlednom rade aj o ich životných podmienkach. Čo publikácia prináša a ktoré jej závery by mohli byť zaujímavé aj pre našich vedúcich pracovníkov v agrokomplexe?

V MLR sa podobne ako u nás v priebehu sedemdesiatych rokov výrazne rozvinula vertikálna a horizontálna integrácia, čím sa kvalitatívne zmenila materiálo-technická základňa poľnohospodárstva, a to v dôsledku zavádzania priemyslových výrobných systémov, ktoré podporujú aplikáciu priemyslových technológií, napomáhajú využitiu strojovej techniky, uľahčujú komplexnú mechanizáciu a všestrannú chemizáciu poľnohospodárskej výroby.

Racionálne zmeny v systéme riadenia a vo využívaní princípov materiálnej zainteresovanosti vyvolávajú hlbšie zmeny v spoločensko-ekonomických vzťahoch poľnohospodárskych družstiev, v ktorých vedľa seba často pracujú ešte niekdajší zakladatelia, disponujúci mnohoročnými družstevnými skúsenosťami, a mladí vedúci pracovníci s čerstvými teoretickými vedomosťami. Konštatuje sa pritom, že v súčasnosti prebiehajúci proces presadzovania sa mladých erudovaných odborníkov vo vedení družstiev je viac ako jednoduché striedanie generácií.

V publikácii zhrnuté poznatky sa opierajú o výpovede 3000 vedúcich pracovníkov z 250

JRD, takže je akýmsi súhrnom ich vlastných stanovísk a názorov, prostredníctvom ktorých je možné sledovať aj uskutočňujúce sa spoločensko-hospodárske premeny, ich pozitívne, ale aj negatívne tendencie, ako aj príčiny vyvolávajúce a usmerňujúce jednotlivé trendy vo vývoji JRD v MLR.

Na prípadné pochybnosti, či snád tento obraz dostatočne autenticky vystihuje skutočnosť, autor poukazuje, že dotazovaní vedúci pracovníci vlastne sami hodnotia a posudzujú svoju prácu ako aj problémy spojené s ich výkonom, takže by nemali byť pochybnosti o dostatočnej vierohodnosti záverov. Naviac v publikácii zhrňuje okrem výsledkov uvedeného rozsiahleho prieskumu aj poznatky z prechádzajúcich bádání Výskumného ústavu poľnohospodárskej ekonomiky v Budapešti, ako aj praktické skúsenosti a poznatky vlastného 13-ročného pôsobenia vo funkcii vedúceho pracovníka v JRD.

Faktografické údaje a ich rozbor sú zoskupené tak, aby čitateľ mohol chronologicky sledovať vplyv všetkých špecifických faktorov, počnúc pôsobením okolitého prostredia a končiac motiváciou pracovníkov k prijímaniu vedúcich funkcií. V spojitosti s tým sú analyzované u každého respondenta okrem daností príslušného poľnohospodárskeho podniku (výmera, počet riadených pracovníkov, hodnota výkonov, organizačná štruktúra) aj ďalšie individuálne hľadiská, napr. platové zaradenie vedúceho pracovníka, vzdelanie, vek, pohlavie a osobné záujmy.

Publikácia je rozvrhnutá do troch kapitol s úvodom, záverečným zhrnutím a bohatou tabuľkovou prílohou.

V prvej kapitole autor sústredil pozornosť na *vnútropodnikové riadenie s akcentom na oblasť rozhodovania* a participácie členskej schôdze, členskou schôdzou volených orgánov, vedúcich funkcionárov a riadiacich odborných pracovníkov na rozhodovaní o najdôležitejších otázkach JRD. V jej jednotlivých statiach sú zhrnuté názory respondentov na pôsobnosť členskej schôdzy, volených orgánov a vedúcich

funkcionárov družstiev s poukazom na časté odchýlky od zásad upravených právnymi predpismi a stanovami družstva.

Analýzovaná a vyhodnotená je aj funkcia a poslanie obligatórných komisií, medzi ktoré patria: revízná a rozhodovacia komisia a komisia žien, ktoré sa konštituovali na základe zákona č. III z roku 1967, a u nás neznáma komisia pre prídomové hospodárenie, ktorá bola ustanovená nariadením č. 7/1977/III.12/MT. Medzi fakultatívne stále komisie patria: komisia sociálna, komisie pre súťaž a propagandu, komisia pre vzdelávanie, kultúru a šport, ako aj komisia OBP.

Prínosom je najmä druhá najrozsiahlejšia kapitola, ktorá je venovaná *otázkam odborného riadenia*. Rozpíťáva problematiku riadiacej štruktúry s cieľom zmapovania názorov vedúcich pracovníkov na existujúce typy, na ich vhodnosť a účinnosť v jednotlivých podnikoch pri riešení koncepčných i operatívnych otázok. Široká škála názorov respondentov vyúsťuje do konštatovania, že neexistuje taká univerzálna riadiaca štruktúra, ktorá by v každom JRD, za každých podmienok bola tou „najspasiteľnejšou“. Odhliadnuc od typu organizačnej štruktúry, najúčinnejšou riadiacou štruktúrou je tá, ktorá najviac zodpovedá konkrétnym hospodárskym podmienkam, štruktúre výroby, veľkosti a polohe podniku, osobnostiam riadiacich a manuálnych pracovníkov.

Súčastou tejto kapitoly je aj rozbor takých otázok, ako sú individuálny profesionálny vývoj, školské vzdelanie vedúcich pracovníkov, väzby riadiaceho pracovníka k JRD, ich názory a aspirácie na iné pracovné miesta v rámci i mimo JRD a ich osobné nároky.

Veľmi zaujímavé sú napríklad názory dotazovaných vedúcich pracovníkov na spôsoby a predpoklady umožňujúce ich postup v hierarchii podnikových funkcií. Bez toho, aby autor vopred naznačil ukazovatele, 40,8 % respondentov považovalo za cestu postupu intenzívnejšiu a kvalitnejšiu prácu, 32,7 % odborné vedomosti, 8,9 % náhodné okolnosti, 7,6 % asistenciu politicko-spoločenských organizácií a len 1,8 % priateľské a rodinné konexie.

K dôležitým satisfaktorom vedúcich pracovníkov popri ich profesionálnej identifikácii s vykonávanou funkciou patrí v prvom rade spoločenské uznanie a morálne ocenenie ich odbornej práce.

Prínosom publikácie je, že s cieľom kvalifikovaného posúdenia jednej z najdôležitejších kategórií vytvárajúcich záujem pracovníkov na dosahovanej spoločensky žiadúcej výsledkov práce autor zohľadnil aj materiálnu (peňažnú) odmenu za prácu, ktorá nielen štrukturuje nazeranie na kvantitatívne parametre práce a na ich dôležitosť v danom ekonomicko-sociálnom kontexte, ale vnáša aj adekvátne nároky na trh, ktorý musí peňažnú odmenu premeniť na konkrétny, požadovaný tovar.

Na základe vlastného posudzovania samotnými vedúcimi pracovníkmi vyplýva z hodnotenia aj pre našich vedúcich pracovníkov iste zaujímavé zoskupenie dotazovaných respondentov:

— 60,8 % vedúcich pracovníkov považuje svoju prácu za dostatočne hmotne a morálne ocenenú, 19,6 % ju považuje za morálne a 13,3 % naopak len hmotne ocenenú, a len 4,1 % respondentov klasifikovalo svoju prácu za nedostatočne morálne aj hmotne docenenú.

V tretej kapitole sú zhrnuté *životné a pracovné podmienky vedúcich pracovníkov*, v ktorých na prvom mieste figuruje zárobok v členení podľa pohlavia, veku, vzdelania a zastávanej funkcie vedúcich pracovníkov.

Vyhodnotenie zárobkov sa uskutočnilo začiatkom roku 1979 za predchádzajúci rok, takže absolútne hodnoty sú už v súčasnosti menej použiteľné, ale umožňujú porovnať jednotlivé skupiny vedúcich pracovníkov navzájom. Podľa tohto hodnotenia zárobok väčšiny skupiny vedúcich pracovníkov do 25 rokov sa pohyboval medzi 3000—5000 Ft. V skupine od 26 do 30 rokov každý piaty vedúci pracovník poberal mesačne viac ako 5000 Ft. Podľa nárastu veku vzrastá aj priemerný mesačný zárobok, v súlade so zastávanou zodpovednejšou funkciou.

Pri hodnotení rodinného prostredia vedúcich pracovníkov sa skúmala početnosť ich rodín, zamestnanie manželiek a celkové príjmy všetkých členov rodiny. Z hodnotenia rezultuje poznatok identický s našimi podmienkami, že povolanie manželky a jej realizácia sa spolu s možnosťou vzdelávania detí sú rozhodujúcimi faktormi pri prijímaní resp. ďalšom vykonávaní odbornej funkcie v JRD.

Požiadavky spojené s bytovou vybavenosťou sa do značnej miery diferencujú podľa vekových, kvalifikačných a spoločenských skupín, na rozdiel od nás prevažuje tendencia migrácie mladých odborníkov na dedinu, kde poskytovanie podnikových bytov sa považuje za dôležitý faktor doplnkovej hmotnej stimulácie.

Prínosom je aj ďalšia časť, v ktorej sa zaujímavo sumarizujú poznatky vyplývajúce z prieskumu a týkajúce sa spokojnosti so zασobovaním dediny napr. priemyselným tovarom, možnosťami vedúcich pracovníkov investovať a užiť svoje úspory, kultúrnej stránky ich každodenného života, činnosti v spoločenských organizáciách a nakoniec aj otázok ich zdravotného stavu.

Bohatý faktografický materiál je zhrnutý v 27 tabuľkách.

Prínosom publikácie je, že väčšina konštatovaní, ktoré pochádzajú z autentických výpovedí riadiacich pracovníkov, je použiteľná k ďalšiemu zdokonaleniu riadenia poľnohospodárskych podnikov. V knihe uvedené príklady, vzory a tendencie môžu byť vhodným návodom na riešenie problémov v konkrétnom poľnohospodárskom podniku.

Vychádzajúc zo skutočnosti, že spoločenské otázky sú oveľa zložitejšie ako ktorékoľvek organické, resp. anorganické substancie, s ktorými v poľnohospodárstve pracujeme, je aj spoznávanie ich problémov ťažšie, je k tomu potrebná veľká trpezlivosť a vnímavé pozorovanie. Preto nie je možné ľutovať žiadnu námahu vynaloženú na spoznávanie zákonitostí medziludských vzťahov. Toto spoznávanie sa stane dokonalým a prospešným len vtedy, keď neobídeme ani otázky zmýšľania, počínania a stimulácie, pretože len pri zohľadnení a pohotovej modifikácii motivujúcich faktorov môžeme ovplyvniť a zmeniť konanie človeka v záujme požiadaviek spoločnosti.

V poľnohospodárstve sa rýchlo mení štruktúra výroby, technika ako aj technológia, a týmto zmenám zodpovedajúc sa menia podmienky riadenia. Je potrebné si uvedomiť,

že ani riadiacia štruktúra neostáva stranou, že sa tiež rýchlo mení a preskupuje.

Tieto premeny si vyžadujú neustále pozorovanie a účelné je preto po niekoľkých rokoch opätovné zmapovanie funkčnosti a motivačnosti existujúcej riadiacej štruktúry.

Po prečítaní knihy čitateľ dospeje k názoru, že poznatky z jednotlivých analyzovaných problémových okruhov sú vhodné k zhotoveniu „autosnímk“, a preto je možné odporúčať knihu každému vedúcemu pracovníkovi na ktoromkoľvek riadiacom stupni k porovnaniu vlastnej situácie, postavenia a zmýšľania, k navodeniu potreby sebaskúmania, ktoré je „odrazovým mostíkom“ k vyššiemu stupňu sebarealizácie.

Ing. Pavol Stehlo, CSc.

OBŠAH	
Hoppej L., Velgos M.: Prvé poznatky z uplatňovania integračného fondu v SSR	915
Vláčil R.: K otázkam koncentrácie podnikov a prevádzok s chovom oviec	927
Minařík B., Motýčka A.: Vícekriteriální hodnocení užítkovosti a spotřeby jaderných krmiv v souboru zemědělských podniků	933
Hanák A., Veselý P., Zobač P.: Ekonomické vyhodnocení úpravy slámy hydroxidem sodným ve výkrmu býků	947
Hemelík T.: Ekonomicko-právní aspekty nové úpravy spolupráce v zemědělství a jejich forem	955

Z vědeckého života

Hajná M.: Úkoly vyřešené ve VÚEZVŽ v Praze v roce 1984	965
--	-----

Z nové ekonomické literatury

Stehlo P.: András Ivanics: Ako zmýšľajú, pracujú a žijú vedúci pracovníci poľnohospodárskych družstiev v Maďarskej ľudovodemokratickej republike	968
--	-----

Příloha

Statistické přehledy o československém a zahraničním zemědělství (Výsledky hospodaření státních statků podle výrobních oblastí Výsledky hospodaření JZD podle výrobních oblastí)	
--	--

СОДЕРЖАНИЕ

Хоппей Л., Велгос М.: Новые данные в использовании интеграционного фонда в ССР	915
Влачил Р.: К вопросам концентрации предприятий и производств по разведению овец	927
Минаржик Б., Мотычка А.: Комплексная оценка продуктивности и потребления концентратов в сельхозпредприятиях	933
Ганак А., Веселы П., Зобач П.: Экономическая оценка обработки соломы гидроксидом натрия при откорме быков	947
Хемелик Т.: Экономико-правовые аспекты нового установления сотрудничества в сельском хозяйстве и их форм	955

Из научной жизни

Хайна М.: Задачи, решенные в НИИЭСХИП в Праге в 1984 г.	965
---	-----

Из новой экономической литературы

Стегло П.: Андраш Иванич: О чем думают, как работают и живут руководители сельхозкооперативов в Венгерской Народной Республике	968
--	-----

Приложение

Статистические обзоры о чехословацком и зарубежном сельском хозяйстве (Результаты ведения хозяйства в госхозах согласно производственным областям Результаты ведения хозяйства в ЕСХК согласно производственным областям)	
---	--

CONTENTS

Hoppej L., Velgos M.: The First Findings from the Use of Integration Fund in the SSR	915
Vláčil R.: Problems of the Concentration of Sheep Farms	927
Minařík B., Motýčka A.: Many-sided Evaluation of Efficiency and Consumption of Concentrates in a Set of Farms	933
Hanák A., Veselý P., Zobač P.: Economic Evaluation of Straw Treatment with Sodium Hydroxide in Bull Fattening	947
Hemelík T.: Economic and Legal Aspect and Forms of the New Regulation of Co-operation in Agriculture	955

Science Life

Hajná M.: Research Projects Solved in the Economic Research Institute for Agriculture and Food in Prague in 1984	965
--	-----

New Economic Literature

Stehlo P.: András Ivanics: The Way of Thinking, Working and Living of Managerial Workers on Cooperative Farms in the Hungarian People's Republic	968
--	-----

Supplement

Statistical Surveys of Agriculture in Czechoslovakia and Abroad (Economic Results of State Farms by Production Regions Economic Results of Cooperative Farms by Production Regions)	
---	--

INHALT

Hoppej L., Velgos M.: Erste Erkenntnisse aus der Anwendung des Integrationsfonds in der SSR	915
Vláčil R.: Ein Beitrag zu Fragen der Konzentration der Schafzuchtbetriebe . . .	927
Minařík B., Motyčka A.: Mehrkriteriale Bewertung den Nutzeffekts und des Verbrauchs von Kraftfutter in Landwirtschaftsbetrieben	933
Hanák A., Veselý P., Zobač P.: Ökonomische Bewertung der Strohaufbereitung mit Sodahydroxyd bei der Bullenmast	947
Hemelík T.: Ökonomisch-rechtliche Aspekte der Neugestaltung der Zusammenarbeit in der Landwirtschaft und deren Formen	955

Aus dem wissenschaftlichen Leben

Hajná M.: Aufgaben, die im FI für Ökonomik der Land-und Nahrungsgüterwirtschaft, Praha, im Jahre 1984 gelöst wurden	965
---	-----

Neue ökonomische Literatur

Stehlo P.: András Ivanics: Wie leitende Mitarbeiter der LPG in der UVR denken, arbeiten und leben	968
---	-----

Beilage

Statistische Übersichten über die tschechoslowakische und ausländische Landwirtschaft (Ergebnisse der Wirtschaftstätigkeit der Staatsgüter nach Produktionsgebieten Ergebnisse der Wirtschaftstätigkeit der LPG nach Produktionsgebieten)	
--	--

Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta, doručovatel a PNS-ÚED Praha, závod 01 — AOT, Kafkova 19, 160 00 Praha 6, PNS-ÚED Praha, závod 02, Obránců míru 2, 656 07 Brno, PNS-ÚED Praha, závod 03, Kubánská 1539, 708 72 Ostrava-Poruba. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS-ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kafkova 19, 160 00 Praha 6. Vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., Brno, závod 3, 737 36 Český Těšín.

STATISTICKÉ PŘEHLEDY

ČÍSLO
10-11

o československém a zahraničním zemědělství
PŘÍLOHA ČÍSLO 11 ČASOPISU ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

1985

VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ STÁTNÍCH STATKŮ PODLE VÝROBNÍCH OBLASTÍ

Výsledky hospodaření státních statků v ČSSR podle výrobních oblastí v letech 1980 až 1984¹⁾

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983 ²⁾	1984
Počet státních statků k 31. 12.	K	25	25	25	26	26
	Ř	37	36	36	37	38
	B	41	39	41	42	42
	BO	25	25	27	27	27
	H	33	33	28	28	28
	celkem	161	158	157	160	161
Výměra zemědělské půdy v ha	K	164 744	162 459	151 147	147 213	147 310
	Ř	259 962	263 147	264 766	257 293	256 143
	B	325 690	321 297	340 059	404 982	403 374
	BO	235 150	231 867	242 679	243 182	244 901
	H	385 385	380 052	345 006	345 019	342 490
	celkem	1 370 931	1 358 822	1 343 657	1 397 689	1 394 218
Průměrný evidenční počet přepočtený pracovníků úhrnem	K	25 126	24 815	22 583	22 119	22 016
	Ř	35 070	34 946	34 355	32 894	32 815
	B	38 697	38 030	39 715	46 399	46 199
	BO	25 144	24 952	26 521	26 461	26 745
	H	40 420	41 561	37 532	37 802	38 435
	celkem	164 457	164 304	160 706	165 675	166 210
Z toho technicko-hospodářských pracovníků ³⁾	K	2 966	2 940	2 669	2 684	2 697
	Ř	4 516	4 531	4 542	4 409	4 467
	B	5 373	5 299	5 567	6 911	6 979
	BO	3 540	3 490	3 688	3 733	3 756
	H	5 689	6 098	5 576	5 647	5 786
	celkem	22 084	22 358	22 042	23 384	23 685
Počet ha zemědělské půdy na 1 pracovníka	K	6,6	6,5	6,7	6,7	6,7
	Ř	7,4	7,5	7,7	7,8	7,8
	B	8,4	8,4	8,6	8,7	8,7
	BO	9,3	9,3	9,2	9,2	9,2
	H	9,5	9,1	9,2	9,1	8,9
	celkem	8,3	8,3	8,4	8,4	8,4
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách) ³⁾ v Kčs na 1 pracovníka	K	116 733	110 232	115 838	121 726	129 119
	Ř	107 361	104 431	106 517	114 554	117 876
	B	104 598	103 561	103 739	116 292	118 990
	BO	92 126	92 487	94 632	100 626	101 310
	H	87 447	88 323	90 369	94 686	95 045
	celkem	100 919	99 217	101 408	109 240	111 730
Počet skotu na 100 ha zemědělské půdy	K	72	73	73	76	79
	Ř	75	76	75	77	75
	B	73	73	74	76	76
	BO	66	69	70	70	69
	H	67	70	71	72	72
	celkem	71	72	73	74	74
Počet prasat na 100 ha orné půdy	K	141	121	120	132	120
	Ř	124	107	97	92	88
	B	96	84	81	80	76
	BO	68	56	59	59	59
	H	65	59	54	52	50
	celkem	98	85	81	81	77

¹⁾ ze speciálního zpracování údajů za jednotlivé státní statky; je zpracován celý sektor státních statků řízených zemědělskými územními orgány, přičemž oborové podniky jsou zahrnuty vždy jako jeden podnik; údaje za rok 1984 jsou předběžné

²⁾ od roku 1983 včetně Státních statků Tachov, které byly do roku 1982 ústředně řízeny

³⁾ od roku 1982 pouze stálí

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983 ²⁾	1984
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách ⁴⁾) v Kčs na 1 ha z. p.	K	17 799	16 838	17 307	18 290	19 297
	Ř	14 460	13 868	13 821	14 645	15 101
	B	12 431	12 258	12 116	13 324	13 628
	BO	9 861	9 953	10 342	10 949	11 064
	H	9 232	9 659	9 831	10 374	10 666
	celkem	12 127	11 997	12 129	12 949	13 320
Z toho produkce rostlinné výroby	K	8 034	6 877	8 034	8 016	8 868
	Ř	6 174	5 762	6 181	6 655	6 931
	B	4 886	4 857	4 983	5 574	5 804
	BO	3 584	3 733	4 142	4 390	4 411
	H	3 313	3 674	3 679	4 126	4 147
	celkem	4 847	4 751	5 075	5 467	5 683
V Kčs na 1 ha z. p.: výkony celkem ⁵⁾	K	16 993	16 265	18 104	19 791	21 577
	Ř	14 438	14 168	16 392	17 380	18 778
	B	13 797	13 924	15 402	17 628	18 753
	BO	12 013	12 305	14 505	16 012	16 783
	H	12 645	13 476	15 770	17 002	18 578
	celkem	13 676	13 849	15 833	17 374	18 667
materiální náklady a služby nemateriální povahy ⁵⁾	K	11 276	11 817	12 264	13 130	14 313
	Ř	10 713	10 910	11 818	12 236	13 380
	B	9 558	9 887	10 835	11 967	12 708
	BO	8 665	9 124	10 073	10 953	11 667
	H	9 047	9 502	10 878	11 568	12 826
	celkem	9 688	10 078	11 063	11 864	12 847
náklady na mzdy a odměny za práci	K	4 343	4 416	4 387	4 596	4 723
	Ř	3 916	3 967	3 980	4 086	4 244
	B	3 457	3 540	3 571	3 666	3 775
	BO	3 123	3 214	3 363	3 502	3 609
	H	3 263	3 397	3 469	3 577	3 759
	celkem	3 540	3 632	3 680	3 791	3 928
zisk (+), ztráta (-) běžného roku	K	1 327	191	1 229	1 665	2 013
	Ř	-232	-541	440	923	1 047
	B	457	207	701	1 586	1 909
	BO	-65	-351	639	1 066	1 146
	H	31	186	1 035	1 440	1 605
	celkem	222	-41	784	1 346	1 553
dotace a subvence k hosp. výsledku celkem ⁶⁾	K	215	524	395	460	327
	Ř	953	1 109	843	955	809
	B	538	616	496	446	557
	BO	882	841	606	518	660
	H	732	768	654	573	662
	celkem	691	782	614	585	623
Podíl tržeb ze zemědělské výroby na tržbách z výrobních činností celkem (%)	K	82,3	80,6	84,8	85,5	84,1
	Ř	86,5	86,0	86,9	85,4	85,5
	B	85,8	83,9	86,8	78,7	81,4
	BO	82,1	80,0	82,6	80,0	80,9
	H	73,9	71,5	72,4	72,6	70,2
	celkem	82,2	80,2	82,6	79,8	80,0

⁴⁾ ve stálých cenách roku 1980 (podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou)

⁵⁾ srovnatelnost údajů o výkonech a nákladech je ovlivněna úpravami nákupních cen zemědělských výrobků a doplňkových cenových nástrojů a úpravami odbytových cen krmných směsí průmyslových hnojiv a dalších materiálových vstupů

⁶⁾ od roku 1981 dotace a subvence ze státního rozpočtu a státních fondů

Výsledky hospodaření státních statků v ČSR podle výrobních oblastí v letech 1980 až 1984¹⁾

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983 ²⁾	1984
Počet státních statků k 31. 12.	K	2	2	1	1	1
	Ř	30	29	29	29	30
	B	31	29	32	33	33
	BO	17	17	16	16	16
	H	17	17	15	15	15
	celkem	97	94	93	94	95
Výměra zem. půdy v ha	K	44 191	44 159	26 149	26 171	26 215
	Ř	213 720	216 408	216 479	216 181	214 913
	B	271 958	265 774	291 313	356 265	354 707
	BO	189 140	188 792	187 829	187 660	187 246
	H	285 883	284 229	260 818	260 493	257 246
	celkem	1 004 892	999 362	982 588	1 046 770	1 040 327
Průměrný evidenční počet přepočtený pracovníků úhrnem	K	6 931	6 920	3 936	3 932	3 897
	Ř	28 478	28 547	28 015	28 043	27 955
	B	31 524	30 830	33 364	40 117	39 972
	BO	20 089	19 920	19 730	19 691	19 845
	H	29 491	30 733	28 222	28 322	28 680
	celkem	116 513	116 950	113 267	120 105	120 349
Z toho technicko-hospodářských pracovníků ³⁾	K	867	859	482	486	495
	Ř	3 751	3 761	3 770	3 797	3 842
	B	4 535	4 449	4 804	6 156	6 220
	BO	2 945	2 911	2 912	2 953	2 973
	H	4 355	4 771	4 437	4 509	4 616
	celkem	16 453	16 751	16 405	17 901	18 146
Počet ha zemědělské půdy na 1 pracovníka	K	6,4	6,4	6,6	6,7	6,7
	Ř	7,5	7,6	7,7	7,7	7,7
	B	8,6	8,6	8,7	8,9	8,9
	BO	9,4	9,5	9,5	9,5	9,4
	H	9,6	9,2	9,2	9,2	9,0
	celkem	8,6	8,5	8,7	8,7	8,6
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách) ⁴⁾ v Kčs na 1 pracovníka	K	132 704	116 545	135 790	132 502	141 131
	Ř	110 807	106 876	109 825	117 073	119 642
	B	108 592	108 047	106 287	119 955	122 177
	BO	98 527	98 118	102 611	110 427	110 429
	H	93 621	93 115	94 134	100 151	100 476
	celkem	105 043	102 649	104 519	113 461	115 093
Počet skotu na 100 ha zem. půdy	K	77	79	79	81	82
	Ř	77	77	78	79	77
	B	74	75	74	77	76
	BO	71	72	73	73	72
	H	72	74	74	75	74
	celkem	73	75	75	76	75
Počet prasat na 100 ha orné půdy	K	167	141	146	158	129
	Ř	119	102	90	85	81
	B	88	77	76	77	74
	BO	68	55	57	57	57
	H	49	44	38	37	36
	celkem	88	75	70	70	67

¹⁾ ze speciálního zpracování údajů za jednotlivé státní statky; je zpracován celý sektor státních statků řízených zemědělskými územními orgány, přičemž oborové podniky jsou zahrnuty vždy jako 1 podnik; údaje za rok 1984 jsou předběžné

²⁾ od roku 1983 včetně Státních statků Tachov, které byly do roku 1982 ústředně řízeny

³⁾ od roku 1982 pouze stálí

⁴⁾ ve stálých cenách roku 1980 (podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou)

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983 ²⁾	1984
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách ⁴⁾) v Kčs na 1 ha zem. půdy	K	20 813	18 263	20 439	19 907	20 980
	Ř	14 747	14 098	14 213	15 187	15 563
	B	12 594	12 534	12 173	13 507	13 768
	BO	10 479	10 353	10 779	11 587	11 704
	H	9 759	10 068	10 186	10 889	11 202
	celkem	12 217	12 012	12 048	13 018	13 314
Z toho produkce rostlinné výroby	K	10 076	7 613	10 398	8 933	10 184
	Ř	6 463	6 009	6 493	7 029	7 201
	B	4 933	5 016	5 013	5 675	5 869
	BO	3 827	3 926	4 379	4 694	4 662
	H	3 559	3 899	3 885	4 413	4 440
	celkem	4 890	4 822	5 062	5 546	5 682
V Kčs na 1 ha zem. půdy: výkony celkem ⁵⁾	K	19 547	17 582	19 965	20 439	21 903
	Ř	14 729	14 314	16 870	17 916	19 211
	B	13 791	14 066	15 491	17 837	18 947
	BO	12 533	12 608	14 738	16 357	17 043
	H	13 251	13 857	16 533	17 833	19 440
	celkem	13 856	13 940	16 047	17 652	18 855
materiální náklady a služby nemateriální povahy ⁵⁾	K	12 000	12 208	12 893	13 324	14 237
	Ř	10 736	10 992	11 986	12 534	13 713
	B	9 634	10 005	10 985	12 111	12 859
	BO	9 015	9 270	10 293	11 240	11 943
	H	9 438	9 744	11 283	11 973	13 302
	celkem	9 802	10 103	11 203	12 038	13 015
náklady na mzdy a odměny za práci	K	4 424	4 454	4 271	4 417	4 490
	Ř	3 927	3 995	4 034	4 163	4 323
	B	3 382	3 481	3 520	3 621	3 728
	BO	3 121	3 162	3 254	3 398	3 514
	H	3 293	3 373	3 487	3 593	3 767
	celkem	3 470	3 544	3 594	3 706	3 841
zisk (+), ztráta (-) běžného roku	K	2 385	1 379	1 871	2 146	2 410
	Ř	-78	-434	639	1 077	1 094
	B	466	298	691	1 679	1 983
	BO	57	-135	754	1 235	1 234
	H	175	338	1 324	1 803	1 967
	celkem	275	117	891	1 518	1 671
dotace a subvence k hosp. výsledku celkem včetně použití vlastních fondů ⁶⁾	K	103	137	52	50	59
	Ř	1 035	1 175	854	887	827
	B	530	521	498	441	563
	BO	885	675	519	471	659
	H	750	663	613	550	682
	celkem	748	715	599	556	651
Podíl tržeb ze zemědělské výroby na tržbách z výrobních činností celkem (%)	K	76,1	75,2	84,1	84,0	80,6
	Ř	87,1	86,1	87,3	85,2	85,4
	B	86,4	83,9	87,3	78,0	81,1
	BO	83,4	81,8	85,6	83,1	84,0
	H	75,6	72,4	72,5	72,9	70,5
	celkem	82,8	80,6	83,2	79,4	80,0

⁵⁾ srovnatelnost údajů o výkonech a nákladech je ovlivněna úpravami nákupních cen zemědělských výrobků a doplňkových cenových nástrojů a úpravami odbytových cen krmných směsí, průmyslových hnojiv a dalších materiálových vstupů

⁶⁾ od roku 1981 dotace a subvence ze státního rozpočtu a státních fondů

Výsledky hospodaření státních statků v SSR podle výrobních oblastí v letech 1980 až 1984¹⁾

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984
Počet státních statků k 31. 12.	K	23	23	24	25	25
	Ř	7	7	7	8	8
	B	10	10	9	9	9
	BO	8	8	11	11	11
	H	16	16	13	13	13
	celkem	64	64	64	66	66
Výměra zem. půdy v ha	K	120 553	118 300	124 998	121 042	121 095
	Ř	46 242	46 739	48 287	41 112	41 230
	B	53 732	55 523	48 746	48 717	48 667
	BO	46 010	43 075	54 850	55 522	57 655
	H	99 502	95 823	84 188	84 526	85 244
	celkem	366 039	359 460	361 069	350 919	353 891
Průměrný evidenční počet přepočtený pracovníků úhrnem	K	18 195	17 895	18 647	18 187	18 119
	Ř	6 592	6 399	6 340	4 851	4 860
	B	7 173	7 200	6 351	6 282	6 227
	BO	5 055	5 032	6 791	6 770	6 900
	H	10 929	10 828	9 310	9 480	9 755
	celkem	47 944	47 354	47 439	45 570	45 861
Z toho technicko-hospodářských pracovníků ²⁾	K	2 099	2 081	2 187	2 198	2 202
	Ř	765	770	772	612	625
	B	838	850	763	755	759
	BO	595	579	776	780	783
	H	1 334	1 327	1 139	1 138	1 170
	celkem	5 631	5 607	5 637	5 483	5 539
Počet ha zem. půdy na 1 pracovníka	K	6,6	6,6	6,7	6,7	6,7
	Ř	7,0	7,3	7,6	8,5	8,5
	B	7,5	7,7	7,7	7,8	7,8
	BO	9,1	8,6	8,1	8,2	8,4
	H	9,1	8,8	9,0	8,9	8,7
	celkem	7,6	7,6	7,6	7,7	7,7
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách) ³⁾ v Kčs na 1 pracovníka	K	110 649	107 791	111 627	119 397	126 535
	Ř	92 476	93 524	91 899	99 989	107 718
	B	87 046	84 353	90 355	92 897	98 538
	BO	66 686	70 198	71 448	72 118	75 086
	H	70 787	74 723	78 958	78 361	79 078
	celkem	90 897	90 743	93 979	98 117	102 904
Počet skotu na 100 ha zem. půdy	K	70	71	72	75	78
	Ř	67	68	65	67	67
	B	67	66	70	73	72
	BO	48	55	59	60	59
	H	56	59	60	63	64
	celkem	63	65	66	68	69
Počet prasat na 100 ha orné půdy	K	131	113	114	126	118
	Ř	150	131	133	135	132
	B	145	127	115	103	96
	BO	69	63	72	72	69
	H	148	139	145	137	127
	celkem	133	117	117	119	112

¹⁾ ze speciálního zpracování údajů za jednotlivé státní statky; za rok 1984 předběžné údaje

²⁾ od roku 1982 pouze stálí

³⁾ ve stálých cenách roku 1980 (podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou)

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách ³⁾ v Kčs na 1 ha zem. půdy	K	16 694	16 305	16 652	17 940	18 933
	Ř	13 139	12 804	12 066	11 798	12 967
	B	11 609	10 939	11 772	11 979	12 608
	BO	7 323	8 200	8 846	8 794	8 986
	H	7 742	8 444	8 732	8 789	9 049
	celkem	11 883	11 954	12 347	12 741	13 335
Z toho produkce rostlinné výroby	K	7 286	6 603	7 539	7 818	8 583
	Ř	4 843	4 018	4 782	4 687	5 521
	B	4 653	4 094	4 806	4 831	5 327
	BO	2 584	2 886	3 331	3 362	3 597
	H	2 615	3 006	3 042	3 239	3 264
	celkem	4 728	4 553	5 113	5 229	5 685
V Kčs na 1 ha zem. půdy: výkony celkem ⁴⁾	K	16 057	15 773	17 714	19 651	21 506
	Ř	13 100	13 487	14 249	14 561	16 519
	B	13 827	13 246	14 871	16 098	17 343
	BO	9 880	10 976	13 705	14 844	15 939
	H	10 931	12 347	13 406	14 442	15 976
	celkem	13 184	13 597	15 253	16 546	18 114
materiální náklady a služby nemateriální povahy ⁴⁾	K	11 010	11 671	12 133	13 088	14 330
	Ř	10 607	10 527	11 063	10 670	11 644
	B	9 174	9 326	9 936	10 915	11 612
	BO	7 228	8 484	9 321	9 985	10 770
	H	7 940	8 786	9 624	10 320	11 391
	celkem	9 378	10 009	10 681	11 346	12 355
náklady na mzdy a odměny za práci	K	4 313	4 402	4 412	4 635	4 774
	Ř	3 862	3 838	3 738	3 680	3 833
	B	3 835	3 824	3 874	3 996	4 118
	BO	3 130	3 442	3 739	3 856	3 920
	H	3 177	3 468	3 414	3 527	3 734
	celkem	3 728	3 875	3 914	4 044	4 184
zisk (+), ztráta (-) běžného roku	K	939	-253	1 094	1 561	1 928
	Ř	-941	-1 036	-450	114	805
	B	414	-227	762	908	1 363
	BO	-564	-1 298	246	494	862
	H	-376	-264	141	322	512
	celkem	77	-479	492	834	1 205
dotace a subvence k hosp. výsledku celkem včetně použití vlastních fondů ⁵⁾	K	255	669	467	548	385
	Ř	576	807	795	1310	719
	B	577	1 069	484	483	514
	BO	871	1 571	901	678	664
	H	679	1 080	782	646	604
	celkem	536	966	653	672	540
Podíl tržeb ze zemědělské výroby na tržbách z výrobních činností celkem (%)	K	85,5	83,3	85,0	85,9	85,0
	Ř	83,1	85,1	84,3	86,4	86,6
	B	82,4	83,8	83,0	85,0	83,8
	BO	74,7	70,0	71,3	68,0	69,6
	H	68,2	68,2	72,3	71,3	68,9
	celkem	80,4	79,3	80,8	80,8	80,0

⁴⁾ srovnatelnost údajů o výkonech a nákladech je ovlivněna úpravami nákupních cen zemědělských výrobků a doplňkových cenových nástrojů a úpravami odbytových cen krmných směsí, průmyslových hnojiv a dalších materiálových vstupů

⁵⁾ od roku 1981 dotace a subvence ze státního rozpočtu a státních fondů

Výsledky hospodaření státních statků v roce 1984¹⁾ podle krajů a výrobních oblastí (ze speciálního zpracování údajů za jednotlivé státní statky)

Ukazatel	Výrobní oblast	Středo- český	Jiho- český	Západo- český	Severo- český	Východo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský	Západo- slovenský	Středo- slovenský	Východo- slovenský
Počet státních statků	K	—	—	—	—	—	1	—	19	1	5
	Ř	14	—	—	11	2	2	1	3	1	4
	B	9	—	7	8	1	2	6	4	3	2
	BO	—	1	3	4	5	3	—	1	6	4
	H	—	1	2	—	7	—	5	—	9	4
	celkem	23	2	12	23	15	8	12	27	20	19
Výměra z. p. v ha	K	—	—	—	—	—	26 215	—	82 805	5 246	33 044
	Ř	92 937	—	—	94 477	7 616	14 155	5 728	11 005	7 755	22 470
	B	66 539	—	146 636	72 042	9 470	18 232	41 788	19 687	16 880	12 100
	BO	—	16 517	65 155	41 962	37 216	26 396	—	2 223	33 040	22 392
	H	—	81 496	25 205	—	57 914	—	92 631	—	57 750	27 494
	celkem	159 476	98 013	236 996	208 481	112 216	84 998	140 147	115 720	120 671	117 500
Hrubá zem. produkce (ve státních cenách roku 1980) ²⁾ v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	20 980	—	20 640	14 614	15 340
	Ř	16 157	—	—	13 511	16 954	23 757	17 642	17 119	13 657	10 200
	B	14 062	—	14 411	11 499	14 478	14 515	14 467	14 838	11 496	10 532
	BO	—	12 732	10 465	9 471	14 566	13 632	—	6 915	10 293	7 263
	H	—	10 809	7 850	—	11 845	—	12 058	—	8 837	9 496
	celkem	15 283	11 133	12 628	12 003	13 316	17 774	13 005	19 055	10 168	10 955
z toho produkce rostlinné výroby	K	—	—	—	—	—	10 184	—	9 407	5 727	6 972
	Ř	7 683	—	—	6 214	7 172	10 216	8 246	7 434	5 612	4 552
	B	6 686	—	5 824	4 909	5 654	6 417	6 190	6 708	4 461	4 287
	BO	—	5 483	4 130	3 374	6 052	5 550	—	2 586	4 116	2 930
	H	—	3 915	3 048	—	4 506	—	5 238	—	2 762	4 320
	celkem	7 267	4 179	5 063	5 192	5 297	7 942	5 645	8 628	3 682	4 842

¹⁾ předběžné údaje

²⁾ podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou

dokončení

Ukazatel	Výrobní oblast	Středo- český	Jiho- český	Západo- český	Severo- český	Východo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský	Západo- slovenský	Středo- slovenský	Východo- slovenský
Hrubá zem. pro- dukce (ve stá- lých cenách r. 1980 ²⁾) v Kčs na 1 pracovníka	K	—	—	—	—	—	141 131	—	134 863	99 953	108 337
	Ř	122 311	—	—	115 095	114 776	134 244	105 597	126 780	123 730	91 026
	B	113 336	—	139 089	111 634	136 293	121 006	102 313	113 576	91 920	82 537
	BO	—	113 367	112 068	99 627	124 934	100 569	—	53 003	76 219	75 713
	H	—	104 864	70 509	—	111 722	—	98 551	—	75 403	87 404
	celkem	118 703	106 402	124 272	111 211	118 501	124 167	100 143	129 546	81 999	92 769
Materiální ná- klady a služby nemateriální po- vahy v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	14 237	—	15 076	12 034	12 824
	Ř	13 484	—	—	12 976	14 622	18 843	15 704	12 806	12 198	10 884
	B	11 580	—	13 685	11 449	13 553	12 496	14 426	12 125	10 946	11 708
	BO	—	12 011	11 621	11 070	12 518	13 269	—	15 711	11 833	8 710
	H	—	12 382	12 364	—	11 581	—	15 442	—	11 973	10 168
	celkem	12 689	12 320	12 977	12 065	12 265	14 330	15 150	14 370	11 808	10 933
Mzdové a ostatní osobní náklady v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	4 490	—	4 980	4 594	4 285
	Ř	4 491	—	—	3 882	4 777	5 658	4 968	4 464	3 668	3 580
	B	3 992	—	3 496	3 463	3 667	3 739	4 590	4 165	3 978	4 235
	BO	—	3 602	3 153	3 164	3 848	4 434	—	4 312	4 488	3 044
	H	—	3 466	3 718	—	3 622	—	4 136	—	3 835	3 523
	celkem	4 283	3 489	3 425	3 593	3 779	4 506	4 305	4 780	4 056	3 730
Zisk (+), ztráta (-) běžného roku v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	2 410	—	2 481	1 331	635
	Ř	1 037	—	—	691	1 018	3 563	2 663	2 559	1 097	-155
	B	1 864	—	2 846	275	1 805	2 043	2 107	2 122	825	878
	BO	—	2 018	1 062	-76	1 842	2 391	—	2 599	1 030	442
	H	—	2 315	100	—	1 898	—	2 211	—	234	1 096
	celkem	1 382	2 265	2 063	393	1 812	2 517	2 198	2 430	638	581

VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ JZD PODLE VÝROBNÍCH OBLASTÍ

Výsledky hospodaření JZD v ČSSR podle výrobních oblastí v letech 1980 až 1984¹⁾

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984 ²⁾
Počet JZD k 31. 12.	K	266	261	254	254	253
	Ř	449	445	442	441	439
	B	572	577	580	575	569
	BO	238	237	230	230	231
	H	196	196	198	200	201
	celkem	1 721	1 716	1 704	1 700	1 693
Výměra z. p. v ha (společná půda bez záhumenků)	K	775 226	772 459	759 443	759 493	759 157
	Ř	1 179 748	1 175 217	1 173 636	1 172 460	1 174 776
	B	1 409 773	1 402 439	1 420 725	1 419 285	1 413 115
	BO	522 356	508 967	498 570	497 852	500 625
	H	430 064	424 859	430 238	434 220	438 303
	celkem	4 317 167	4 283 941	4 282 612	4 283 310	4 285 976
Průměrný počet trvale činných pracovníků	K	125 880	125 280	122 237	122 182	123 048
	Ř	175 864	174 770	172 596	172 936	174 651
	B	185 689	186 803	188 645	189 607	188 996
	BO	68 561	67 374	66 830	67 409	68 573
	H	59 141	60 599	61 489	63 473	65 185
	celkem	615 135	614 826	611 797	615 607	620 453
Průměrný počet pomáhajících a brigádníků (přepočtený)	K	9 228	9 650	9 542	9 863	10 248
	Ř	20 276	19 175	20 293	19 882	20 580
	B	19 157	18 929	18 881	18 775	19 661
	BO	7 934	7 986	7 581	7 362	7 739
	H	8 159	8 106	7 473	7 177	7 514
	celkem	64 754	63 846	63 770	63 059	65 742
Počet ha z. p. na 1 pracovníka	K	5,7	5,7	5,8	5,8	5,7
	Ř	6,0	6,1	6,1	6,1	6,0
	B	6,9	6,8	6,8	6,8	6,8
	BO	6,8	6,8	6,7	6,7	6,6
	H	6,4	6,2	6,2	6,1	6,0
	celkem	6,3	6,3	6,3	6,3	6,2
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách) ³⁾ v Kčs na 1 pracovníka	K	105 711	98 943	106 189	109 033	112 052
	Ř	108 323	103 897	110 674	113 335	115 918
	B	96 896	97 846	97 815	105 140	107 411
	BO	86 425	88 614	88 236	91 773	92 586
	H	49 704	52 412	52 335	54 264	55 221
	celkem	96 095	94 169	97 422	101 457	103 555
Počet skotu na 100 ha z. p.	K	68,3	70,4	71,4	74,1	74,3
	Ř	83,3	85,8	86,1	85,6	85,3
	B	82,5	85,0	84,8	85,6	85,1
	BO	80,0	82,0	82,8	84,2	83,5
	H	62,9	66,3	66,5	69,0	68,4
	celkem	78,9	80,3	80,7	81,6	81,4
Počet prasat na 100 ha o. p.	K	190,7	164,4	164,2	165,1	156,2
	Ř	153,5	137,6	133,6	128,4	121,8
	B	130,9	118,3	113,6	112,4	102,7
	BO	98,2	90,4	89,2	86,3	79,9
	H	67,7	64,8	59,6	60,5	58,9
	celkem	145,6	128,6	125,4	123,3	115,4

¹⁾ výsledky ze speciálního analytického zpracování údajů za jednotlivá JZD, při němž byla JZD, která provozovala v rámci kooperace společnou rostlinnou či živočišnou výrobu, zahrnuta v roce 1980 a 1981 jako jedna jednotka

²⁾ předběžné údaje

³⁾ ve stálých cenách roku 1980 (podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou)

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984 ²⁾
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách ³⁾) v Kčs na 1 ha z. p.	K	18 424	17 283	18 426	18 956	19 675
	Ř	18 009	17 146	18 189	18 639	19 264
	B	14 079	14 354	14 288	15 437	15 860
	BO	12 656	13 121	13 169	13 783	14 113
	H	7 778	8 476	8 389	8 829	9 159
	celkem	15 133	14 918	15 368	16 075	16 579
Z toho produkce rostlinné výroby	K	9 266	8 032	9 743	9 782	10 374
	Ř	8 234	7 430	8 920	8 770	9 378
	B	5 627	5 784	6 019	6 614	6 965
	BO	5 224	5 619	5 864	6 000	6 163
	H	2 869	3 337	3 330	3 487	3 588
	celkem	6 670	6 379	7 186	7 377	7 791
V Kčs na 1 ha z. p.: výkony celkem ⁴⁾	K	18 403	17 767	20 307	21 513	23 500
	Ř	18 226	17 738	20 453	21 399	23 386
	B	15 340	15 995	17 652	19 801	21 383
	BO	14 977	15 814	17 778	19 296	20 746
	H	13 704	14 852	16 388	18 042	19 951
	celkem	16 472	16 658	18 778	20 321	22 087
materiální náklady a služby nemateriální povahy ⁴⁾	K	10 805	11 286	12 254	12 868	14 298
	Ř	11 046	11 480	12 712	13 239	14 606
	B	9 675	10 357	11 492	12 562	13 756
	BO	9 213	9 884	10 989	11 895	13 130
	H	8 400	9 247	10 056	10 922	12 322
	celkem	10 070	10 666	11 759	12 588	13 865
náklady na mzdy a odměny za práci	K	4 343	4 455	4 546	4 695	4 856
	Ř	4 254	4 353	4 438	4 567	4 743
	B	3 651	3 833	3 908	4 077	4 209
	BO	3 662	3 840	3 983	4 151	4 334
	H	3 737	4 055	4 141	4 396	4 625
	celkem	3 950	4 111	4 198	4 365	4 527
zisk (+), ztráta (-) běžného roku	K	2 403	1 401	2 389	2 606	3 091
	Ř	1 982	1 246	2 233	2 500	2 943
	B	1 029	791	1 185	1 935	2 246
	BO	997	1 008	1 643	1 980	2 351
	H	646	528	1 156	1 456	1 804
	celkem	1 495	1 025	1 736	2 168	2 554
dotace a subvence k hospodářskému výsledku celkem ⁵⁾ vč. použití vlastních fondů	K	215	379	161	159	174
	Ř	269	344	200	176	195
	B	308	329	236	165	164
	BO	358	361	235	165	199
	H	552	606	448	339	368
	celkem	311	379	234	184	199
Podíl tržeb ze zem. výroby na tržbách z výr. činností celkem v %	K	83,2	81,2	81,6	79,9	77,7
	Ř	83,6	82,0	83,0	81,8	80,0
	B	77,0	75,1	75,0	74,1	72,6
	BO	73,2	72,2	71,4	70,9	69,0
	H	51,2	51,1	53,3	51,9	50,7
	celkem	78,1	76,3	76,8	75,5	73,7

⁴⁾ srovnatelnost údajů o výkonech a nákladech je ovlivněna úpravami nákupních cen zemědělských výrobků a doplňkových cenových nástrojů a úpravami odbytových cen krmných směsí, průmyslových hnojiv a ostatních materiálových vstupů

⁵⁾ od roku 1981 dotace a subvence ze státního rozpočtu a státních fondů

Výsledky hospodaření JZD v ČSR podle výrobních oblastí v letech 1980 až 1984¹⁾

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984 ²⁾
Počet JZD k 31. 12.	K	36	36	32	32	32
	Ř	353	349	353	353	351
	B	449	454	457	453	449
	BO	184	183	172	172	173
	H	58	58	55	55	55
	celkem	1 080	1 080	1 069	1 065	1 060
Výměra z. p. v ha (společná půda bez záhumnků)	K	100 699	100 593	87 780	87 556	87 450
	Ř	913 764	912 079	931 705	930 450	931 931
	B	1 106 037	1 109 683	1 121 803	1 119 951	1 114 314
	BO	409 897	399 352	379 696	378 734	381 482
	H	103 802	105 016	100 257	100 037	99 732
	celkem	2 634 199	2 626 723	2 621 241	2 616 728	2 614 909
Průměrný počet trvale činných pracovníků	K	17 821	17 686	15 465	15 605	15 658
	Ř	135 632	134 418	135 778	135 812	136 774
	B	136 432	137 018	137 979	138 615	137 589
	BO	52 646	51 152	48 109	48 406	49 219
	H	16 547	16 815	16 130	16 378	16 583
	celkem	359 078	357 089	353 461	354 816	356 823
Průměrný počet pomáhajících a brigádníků (přepočtený)	K	1 811	1 944	1 880	1 832	1 859
	Ř	16 288	15 484	16 946	16 713	17 320
	B	14 209	14 284	14 699	14 682	15 539
	BO	6 216	6 113	5 640	5 636	5 909
	H	1 688	1 665	1 549	1 514	1 599
	celkem	40 212	39 490	40 714	40 377	42 226
Počet ha z. p. na 1 pracovníka	K	5,1	5,1	5,1	5,0	5,0
	Ř	6,0	6,1	6,1	6,1	6,0
	B	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
	BO	7,0	7,0	7,1	7,0	6,9
	H	5,7	5,7	5,7	5,6	5,5
	celkem	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách) ³⁾ v Kčs na 1 pracovníka	K	108 284	95 131	110 790	105 605	108 465
	Ř	115 222	110 494	117 398	119 979	123 128
	B	110 961	111 664	110 328	119 506	122 237
	BO	95 347	98 734	100 212	104 174	105 000
	H	64 356	67 099	68 336	71 693	71 618
	celkem	108 020	106 460	109 825	114 814	117 276
Počet skotu na 100 ha z. p.	K	74,3	77,8	78,4	77,8	78,4
	Ř	88,9	91,2	90,6	89,7	89,5
	B	87,8	89,6	89,2	89,4	88,6
	BO	85,8	87,5	88,0	89,0	87,9
	H	92,8	94,9	94,9	95,7	94,3
	celkem	88,4	89,7	89,6	89,4	88,8
Počet prasat na 100 ha o. p.	K	163,2	133,1	118,5	131,3	123,8
	Ř	150,7	134,9	130,5	124,9	119,1
	B	128,3	113,7	108,0	107,6	97,7
	BO	94,3	86,1	80,1	77,9	72,2
	H	46,4	43,5	35,6	34,2	30,7
	celkem	132,6	116,9	111,8	109,5	102,1

¹⁾ výsledky ze speciálního analytického zpracování údajů za jednotlivá JZD, při němž byla JZD, která provozovala v rámci kooperace společnou rostlinnou či živočišnou výrobu, zahrnuta v roce 1980 a 1981 jako jedna jednotka

²⁾ předběžné údaje

³⁾ ve stálých cenách roku 1980 (podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou)

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984 ²⁾
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách ³⁾) v Kčs na 1 ha z. p.	K	21 111	18 564	21 892	21 031	21 726
	Ř	19 157	18 160	19 244	19 668	20 359
	B	15 113	15 225	15 016	16 358	16 798
	BO	13 692	14 158	14 186	14 865	15 174
	H	11 306	11 808	12 050	12 823	13 057
	celkem	16 374	16 073	16 515	17 340	17 852
Z toho produkce rostlinné výroby	K	11 664	8 965	12 848	11 461	12 163
	Ř	8 889	8 015	9 564	9 333	9 984
	B	6 118	6 215	6 400	7 106	7 496
	BO	5 740	6 186	6 469	6 580	6 741
	H	4 205	4 598	4 865	5 072	5 168
	celkem	7 157	6 876	7 692	7 890	8 340
V Kčs na 1 ha z. p.: výkony celkem ⁴⁾	K	22 895	20 930	26 098	26 575	29 497
	Ř	18 954	18 373	21 258	22 042	24 056
	B	15 402	15 784	17 568	19 897	21 411
	BO	15 346	16 072	17 798	19 381	20 650
	H	18 528	19 166	21 089	23 102	25 040
	celkem	17 035	17 059	19 333	20 957	22 651
materiální náklady a služby nemateriální povahy ⁴⁾	K	12 825	13 279	14 956	15 524	18 044
	Ř	11 421	11 829	13 129	13 619	15 000
	B	9 764	10 300	11 554	12 701	13 876
	BO	9 489	10 026	11 027	11 986	13 197
	H	11 609	12 223	13 328	14 139	16 099
	celkem	10 486	10 980	12 219	13 123	14 402
náklady na mzdy a odměny za práci	K	4 923	5 104	5 345	5 479	5 635
	Ř	4 331	4 409	4 498	4 606	4 768
	B	3 508	3 641	3 719	3 870	3 975
	BO	3 663	3 794	3 840	3 998	4 143
	H	4 478	4 652	4 808	5 034	5 248
	celkem	3 910	4 028	4 109	4 254	4 386
zisk (+), ztráta (-) běžného roku	K	3 631	2 475	4 279	4 199	4 850
	Ř	2 253	1 538	2 568	2 772	3 247
	B	1 109	877	1 278	2 159	2 469
	BO	1 042	1 167	1 775	2 140	2 536
	H	1 477	1 407	2 075	2 443	2 728
	celkem	1 608	1 233	1 939	2 458	2 846
dotace a subvence k hospodářskému výsledku celkem ⁵⁾ vč. použití vlastních fondů	K	204	271	202	326	294
	Ř	236	299	186	155	158
	B	285	274	224	142	132
	BO	350	297	210	125	155
	H	357	421	309	195	303
	celkem	278	292	211	153	157
Podíl tržeb ze zem. výroby na tržbách z výr. činností celkem v %	K	78,5	73,4	74,2	71,4	68,7
	Ř	85,7	84,0	84,5	83,6	81,8
	B	81,2	79,4	78,1	77,0	75,7
	BO	76,3	75,6	76,1	75,1	73,1
	H	54,0	53,9	55,6	55,3	54,3
	celkem	81,0	79,3	79,4	78,2	76,6

⁴⁾ srovnatelnost údajů o výkonech a nákladech je ovlivněna úpravami nákupních cen zemědělských výrobků a doplňkových cenových nástrojů a úpravami odbytových cen krmných směsí, průmyslových hnojiv a ostatních materiálových vstupů

⁵⁾ od roku 1981 dotace a subvence ze státního rozpočtu a státních fondů

Výsledky hospodaření JZD v SSR podle výrobních oblastí v letech 1980 až 1984¹⁾

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984 ²⁾
Počet JZD k 31. 12.	K	230	225	222	222	221
	Ř	96	96	89	88	88
	B	123	123	123	122	120
	BO	54	54	58	58	58
	H	138	138	143	145	146
	celkem	641	636	635	635	633
Výměra z. p. v ha (společná půda bez záhumenků)	K	674 527	671 866	671 663	671 937	671 707
	Ř	265 984	263 138	241 931	242 010	242 845
	B	303 736	292 756	298 922	299 334	298 801
	BO	112 459	109 615	118 874	119 118	119 143
	H	326 262	319 843	329 981	334 183	338 571
	celkem	1 682 968	1 657 218	1 661 371	1 666 582	1 671 067
Průměrný počet trvale činných pracovníků	K	108 059	107 594	106 772	106 577	107 390
	Ř	40 232	40 352	36 818	37 124	37 877
	B	49 257	49 785	50 666	50 992	51 407
	BO	15 915	16 222	18 721	19 003	19 354
	H	42 594	43 784	45 359	47 095	48 602
	celkem	256 057	257 737	258 336	260 791	264 630
Průměrný počet pomáhajících a brigádníků (přepočtený)	K	7 417	7 706	7 662	8 031	8 389
	Ř	3 988	3 691	3 347	3 169	3 260
	B	4 948	4 645	4 182	4 093	4 122
	BO	1 718	1 873	1 941	1 726	1 830
	H	6 471	6 441	5 924	5 663	5 915
	celkem	24 542	24 356	23 056	22 682	23 516
Počet ha z. p. na 1 pracovníka	K	5,8	5,8	5,9	5,9	5,8
	Ř	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9
	B	5,6	5,4	5,5	5,4	5,4
	BO	6,4	6,1	5,8	5,7	5,6
	H	6,6	6,4	6,4	6,3	6,2
	celkem	6,0	5,9	5,9	5,9	5,8
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách) ³⁾ v Kčs na 1 pracovníka	K	105 273	99 591	105 492	109 555	112 595
	Ř	84 620	81 445	85 107	88 184	88 913
	B	57 808	59 436	62 982	65 161	66 525
	BO	56 642	56 584	57 084	59 443	60 279
	H	44 258	47 008	46 819	48 353	49 752
	celkem	79 124	76 889	80 049	82 836	84 600
Počet skotu na 100 ha z. p.	K	67,5	69,3	70,5	73,6	73,8
	Ř	64,0	67,1	68,6	69,7	69,5
	B	63,1	67,4	68,4	71,4	72,1
	BO	58,8	62,0	66,3	69,2	69,4
	H	53,4	56,9	57,9	61,0	60,8
	celkem	63,9	65,5	66,9	69,6	69,7
Počet prasat na 100 ha o. p.	K	194,7	169,0	170,0	169,3	160,3
	Ř	165,8	149,5	148,2	145,1	134,3
	B	145,2	145,3	144,9	139,4	130,7
	BO	123,5	117,9	137,8	131,1	120,9
	H	81,5	79,6	74,7	77,0	76,5
	celkem	172,2	152,0	152,7	151,0	142,1

¹⁾ výsledky ze speciálního analytického zpracování údajů za jednotlivá JZD

²⁾ předběžné údaje

³⁾ ve stálých cenách roku 1980 (podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou)

Ukazatel	Výrobní oblast	1980	1981	1982	1983	1984 ²⁾
Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách ³⁾) v Kčs na 1 ha z. p.	K	18 022	17 091	17 973	18 686	19 407
	Ř	14 068	13 632	14 129	14 682	15 061
	B	10 316	11 050	11 556	11 991	12 363
	BO	8 881	9 341	9 922	10 344	10 718
	H	6 656	7 382	7 276	7 634	8 011
	celkem	13 192	13 088	13 558	14 090	14 588
z toho produkce rostlinné výroby	K	8 908	7 893	9 338	9 563	10 141
	Ř	5 987	5 402	6 441	6 604	7 052
	B	3 840	4 153	4 587	4 774	4 988
	BO	3 343	3 551	3 931	4 158	4 310
	H	2 444	2 923	2 863	3 012	3 122
	celkem	5 907	5 590	6 388	6 573	6 933
V Kčs na 1 ha z. p.: výkony celkem ⁴⁾	K	17 732	17 294	19 550	20 853	22 719
	Ř	15 725	15 537	17 353	18 925	20 815
	B	15 114	16 793	17 969	19 445	21 277
	BO	13 632	14 877	17 713	19 026	21 054
	H	12 169	13 436	14 959	16 527	18 452
	celkem	15 590	16 022	17 902	19 322	21 202
materiální náklady a služby nemateriální povahy ⁴⁾	K	10 504	10 988	11 901	12 522	13 810
	Ř	9 759	10 269	11 107	11 778	13 091
	B	9 349	10 573	11 258	12 044	13 308
	BO	8 207	9 366	10 869	11 605	12 915
	H	8 379	8 270	9 062	9 959	11 210
	celkem	9 419	10 169	11 032	11 749	13 026
náklady na mzdy a odměny za práci	K	4 257	4 358	4 442	4 593	4 754
	Ř	3 990	4 157	4 203	4 419	4 646
	B	4 175	4 559	4 618	4 853	5 084
	BO	3 659	4 009	4 442	4 639	4 945
	H	3 501	3 859	3 938	4 205	4 441
	celkem	4 013	4 242	4 339	4 540	4 748
zisk (+), ztráta (-) běžného roku	K	2 219	1 240	2 142	2 399	2 862
	Ř	1 050	234	943	1 457	1 773
	B	737	464	839	1 097	1 412
	BO	833	427	1 219	1 469	1 759
	H	382	240	877	1 161	1 532
	celkem	1 318	695	1 416	1 713	2 096
dotace a subvence k hospodářskému výsledku celkem ⁵⁾ vč. použití vlastních fondů	K	217	395	155	137	158
	Ř	383	500	253	254	334
	B	393	536	280	251	285
	BO	386	594	314	292	340
	H	614	666	491	383	387
	celkem	363	502	270	235	266
Podíl tržeb ze zem. výroby na tržbách z výr. činností celkem v %	K	84,0	82,7	82,9	81,4	79,2
	Ř	74,7	73,2	75,4	73,0	71,0
	B	59,3	57,3	61,6	61,2	59,1
	BO	58,3	56,1	54,1	54,9	53,5
	H	49,5	49,5	52,1	50,2	49,0
	celkem	72,6	70,7	71,9	70,4	68,3

⁴⁾ srovnatelnost údajů o výkonech a nákladech je ovlivněna úpravami nákupních cen zemědělských výrobků a doplňkových cenových nástrojů a úpravami odbytových cen krmných směsí, průmyslových hnojiv a ostatních materiálových vstupů

⁵⁾ od roku 1981 dotace a subvence ze státního rozpočtu a státních fondů

Výsledky hospodaření JZD v roce 1984¹⁾ podle krajů a výrobních oblastí (ze speciálního zpracování za jednotlivá JZD)

Ukazatel	Výrobní oblast	Středo-český	Jiho-český	Západo-český	Severo-český	Východo-český	Jiho-moravský	Severo-moravský	Západo-slovenský	Středo-slovenský	Východo-slovenský
Počet JZD	K	—	—	—	—	—	32	—	173	13	35
	Ř	104	—	—	34	84	91	38	43	21	24
	B	58	119	71	13	81	72	35	18	41	61
	BO	7	42	15	7	36	56	10	9	22	27
	H	—	9	3	3	17	6	17	—	82	64
	celkem	169	170	89	57	218	257	100	243	179	211
Výměra společné z. p. v ha	K	—	—	—	—	—	87 450	—	531 781	38 605	101 321
	Ř	272 150	—	—	88 264	189 895	249 851	131 771	110 270	64 573	68 002
	B	162 182	293 950	179 552	19 668	174 205	179 776	104 981	43 216	122 314	133 271
	BO	16 455	93 479	32 725	10 217	66 766	136 299	25 541	19 852	44 946	54 345
	H	—	17 656	5 422	3 166	29 078	9 484	34 926	—	205 339	133 232
	celkem	450 787	405 085	217 699	121 315	459 944	662 860	297 219	705 119	475 777	490 171
Hrubá zem. produkce (ve stálých cenách roku 1980) ²⁾ v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	21 726	—	20 818	15 806	13 377
	Ř	18 780	—	—	17 848	20 182	21 442	23 505	17 683	12 204	13 525
	B	15 522	16 223	16 530	16 500	17 266	17 690	18 589	16 285	13 242	10 284
	BO	15 180	14 726	14 426	14 654	15 695	15 096	17 024	12 183	11 108	9 860
	H	—	14 404	12 199	11 676	13 553	13 052	12 221	—	7 763	8 394
	celkem	17 476	15 798	16 106	17 200	18 007	19 037	19 886	19 807	10 743	10 812
z toho produkce rostlinné výroby	K	—	—	—	—	—	12 163	—	10 940	6 866	7 195
	Ř	9 392	—	—	10 379	9 348	10 450	10 978	8 641	5 261	6 178
	B	7 280	7 354	7 120	7 342	7 817	7 659	8 085	7 027	4 988	4 325
	BO	6 691	6 860	6 179	5 321	7 067	6 663	7 194	5 228	4 173	4 087
	H	—	5 848	5 190	4 466	5 650	5 874	4 291	—	2 787	3 639
	celkem	8 534	7 174	6 930	9 306	8 203	9 075	8 845	10 180	4 150	4 963

¹⁾ předběžné údaje

²⁾ podle účetních výkazů podniků, počítaná podnikovou metodou

dokončen

Ukazatel	Výrobní oblast	Středo- český	Jiho- český	Západo- český	Severo- český	Východo- český	Jiho- moravský	Severo- moravský	Západo- slovenský	Středo- slovenský	Východo- slovenský
Hrubá zem. produkce (ve státních cenách r. 1980) ³⁾ v Kčs na 1 pracovníka	K	—	—	—	—	—	108 465	—	119 584	91 647	81 915
	Ř	125 416	—	—	122 493	131 000	115 882	123 913	103 556	75 074	77 868
	B	120 770	141 586	142 484	84 556	119 856	103 514	107 708	87 896	71 573	55 061
	BO	111 315	127 921	123 232	53 700	104 154	98 770	94 299	71 368	63 014	54 277
	H	—	113 739	98 282	31 354	105 629	67 129	50 104	—	48 596	51 498
	celkem	123 403	137 102	138 398	100 967	121 543	107 719	105 086	113 730	63 486	62 470
Materiální náklady a služby nemateriální povahy v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	18 044	—	14 204	13 391	11 905
	Ř	13 519	—	—	13 006	14 100	17 190	16 541	13 269	11 720	14 104
	B	11 802	10 745	10 950	18 303	12 690	22 867	16 596	15 538	13 323	12 571
	BO	11 361	10 515	11 652	26 860	13 479	13 816	16 664	13 599	13 156	12 465
	H	—	10 968	9 180	52 850	10 743	19 429	19 991	—	11 758	10 364
	celkem	12 822	10 702	11 011	16 071	13 263	18 181	16 976	14 122	12 420	12 034
Náklady na mzdy a odměny za práci v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	5 635	—	4 844	4 583	4 352
	Ř	4 422	—	—	4 386	4 469	5 220	5 317	4 796	4 344	4 690
	B	3 716	3 281	3 417	5 926	4 162	4 954	4 916	5 177	4 979	5 149
	BO	4 021	3 204	3 436	8 793	4 393	4 312	5 153	4 705	4 889	5 080
	H	—	3 636	3 763	12 195	3 753	5 658	6 796	—	4 456	4 418
	celkem	4 153	3 279	3 429	5 211	4 296	5 022	5 335	4 853	4 627	4 714
Zisk (+), ztráta (-) v Kčs na 1 ha z. p.	K	—	—	—	—	—	4 850	—	3 408	1 010	700
	Ř	2 196	—	—	2 334	3 044	4 351	4 231	2 886	670	1 018
	B	1 619	2 218	2 201	2 154	2 334	3 877	2 819	2 906	1 294	1 036
	BO	2 709	2 168	1 964	3 482	2 229	2 931	2 814	3 173	1 297	1 625
	H	—	1 656	2 820	4 798	1 777	2 879	3 819	—	1 250	1 965
	celkem	2 007	2 182	2 181	2 466	2 577	3 975	3 562	3 289	1 168	1 282

³⁾ Údaje v tomto kraji, zejména v bramborářsko-ovesné a horské oblasti, jsou silně ovlivněny vysokým podílem přidružené výroby; tento faktor ovlivňuje údaje i v jiných krajích, např. v horské oblasti Jihomoravského a Severomoravského kraje.